

LIBERATUS

CARTHAGINENSIS DIACONUS.

PREFATIO

AD LIBERATI DIACONI BREVIARIUM.

I. Liberatus Ecclesiae Carthaginensis diaconus, unns A de Africanis trium Capitulorum defensoribus, libellum scripsit de Haeresi Nestoriana et Eutychniana, quo docet quibus parentibus utraque nata sit, quosque habuerit postmodum, adusque synodum v, sive propagatores, sive praecipuos defensores.

II. Quo fine scripserit, aperte sub finem prodit. Postquam enim opere toto Nestorianorum Eutychnianorumque pugnas artesque pugnamque longo usu eruditae exposuit, tandemque Justiniani imperatoris et Theodorae uxoris occultas machinationes explicuit, versuta quadam calliditate conatus est lectoris incauti animum in hanc opinionem sensim sine sensu addere, qua synodum v non legitimum putet Ecclesiae iudicium, sed politicae episcoporum imperatori adulantium coitionem.

III. Ut eragropensior erga Nestorium, aut certe erga Theodoretum Nestorii amicum, ita minus aequo fuit animo adversus Cyrillum Theodosianumque imperatorem. Quae causa impulit hominem affectui indulgentem, ut Cyrillum invidentiae, Theodosium B perversi regiminis reum faceret, quasi uterque tumultum vel, ut ipse loquitur, scandalorum occasio fuerit, aut etiam auctor.

IV. Non tradit explicatissimam temporum rationem: nam, res ipsas episcoporumque successionem narrasse contentus, epochas annorum, quibus singula considerant, non semper curiose notat. Verum si cum suis aliis duobus Afris conjungatur Facundo Hermianensi, qui libros duodecim de causa trium capitulorum, et Victore Tunonensi, qui Chronicum scripsit, rerum ad synodum v pertinentium historia certior habebitur, quam ex Theophane vel Nicephoro sive Constantinopolitano, sive Callisto. Illi enim res, quarum pars magna orant, scriptis mandarunt; isti longe remotas, siquidem Theophanes tribus, Nicephorus octo ferme saeculis distabat.

V. Libello nomen Breviarium fecit, partim quia ex brevitate prolixioribus monumentis confectam est, partim quod viginti quatuor capitibus, iisque non admodum prolixis, complectitur historiam centum et viginti quinque annorum; tot enim interceaserunt inter ordinationem Nestorii, a qua sumit exordium, et synodum v, ad quam videtur haerere; siquidem Nestorii ordinatio contigit ann. 428, die decima Aprilis; synodus ann. 553, die quarta Maii inchoata fertur.

VI. Unde acceperit quae Breviario tradit, partim ipsemet aperit, partim non obscuris iudiciis deprehenditur: *Ex ecclesiastica*, inquit, *historia nuper de Graeco in Latinum translata, et ex gestis synodalibus, vel sanctorum Patrum epistolis, hoc Breviarium collegi, notiens temporum curricula illa quae in Graeco Alexandriae scripto accepi, vel gravissimorum hominum didici narratione fidei.* De singulis quos memorat fontibus aliisque pluribus mox dicemus.

VII. Jam vero quantum ex Breveculo historiae Eutychnianistarum profecerit, oculi ipsi legentium rennuant; verba enim ipsa saepe usurpat continentemque orationem. Sed cum Breveculus non ultra damnationem Acacii pertineat, res consequentium an-

norum, partim ex Joanne rhetore aliisque accepit, partim ipse vidit, aut aequalium relatione didicit, sive cum Romae versatus est, sive cum in Oriente: quare nullius auctoris nomen posterioribus quinque capitibus praeposuimus.

VIII. Verum Breveculus ipse quem diximus complectitur historiam quinquaginta fere annorum, quo temporis spatio gesta sunt plura, quae cum auctor usurpare oculis non potuerit, aliunde profecto sumpsit, nempe ex archivis Ecclesiae Romanae, in quibus et gesta synodorum, et relationes apocrisiarum, et litterae, quas pontifices sive acceperint, sive deleverint, et alia id genus plurima asservabatur.

IX. Scio saecula duo, v et vi, foracissima fuisse scriptorum, qui res easdem quas Liberatus memorie mandavit; nec abnec scripturas ejusmodi a Liberato potuisse, aut legi, si Graeco satia nasset, aut alio interprete consulti, quod admodum probabile, vix tamen affirmem consultos. Historiam confecerunt praeter nominatissimos tres, Theodoretum, Sezomenum et Socratem, Priscus Panites sub Theodosio Juniore, Joannes Egeates sub Zenone, et Candidus Isaurus sub Zenone, Eustathius Syrus sub Anastasio, Theodorus lector sub Justino seniore, Joannes rhetor, Basilus Cilix, et Zacharius rhetor sub Justiniano, alique quorum meminerunt Evagrius, Theophanes et Nicephorus, priorum deservatores.

X. Accusat Liberatum Baronius, quod improdenter aliquando crediderit historicis Nestorio faventibus, atque adeo minus aequis erga catholicos. Inquirunt quidam, curiosius forte quam utilius, qui fuerint ejusmodi historici, nec inquirendos putant extra recensitos octo: de quibus enim aliis suspicari liceret? nihil proclivius quam de Zacharia rhetore opinari, propterea quod ab Evagrino dicitur affectu impulsus ad scribendum, cum alia plura, tam istud maxime, ad Chalcedonense concilium ipsum etiam Nestorium evocatum esse. Conjici quoque posset, Zachariam istum non differre a Nestoriano historico de quo mentio fit in Chronico Alexandrino. Verum Zachariam Eutychnianistarum partes saeculum demonstrat Evagrius lib. III, cap. 7, simulque ostendit affectionem, qua impulsus historiam conscripsit, non spectasse ad Nestorium, sed ad Eutychem, dictumque ab ipso Nestorium vocatum ad concilium, utique ut reum de quo judicaretur, non et episcopum qui consideret.

XI. Quod autem afferter de Nestoriano haeretico, levis est admodum, imo vana, nisi fallor, conjectura: nam laudatur historicus iste in Chronico Alexandrino, utique conscripto a catholicis, velut sapientissimus. Quare hanc ipsum esse reor qui Nestorius Phlagonos a Liberato dicitur, qui in concilio Chalcedonensi Dioscorum damnavit, et Proterium reversus cum tribus aliis catholicis episcopis ordinavit. Opinione hanc praudent tempus, nomen et viri fides: nam chronographus iste, de quo sermo est, ad Leonem Juniore perduxit historiam, id est ad ann. 474, qui vigesimus tertius a concilio Chalcedonensi quousque potuit facile vitam ducere, qui

etiam quinquagenarius concilio interfuisset ann. 451. Deinde affine nomen, et chronographo et episcopo, non levem conjecturam affert, præsertim cum meminerim me uspiam inter concilii Patres legere Nestorianum Phlagoneos. Quid quod uterque catholicus fuit. Adde quod sit admodum credibile a viro, qui magna pars fuisset rerum ad Ecclesiam Alexandrinam spectantium, earumdem historiam fuisse litteris traditam; denique cum a nemine chronographi Nestoriani mentio fiat præterquam ab Alexandrinis, non alienum a vero videri debet credere hunc ipsum in Ægypto scripsisse.

XII. Videtur libellus iste scriptus post annum 564; primum enim in capite 22 mentio fit mortis obitæ a Vigilio papa, qui Syracusis obiit anno 555 inueniunt. Deinde peregrinatio, de qua sermo est capite 1, non alia certe fuit quam qua diaconus episcopo suo Reparato in Euclydam ejecto comiatus est. Est autem ejectus Reparatus anno 553, ibidemque defunctus anno 563, initio. Congruit temporis ista ratio cum aliis adjunctis: nam tradit Liberatus se scribere cum Apollinaris Alexandrinam regeret Ecclesiam, cumque Primosus trium capitulorum damnator, qui Reparato in sedem Carthaginensem successit, diem extremum obisset; Apollinaris autem Alexandrinam Ecclesiam regebat adhuc anno 561, siquidem ordinatus fertur anno 551, et a Nicephoro Constantinopolitano sedem tenuisse dicitur annos septemdecim. Primosus vero interit circiter anno 562, quo tempore Theodosius Alexandrinus adhuc vivebat, ut qui vivere desiit anno 1 Justiniani junioris, qui Christi 566.

XIII. Sunt qui Breviarium hujusmodi maximi faciant, sunt qui minoris: illi brevitatem libri laudant et argumenti amplitudinem, quæ duæ illecebræ animorum ad legendum; isti minorem, quam par esset, in pervidendis tantæ utriusque causæ instrumentis, et nimiam in fide hominibus non sincerissimis danda facilitatem causantur; imo et nimium accusant suarum partium studium, fuit enim schismate implicatus propter tria Capitula obstinatius defensa.

XIV. Quamvis dictionis humilitas pene incredibilis inæqualitasque, ob inertas auctorum sententias non Latinissime e Græco redditas, fastidiosum lectorem detertere queat, non debet tamen historice studiosum; compensatur enim id quidquid est vitii, varietate rerum, quæ vix uspiam aut omnino aut ita conglobatæ reperiantur; nam monumenta unde plurima desumpsit magnum partem perierunt.

XV. Prodiit nuper cum innumeris mendis, quibus nunc caret ope manuscriptorum codicum trium optimæ notæ, Telleriani, Bellovacensis et Nostri. Javerunt non mediocriter vulgatæ editiones, saltem ad conjecturas dandum pondus, atque etiam ipsi auctores Græci, quorum opera in compendium contracta sunt. Veterum editionum inenda ex textu malitimus expungere omnino, quam, ut fit, retinere magno legentium sive damno, sive fastidio: visum est tamen, quod emendatum est, alio caractere scribere, ut dignosci facilius queat, et si lubet cum vulgatis libris conferri.

XVI. Adjecta sunt scholia, quæ operi responderent, hoc est brevissima, quibusque fuit admodum opus, ut vel lux afferatur textui, si quando brevitate obscurior factus sit, vel corrigatur auctoris sententia, cum a melioribus viciniorisque ævi scriptoribus discrepat.

XVII. Id operæ vero quod contuli, videri potest continuatio quædam historice Nestorianæ, quam posteriori parti operum M. Mercatoris præposui; imo et appendix vitæ Theodoretæ, quæ propediem edatur in lucem: utramque enim ut accurarem, animum ad Liberatum curiosius examinandum applicui, cum pluribus de causis, tum maxime vel ista una, quod ab hoc auctore abductus aliquando in errorem, alios movendos putavi, ne forte propter anticipatam

A de ipso opinionem, majoremque merito credulitatem, aut periclitentur, aut etiam fallantur.

XVIII. Quod dixi porro, n. 4, suppleri debere quæ Liberato desunt ex aliis auctoribus, præsertim Facundo Hermianensi et Victore Tunonensi, intelligi oportet de rebus quæ gestæ sunt sæculo vi. et quibus interfuerunt; de reliquis enim adeundi meliores fontes, ut acta conciliorum, litteræ pontificum, imperatorum divales, quibus nota temporum inscripta est: adeundi quoque probatissimi scriptores, qui seriem episcoporum majoris ejusque Ecclesie texerunt, habentque rebus affixos curiosius temporis caractere.

XIX. Cave autem, hos inter scriptores, quando agitur de exacta chronographia, ne recenseas Theophanem et Nicephorum Constantinopolitanum: nam laterculos ille quidem temporum, iste patriarcharum quinque catalogum confecit; sed uterque ita, ut quamvis Theophanes probabilis sit historicus, neuter tamen laudabilis chronographus existat. Lectos igitur oportet oculis non crudelissimis a nupero quodam dissertatore, qui præstantissimæ chronographiæ nomine commendat.

XX. Et vero ne videar de Nicephoro et Theophane calumniosæ dicere, demonstranda sunt duo clarissimis exemplis. Primum, quantum aberret a vero Nicephorus in describendis annis quibus sedit quisque episcoporum quorum catalogum fecit, et eorum maxime quorum mentio est apud Liberatum. Alterum, quanta sit hac in parte Theophanem inter et Nicephorum societas erroris.

XXI. Nicephorus igitur, cum texit catalogum Romanorum pontificum, inter Anastasii obitum et obitum Cælestini annos ponit octo et quadraginta. Tribuit enim Innocentio I, qui Anastasio successit, annos quindecim, octo Zosimo, Bonifacio quatuor, Cælestino unum et viginti; atqui indubitatis argumentis constat, non interfuisse plures triginta, siquidem obiit Anastasius ann. 402, die 27 Aprilis, Cælestinus ann. 422, die 6 Aprilis: abundat igitur Cælestino computus annis octodecim. Deinde si Zosimo tribuantur anni octo, quos tribuit Nicephorus, Zosimum necesse est sedem apostolicam tenuisse ad annum usque 425; nam in ea sedere cœpit ann. 417, post obitum Innocentii I. Id autem quam procul sit a vero, nemo nescit, quandoquidem ann. 425 sedere jam tunc cœperat post Bonifacium Zosimi successore Cælestinus, ut conficitur ex epistola 262 Augustini aliisque certis monumentis. Postea si Cælestinus sederit unum et viginti annos, quod tradit Nicephorus, cum sedere cœperit ann. 423, die 3 Novembris, eum oportet ad annum usque 444 sedem tenuisse: at sanctus Leo jam inde ab anno 440 pontificatum gerere incœpit, nec Cælestino tamen auctore; successit, sed Sixto, qui Cælestinum excepit.

Est et aliud evidens Nicephori peccatum in Romanorum pontificum catalogo: Joannes Mercurius apostolicam sedem ascendit ann. 532, mense Januarii, Pelagius I ann. 555, aut, quemadmodum aliis videtur, 556: quare inter utriusque ingressam lapsum sunt anni tres et viginti, aut quatuor et viginti. Nicephori tamen in catalogo ex editione Contii ponuntur anni tantum undecim, siquidem tribuuntur anni tres Joanni, unus Agapeto, Silverio duo, Vigilio quinque, quo enormius nihil dici potest; hoc enim pacto tota synodi v. historia, qua parte Vigilius respicit, labesseret. At si consulimus eundem catalogum in editione Regia, jam non deficit summa annis tredecim, sed abundabit tribus aut quatuor; Silverio enim, quod placeat stipendium est, tribuuntur anni octodecim, sicque Silverius ab ann. 536, quo successit Agapeto, pervenisset ad annum usque 554, id est, ultra synodi v. tempora, quo quid incredibile? Quod si dicatur, quod reverra debet, geminum vitium irrepressio in Græcum textum, tributos esse annos Sylvio qui Vigilio debent, scribendumque $\alpha\delta\epsilon\iota\kappa\alpha\tau\omega\varsigma\ \epsilon\tau\omega\varsigma\ \epsilon\upsilon$, non $\epsilon\tau\omega\varsigma\ \epsilon$, omnia quidem utcumque congruent. At quis fidem habeat libris quas

emendare prius oporteat quam utiliter laudare? Prætermitto alia longe plura ejusdem catalogi flagitia.

XXII. Neque vero accuratior est in præsulibus Hierosolymitanis quam in Romanis. Unicum exemplum produco, sed efficacissimum, quo in trium episcoporum, Joannis, Praylii, Juvenalis, annis computandis gravissime quartum peccatur. Constat certa ratione temporum inter Joannis ordinationem et Juvenalis obitum fluxisse annos unum et septuaginta, si videm Cyrillus decessit Joanni ann. 586, Juvenali Anastasio ann. 457. Nicephorus fluxisse tradit quatuor et septuaginta. Hoc primum peccatum. Joanni tribuit annos omnino quindecim cum triginta sederit, defunctus enim est anno 417, ut ex Augustini Zosimique literis apertum est, et Cyrillo successit, cujus mortem contigisse anno 8 Theodosii M., id est ann. 536, tradit Hieronymus, cap. 19 de Scriptoribus ecclesiasticis. Istud secundum. Tertium longe mirabilius, si non absurdum, tribuit Praylio, qui Joanni successit, annos viginti, quo pacto sedisse dici debet ad annum usque 436 aut 437. Quid autem pugnantius cum historia? Nam Juvenalis, qui Praylium excepit, interfuit Ephesinæ synodo ann. 431, accepit a sancto Cælestino et Cyrillo literas ann. 430, rogat Ecclesiam Hierosolymitanam quo anno defunctum Theodotum tradit Theodoretus, id est, ann. 427, imo, ut mox ostendetur, episcopatum gerere cepit anno 424: atque ita Prayliis vix annos octo ecclesiam Hierosolymitanam rexit. Quartum par prioribus. Tribuit Nicephorus Juvenali annos octo et triginta, qua ratione deberet dici fato tactus ann. 462, siquidem sedere cepit ann. 424: atqui defunctus est ann. 457, siquidem annos octavus Anastasii, qui Juvenali successit, coincidit cum nono Leonis I imperatoris, atque adeo cum anno Christi 465, ut manifeste colligitur ex Cyrillo monacho in Vita sancti Quiriaci.

XXIII. De Alexandrinis quid dicam? ea comminiscitur quæ nemo mediocriter peritus historiæ ecclesiasticæ patienter legat. Indubitatis rationibus constat successisse sancto Cyrillo defuncto Dioscorum ann. 444, Zeno deposito, Apollinarem ann. 551. Interfluxerunt igitur anni ferme septem et centum inter ordinationem Dioscori et ordinationem Apollinaris; ponit autem Nicephorus octoginta tantum: deficiunt igitur septem et viginti anni; neque medeatur defuncti tanto, qui addiderit annos septemdecim quos alii tribuunt Timotheo Asterio, cujusque sedes nulla habuit a Nicephoro assignatum annorum numerum: deerunt enim adhuc anni ferme decem. Deinde Dioscoro Nicephorus tribuit annos quinque tantum, cum tamen ordinatus sit initio Februarii ann. 444, depositus autem Chalcedone ann. 451, die 13 Octobris; atque ita sederit annos ferme octo. Tribuit Timotheo Salophaciolo sive Abo annos duntaxat quindecim, Liberatus ejusdem ferme cum Timotheo ætatis defunctum tradit pontificatus ann. 23. Tribuit Gaiano annum unum; Liberatus tres et centum dies, vel ut alia lectio fert, dies sexaginta tres. Tribuit Theodosio annos duos; Liberatus annum unum et menses quatuor: quid reliqua incuriose scripta curiosius prosequar? trauses ad Antiochenos.

XXIV. Certum est, auctore Theodoro, lib. v Historiæ, sub finem Theodotum Antiochenum obiisse ann. 427. Certum pariter ex Evagrio Euphrasium ruina urbis obrutum interiisse ann. 526, die 29 Maii, quæ erat feria sexta. Fluxerunt igitur inter utriusque obitum anni omnino nonaginta novem. Nicephorus numerat sex et centum, cum mensibus septem. Hoc primum flagitium, istud alterum. Constat, ut dictum est, auctoritate Theodoretæ indubitata hæc in parte, Theodotum decessisse Joanni ann. 427; constat pari-

ter ex actis concilii tum Ephesini latrocinialis, tum Chalcedonensis œcumenici depositum fuisse Dominum ann. 449, mense Augusto: fluxerunt igitur ab ingressu Joannis, qui Theodoto successit, ad ingressum Maximi, qui successit Domino, anni duo et viginti, numerat Nicephorus sex et viginti, nam Joanni tribuit annos octodecim, Domino octo: ea ratione, quod flagitium prioribus enormius, dicendum esset Joannes sedem Antiochenam tenuisse adusque annum 445, Dominus ad annum 453, quo nihil adversantius vero: nam Maximus Domino successit interfuit Chalcedonensi concilio anno 439, ut ex actis constat. Dominus Ephesi depositus est in latrociniali synodo ann. 449, mense Augusto, quod gesta docent.

Domnes enim Antiochenæ Ecclesiæ præerat ann. 444, quo anno Cyrillus obiit, ut ex fragmentis a Mario Mercatore excerptis apertum est.

Quinetiam a Cyrillo accepit literas de causa Athanasii Perrhenorum episcopi, accepit et a Theodoro, de Cælestiæ nobili Afro ann. 442. Qui l quod Theodoretus, quo nemo Joannis annos pro amicitia singulari et familiari usu novit certius, ipse undecim annos tantum sedisse demonstrat in epistola ad Dioscorum Cyrilli successorem.

XXV. Sed mirum quantum in suorum etiam decessorum computandis annis deceptus est. Constat, ex actis concilii Ephesini, depositum fuisse Nestorium ann. 431, mense Junio; constat pariter ex literis Vigilii papæ et confessione Eutychii defunctum fuisse Mennam ann. 552. Indubitatum ergo est inter Nestorii depositionem et obitum Menæe effluxisse annos centum unum et viginti. Numerat tamen Nicephorus duntaxat centum et decem, atque ita peccat annorum undecim defectu: deinde Proclum sedisse scribit annos duodecim, et tres menses; certum est nihilominus sedisse annos tredecim, menses sex: nam ordinatus est ea ipsa die qua Maxmianus e vivis excessit, feria 5 majoris hebdomadæ, pridie idus Aprilis, qui character anni 434 transivit et ipse cadaveros die 24 Octobris ann. 447. Sedit igitur annos tredecim et menses sex.

XXVI. Ex his autem quæ de Nicephoro, nisi fallor, evidenter demonstrata sunt, facile cuique licet et injicere quid de Theophane sentiat, eadem summam quæ Nicephorus peccatum.

XXVII. Nam et a Romanis præsulibus dicere incipiam, Zosimo tribuit annos octo, Bonifacio quatuor, Cælestino decem, Sixto octo, qua ratione oporteret Sixtum decessisse ann. 467, Cælestinum ann. 453, Bonifacium ann. 449, Zosimum ann. 425. Siquidem Zosimus Innocentio successit ann. 417, quo nihil a vero alienius, siquidem Leo Sixti successor sedere cepit ann. 440. Certe scripsit episcopis per Campaniam ann. 443. Sixtus scripsit Joanni Antiocheno et Cyrillo ann. 433. Cælestinus ante Nestori ordinatum, quæ contigit ann. 428, non parvo tempore sedem apostolicam tenuit. Bonifacius ad episcopos Galliarum, de Maximo Valentino dedit literas, Monaxio et Pluta coss., id est an. 419.

XXVIII. De præsulibus Hierosolymitanis, eundem errat errorem cum Nicephoro: nam J. anni assignat annos sexdecim, Praylio viginti, Juvenali octo et triginta. Qui tres enormissimi ἀντιπροσωποί. Eundem pariter errat de Antiochenis præsulibus, atque etiam de Alexandrinis, imo et de Constantinopolitanis, ut videatur Nicephori catalogus ex laterculis Theophanis excerptus.

XXIX. Cum autem de Theophane res ita se habeat, liquido patet quam prudentem dictus sit ab erodito interprete Goarto *historicus probabilior, quam tolerabilior chronographus*; nihil enim chronologicis ipsis laterculis, aut incuriosius, aut corruptius.

BREVIARIUM^a

Causæ Nestorianorum et Eutyichianorum, collectum a Liberato archidiacono Ecclesiæ Carthaginensis regionis sex^læ.

TITULI CAPITUM^b.

- I. Proœmium.
II. De Paulo Samesatens, et quod auctor sit Nesto-
rianæ hæresis.
III. De Apollinario, et quod auctor sit Eutyichianæ
hæresis.
IV. De Nestorîi ordinatione, et ejus hæresi.
V. De synodo Ephesina I, et Nestorîi damnatione.
VI. De discordia Cyrilli Alexandrini et Joannis Antio-
cheni.
VII. De ordinatione Maximiani Constantinopolitani
episcopi.
VIII. De pace Cyrilli et Joannis.
IX. De Cyrilli epistolis pro Orientalibus episcopis
scriptis.
X. De Nestorianorum scandalo et monachis Armeniæ.
XI. De Eutyche presbytero et Egemeno, et ejus hæresi,
ejusque damnatione.
XII. De synodo Ephesina II, et Flaviani morte.
- A XIII. De synodo Chalcedonensi, et damnatione Dios-
curi.
XIV. De exilio Dioscuri, et ordinatione Proterii
Alexandrini episcopi.
XV. De ordinatione Timothei Æluri, et morte Pro-
terii.
XVI. De ordinatione Timothei catholici, et Petri hæ-
retici.
XVII. De ordinatione Joannis catholici, et damnatione
Acacii.
XVIII. De episcopis Alexandrinis.
XIX. De Severo, Juliano et Macedonio^c.
XX. De Gaiano et Theodoro.
XXI. De Agapeto papa, et Anthimo Constantinopoli-
tano episcopo.
B XXII. De Silverio et Vigilio.
XXIII. De Paulo Alexandrino episcopo, et monachis
Hierosolymorum.
XXIV. De Pelagio et Theodoro Cappadociæ^d.

^a Ms. codex Tellerii, incipit Breviarium^a.

^b Idem cod., in hoc Breviario hæc sunt.

^a Jam typis excusa fuerant nonnulla folia (inquit Gar-
nerius), cum venit in meas manus manuscriptorum codex,
cui ab illustrissimo Remorum archiepiscopo et duce primo-
moque Franciæ pari Mauritio Tellerio nomen in præfatione
factum est. Inde excerpti varias lectiones quinque et sexa-

ginta, non omnes tamen ejusdem pretii; sunt enim quæ
librarium vitio irrepserint, sunt et quæ textum emen-
dare adhuc possint: omnes cujuscunque modi sint, exhibe-
buntur appositæ singulis textui.—Has variantes nos textui
subjicere maluimus. Edr.

CAPUT PRIMUM.

PROœMIUM.

Peregrinationis necessitatibus defatigatus, et ali-
quantenus feriatas animo a curis temporalibus, dua-
rum hæreseon, hoc est, Nestorianorum et Eutyichia-
norum, ex ecclesiastica historia nuper de Græco in
Latinum translata, et ex gestis synodalibus, vel san-
ctorum Patrum epistolis, hoc Breviarium collegi, nec-
tens temporum curriculo^a, illa quæ in Græco
Alexandriæ scripto accepi, vel gravissimorum homi-
num didici narratione fideli. Quod faciens pro mea
eruditione et responsione contra falsiloquos utra-
rumque partium sectatores, qui consueto studio aliter
loquuntur de suis auctoribus quam veritas ha-
bet, libenter^b offero catholicis fratribus, ignorantibus
acta ipsarum hæreseon, et legere volentibus.

Peregrinationis, etc.] Qua nempe Reparato Car-

C thagiensi episcopo, cujus erat diaconus, fidem se
comitem, vel in exilio, ita dedit, ut nonnisi post epi-
scopi mortem ab Euchayda recesserit.

Defatigatus, etc.] Videri potest mendosa lectio:
quomodo enim coherent voces istæ duæ, *defatigatus*
et *feriatas*? quid si legeretur *defunctus*? quanquam
retineri potest vetus lectio; sed ita ut *defatigatus* po-
situs sit pro recreato a lassitudine, insolenti quidem
significatione, sed quæ Afro condonetur.

De Græco in Latinum translata, etc.] Ab Epipha-
nio scholastico, Cassiodoro impellente, qui ex Socra-
tis, Sozomeni et Theodereti historiis, Tripartitam
quam dicunt historiam conflavit.

Græco Alexandriæ scripto, etc.] Divinare non licet
quodnam illud fuerit, sin minus vera sint quæ in
præfatione de Nestorio Phragoneas episcopo conje-
cimus.

Pro mea eruditione et responsione, etc.] Id est, ad
D me erudiendum, et ut querentibus facile responde-
rem.

^a Cod. Tellerii, *nectens temporum illa*.

^b In eodem cod. deest *libenter*.

CAPUT II.

De Paulo Samosateno, et quod auctor sit Nestorianæ hæresis.

(Ex Epitome Chronicorum Lucentii, et lib. vii Historiæ Socratis.)

Igitur Nestoriani dogmatis auctor, ut multi volunt, Paulus agnoscitur Samosatenus episcopus, qui secutus doctrinam antiquorum hæreticorum, Dominum nostrum Jesum Christum purum hominem asseruit natum, et passum: de sancta vero et summe beata Trinitate, ut Græci tradunt, Sabellii sententiam secutus est. Et propterea dicunt Nicænum statuisse concilium Paulianos omnino baptizandos, ponentes differentiam inter Pauli Nestoriorumque doctrinam, eo quod Nestorius *confiteus* existentiam divinitatis Filii Dei, Christum purum hominem *credidit* conceptum atque formatum, et postea in Deum provectum, hoc est, hominem deificatum, et non Verbum carnem factum, et habitasse in nobis, quod prædicat Evangelium, et catholica constitetur Ecclesia.

Propterea in Epitoma Chronicorum Lucentius hoc ponit et dicit: « Felice et Tauro consulibus Nestorius Constantinopolitanus episcopus novum Ecclesiis molitur errorem inducere, prædicans Christum hominem tantum, non etiam Deum natum, eique divinitatem collatam esse pro merito dicit. »

Socrates vero in libro ecclesiasticæ Historiæ dirimit Nestorium a Paulo, eorumque differentiam sic ponit: « Apparet, inquit, Nestorium ignorasse lectiones antiquorum. Quapropter, ut dixi, in sermone solo moratus est. Et non solum sermonem ^b examini dedit, sed etiam omnino Deum esse, qui natus est, denegavit. Nos autem fatemur quoniam qui de sancta virgine Maria natus est, et crucifixus est, Dominus ^c est gloriæ, sicut dicit Apostolus: *Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixis erant* (1 Cor. ii, 8). Porro Nestorius dicit: « Noli gloriari, Judæe, non crucifixisti Deum, » tanquam ipse Dominus gloriæ idem non sit Deus. Nam quia purum hominem non dicit Christum, sicut Photinus et Paulus Samosatenus, etiam homiliæ quas fecit ostendunt. Nusquam enim Dei Verbi subsistentiam perimit ^d, sed ubique eum subsistere confitetur, et habere subsistentiam ^e, et non sicut Photinus et Paulus Samosatenus ejus subsistentiam perimenter ^f (Socrates, lib. vii, cap. 32). »

Hæc Socrates de Paulo et Nestorio: cuius testimonio utens, sequar, quid alia respondeat lectio: « Ignavius Nestorius expositionum sanctarum Patrum prædicantium, Dei Filium unitione naturæ suæ in personam suscepisse hominem, quam non habet cum Patre communem. Propter individuanam et inseparabilem Patris et Filii naturam, beatam Mariam noluit dicere Dei genitricem, ne Patri quoque nativitate applicaret: ignorans demens, quoniam Pater et Filius natura unum sunt, discreti personis: quoniam qui genuit, non est genitus, neque qui genitus est generavit. » Hoc ignorantes Nestoriani, quasi nodosam et in-

A dissolubilem vobis hactenus proponunt quæstionem, impudenter obicientis, Patrem cum Filio natum, si beatam Mariam Θεοτόκον conlramur. Verum his ita se de Nestorio habentibus, ceptum opus percurramus.

Ut multi volunt.] Infamem hanc originem obyeerunt plures Nestorio, et primi quidem omnium laici duo, Eusebius, qui postea Dorilæi episcopus fuit, et Marius Mercator; deinde Cœlestinus papa in epistola ad Nestorium; promiscue tandem alii, quos tamen inter ne recenseas Cyrillum Alexandrinum; nusquam enim natales hæresis Nestorianæ altius quam a Photino, Diodoro Tarsensi et Theodoro Mopsuesteno repeliit.

Antiquorum hæreticorum.] Ebonem Pauli magistrum memorat Mercator in *refutatone Anathematismorum Nestorii*, Arthemone Theodoretus, lib. ii hæret. Fab., cap. 8, et Prædestinati auctor, hæresi 44.

Sabellii sententiam secutus.] Longe aliter et melius Mercator in dissertatione ad duodecimum anathematismum Nestorii.

Pauli nos.] Auctor Prædestinati loco cit.: « Omnibus notum est nos hæreticos venientes non rebaptizare, sed manum reconciliationis accedere, et ita divino populo tradere sociandos. De Paulianis autem sancta synodus Nicæna hoc constituit, ut prorsus baptizentur, et ita demum catholico populo socientur. Unde ego credo regulam eorum baptismatis integram non tenere, et ideo hoc decretum a Christi pontificibus constitutum. »

Postea in Deum provectum.] Reclamatur ipse Nestorius apud Mercatorem. Vide dissertationem primam ad secundam partem operum M. Mercatoris, ubi popularis opinio clarissimis testimoniis convulsa est.

Hominem deificatum.] Reclamatur ipse rursus Nestorius epistola 1 ad Cœlestinum, in qua adversarios suos arguit, quod *deificationis* voce usi essent.

Lucentius.] Utique retinenda lectio, nequidquam reclamante eruditissimo conciliorum collectore Labbeo; ostendit enim continuatorem Prosperi, si tamen Prosperi, non quod Aquitanos melius hæc in parte sentiat; nam deceptus et ipse est a Cassiano Lepotiano in hæresim pro Nestorianam obtulente. Vide Mercatorem, epist. mox cit., et dissert. 1, mox periter citata.

Apparet.] Locus hic vel mutilus est in editione Græca, etiam postrema Valesii, vel suppositus in Tripartita usque ad hæc verba, *eius subsistentiam perimenter*.

Homiliæ quas fecit.] Cum antea latuissent, editæ nunc primum sunt in secunda parte operum M. Mercatoris, et inter eas hæc ipsa cuius meminit Socrates.

Alia respondeat lectio.] Cuius illa tandem? hæc tota certe *replexione* admodum impleta est. Vix non adducor ut credam fuisse adnotatoris a incaus, qui D Liberato imposuerit.

CAPUT III.

De Apollinario, et quod auctor sit Eutychianæ hæresis.

(Ex Theodoro, lib. v Historiæ ecclesiasticæ, cap. 3.)

Post damnationem Pauli Samosateni, una temporis generatione transacta, Apollinarius Laodiceus episcopus de incarnatione Domini Arianorum blasphemiam secutus, asserens contraria Paulo, carnem et omnipotens Dei Verbum unius esse prædicavit

^a Cod. Tellerii, *hoc penitus dicit.*

^b Idem cod., *non solum eum sermonem.*

^c Idem cod., *natus est, Dominus.*

^d Codex Tellerii, *substantiam perimit.*

^e Idem cod., *et habere subsistentiam.*

^f Idem cod., *eius substantiam perimenter.*

substantiæ, contentiosissime asseverans, Verum carnem factum, vel aliquid Verbi in carnem fuisse conversum atque mutatum, non autem carnem de Maria Virgine sumptam atque susceptam. Ut absque peccato, consubstantialis nobis et per omnia similis, agnoscat Christus, sicut ait Apostolus (*Hebr.* iv, 15).

Theodoritus episcopus in ecclesiastica ^a Historia Apollinarem et ejus hæresim sic notat. « Apollinaris, inquit, Laodicenus episcopus, dum ^b pietatis indueret vultum, et apostolica se fingeret dogmata conservare, post paululum manifestus hostis apparuit. De divina namque natura adulterinis rationibus utebatur, gradus quosdam dignitatum generans, et sacramentum dispensationis imperfectum explanare præsumens, animamque rationalem, qua corpus resurgit, privatam salute confirmans.

« Si enim animam non assumpsit, secundum illius rationem, Deus Verbum, neque medicinam animæ tribuit, neque honorem dedit; sed corpus quidem terrenum ab invisibilibus virtutibus adoratur, anima vero secundum divinam imaginem facta, in inferiore permansit, contumeliis induta peccati. Qui etiam purissima super hæc vesanus asseruit. Aliquando enim pariter confitebatur et ipse, ex sancta Virgine assumptam carnem: aliquando vero, eam cum Deo Verbo cœlitus descendisse: aliquando, eum ipsum carnem factum, et sumpsisse nihil ex nobis: aliasque plurimas et inanes fabulas sacris opinionibus ^c copulabat, quas in præsentem dicere superfluum judicavi.

« Talia quidem ille dicens, non solum suos peste ^c complevit, sed etiam quosdam nostrorum fecit hujusmodi lepræ participes ^d.

« Post paucum vero tempus, dum suum viderent opprobrium et Ecclesiæ claritatem, pene cuncti reversi sunt. Non tamen priorem deposuere languorem, sed magis plurimos constantium latenter sauciaverunt.

« Ex hac ergo radice in Ecclesiis germinavit una carnis deitatisque natura, et ut divinitati Unigeniti passio copulatur, et alia quæcumque popularis et sacerdotibus certamina genuerunt (*Lib. v, c. 3*).

Et post pauca: « Verum Apollinaris præsulatu nudatus, novitatem doctrinæ suæ aperta impudentia in Ecclesiis prædicabat ^e, ducem semetipsum ostendens hærescos.

Quapropter apparet ex omnibus superius dictis ^d atque prolatis, a Paulo Nestorianos fuisse propagatos, et ab Apollinari unius naturæ prædicatores, ut sunt Acephali et Eutychniani.

Cæjus dictis et epistolis respondebat eo tempore Diodorus Tarsensis ^f episcopus, deinde Gregorius Nazianzenus, Basilii et Theodorus Mopsuestenus, probabiliter ostendentes ex divinis testimoniis duarum proprietates naturarum in una Christi persona, sicut ipsa probant eorum volumina.

Sequitur jam nunc, utrarumque hæresum auctori-

tatibus demonstratis, earum acta narrare, sicut præfatio pollicetur.

De Apollinario.] Videsis quæ de ipso, ipsiusque hæresi scripta sunt in dissert. 1, ad secundam partem operum Mercatoris; valent enim ad popularia quædam præjudicia revincenda, ipsamque Liberatum corrigendum.

Una temporis generatione.] Generationem posuit pro sæculo. Nam Paulus damnatus est anno 270. Apollinaris docere cœpit circa annum 360.

Carnem et omnipotens Dei Verbum.] Reclamant Apollinaris et Theodoretus. Iste partim in Historia ecclesiastica verbis mox a Liberato afferendis, partim in dial. 4 adversus Apollinarem, qui suppositus est Athanasio. Ille in confessione fidei: « Anathema sit, qui non dicit carnem ex Maria, et qui dicit eam carnem esse naturæ non creatæ, et ὁμοούριον Deo. »

Gratus quosdam dignitatum.] Vide Epiphanium et dialog. cit. Theodoretum de episcopo, presbytero et diacono, quibus tres personas divinas hæretici illi conferebant.

Nazianzenus.] Miror cur non sit additus alius Nyssenus, neque enim Nazianzenus expressius unquam adversus Apollinarem disputavit quam Nyssenus.

Auctoritatibus.] Positum pro originibus, vel auctoribus, non insolente post Tertullianum apud Afros locutione.

CAPUT IV.

De Nestorii ordinatione et ejus hæresi.

(Ex Socrate et actis concilii Ephesini.)

Post Apollinaris damnationem et depositionem, aliquantis temporibus evolutis, mortuo Sisinnio, qui post obitum beati Attici Constantinopolitane Ecclesiæ præsulatum susceperat, visum est imperatoribus nullum ordinare de Constantinopolitana Ecclesia pontificem, sed ab Antiochia Syriæ, unde prius illa Ecclesia Joannem susceperat, aliquem advenam accersere, et episcopum facere.

Et sicut Socrates in ecclesiastica narrat Historia: « Erat quidam presbyter Antiochiæ nomine Nestorius, genere Germaniciensis, boni eloquii, quem quasi utilem ad docendum Constantinopolim principes evocaverunt. Et transactis tribus mensibus, ab Antiochia venit Nestorius, qui castitate inter plurimos præcipuus habebatur. Quibus autem moribus institutus fuerit, sapientes a prima ejus homilia cognoverunt. Erat cum eo et Anastasius presbyter pariter destinatus, quem nimis honorabat, et consiliarium habebat in causis suis (*Socrates, lib. vii, cap. 29*). »

Ordinato ergo Nestorio die primo mensis Aprilis, consulatu Felicis et Tauri, Anastasius coram ecclesia docens: *Dei*, inquit, *genitricem Mariam nullus dicere præumat: quoniam Maria homo fuit, et Deum ab homine generari nimis est impossibile.* Quod cum pariter audissent plurimi clericorum et laicorum, multum conturbati sunt. Didicerant enim antiquitus, Deum confiteri Christum, et nullatenus per dispensationem hominem a Deo separatam credebant.

^a Codex Tellerii, *Theodoritus in Eccl.*

^b Idem cod., *Laodicenus, dum.*

^c Idem cod., *sacris promissionibus.*

^d Codex Tellerii, *lepræ participari.*

^e Idem cod., *Ecclesiæ predicabat.*

^f Idem cod., *Diodorus Tarsæorum.*

Tumultu ergo facto in ecclesia, Nestorius volens A firmare Anastasii sermonem, eo quod eum honoraret, tanquam blasphemum noluit arguere, sed frequenter hoc coram ecclesia docebat, et agitabat hanc questionem cum contentionibus, abnegans Dei genitricis confessionem. Unde divisio nata est in Ecclesia, et concussione magnam orbi terrarum tepidissimi tractatus Nestorii concitaverunt. Sed eo non emendante, Constantinopolitana Ecclesia erat in scandalo, et velut in nocturna lite repleta omni confusione, sociorum et hostium nulla erat agnitio, diversis nunc his, nunc aliis consentientibus, et verba propria mutantibus, quoniam Nestorius in ea erat opinione, quod omnino purum hominem diceret Christum, introducens in Ecclesiam Pauli Samosatani et Photini doctrinam.

Quod audiens Cyrillus Alexandrinus episcopus, cui tunc dabatur primatus de talibus agendi, venerunt ad eum aliqui de populo Constantinopolitano * non communicantes Nestorio, et suggererunt ei quæ Constantinopoli acta fuerant. Direxit ergo Nestorio epistolam Cyrillus, cuius est principium: *Venerabiles fidei ac fide digni, etc.*, persuadens ei ut, si in plebe lapsus fuerat sermo, in tractatibus corrigeretur, ut Dei puerperam diceret sanctam Virginem, id est Θεοτόκην, ut tunc tuis orbis offensio conquireretur. Jam enim quaterniones expositionum ejus per Antiochum quemdam illustrem papa Cælestinus acceperat, dogmaque ipsius Nestorii manu ejus subscriptum et ab eo directum legerat atque tractaverat, totusque Oriens ex ejus scriptis jam cognitum habebat.

Sed Nestorio emendare nolente, rursus quoque Cyrillus secundam ad eum direxit epistolam, cuius est principium: *Oblonguntur de me quidam apud tuam fraternitatem, etc.*, qua ei Incarnationis Christi plenam reddidit rationem, rogans eum, ut cum illo eadem sentiret, ut Ecclesiarum pax perstaret incolumis, et sacerdotibus indiscissa concordia permaneret.

Ad hæc autem Nestorius contrariam scribens Cyrillo epistolam, cuius principium est: *Injurias quidem, quæ contra nos sunt, mirandarum tuarum litterarum, etc.* Verumtamen beatam Mariam Θεοτόκην noluit dicere, nec suam emendavit sermonem.

Joannes quoque Antiochenus direxit Nestorio epistolam, cuius est principium: *Meam intentionem circa tuam reverentiam, etc.*, per quam eum hinc ruitus est ne se repelleret bonum sibi futurum consiliarium, dum eum dicere piget beatam Virginem Dei genitricem, quod sancti Patres docuerunt et scripserunt. In qua epistola meministi Theodori Mopsuesteni, ostendens ei retractationis exemplum, quomodo ille dum tractat, tumultu facto, surgens fortissimus vir, sine confusione suam sententiam retractavit, et quæ parum prodesse ignorantibus videbantur b, velociter ad utilitatem correxit Ecclesiæ.

Sed hanc Nestorius contemnens, civitati suæ odi-

bilis factus est. Cyrillus vero per Possidonium diaconum suum retulit de eo papæ Cælestino, et quid Constantinopoli ageretur ei per epistolam suam allegavit.

Idem Cyrillus * tertiam Nestorio synodicam direxit epistolam, in qua et duodecim capitula contra ejus dogma dictavit et inseruit. Et est principium: *Dicente Domino: Qui amat patrem suum aut matrem suam plusquam me, non est me dignus (Matth. x).*

Cujus exemplar epistolæ perveniens ad Joannem Antiochenum, offensus est in ipsis Cyrilli capitulis; putavit enim eum, dum immoderate occurreret Nestorio, in sectam Apollinaris incidisse.

Mandavit ergo Andreæ et Theodorito, episcopis concilii sui, ut scripto responderent contra ipsa duodecim capitula, tanquam Apollinaris dogma instaurantia.

Cognoscens itaque Nestorius, quod Cyrillus non pateretur Ecclesiam sic esse in perturbationibus, et populos in scandalo, subiit pio principi Theodosio, ut sacram ad eum dirigeret, et a sua eum persecutione compeceret. Et scripsit quidem ad eum sacram imperator, arguens eum tanquam inquietum et scandala sectantem, qui sine consensu sacerdotum ageret atque scriberet.

Post Apollinaris damnationem et depositionem. Damnatus legitur in concilio Alexandrino sub Athanasio, in Romano sub Damaso, in Constantinopolitano anno 351. At depositum solus Theodoretus, quod sciam, dixit.

Aliquantis temporibus evolutis. A morte Apollinaris, quæ contigit ann. 373, ad ordinationem Sisinnii, quæ incidit in diem dominicam, qui ultimus Februarii anni 426, intercesserunt anni tres et quinquaginta.

Visum est imperatoribus. Propter discordiam divisi in partes clerici, aliis Proclo, aliis Philippa Sicensi pertinaciter studentibus. Vide historiam Nestorii præpositam posteriori parti operum M. Mercatoris.

Die primo. Atqui in Socrate ponitur decimus. Vide dissertationem 2 in posteriorem partem operum M. Mercatoris, et nuperi cujusdam dissertatoris Inconstantiam mirare, qui cum in Historia sua Pelagiana levi de causa Liberatum secutus esset, in dissertatione de Synodo v, ad Socratem rediit, ductu melioris judicii.

Jam enim per Antiochum. Reclamat certa rerum historia. Vide præfationem ad secundam partem operum M. Mercatoris.

Joannes quoque Antiochenus. Vel per anticipationem hæc dicta sunt, et admodum quidem impertine; vel in historiam peccatur. Nam Joannes Nestorius, ut ex ipsa epistola constat, scripsit duntaxat post acceptas a S. Cælestino litteras, atque adeo pluribus post mensibus quam Cyrillus Possidonium diaconum Romam mitteret; Cælestinus enim per Possidonium, et Cyrillo responsum, et Joanni litteras dedit.

CAPUT V.

De synodo Ephesina prima, et Nestorii damnatione.
(Ex actis concilii Ephesini et epistola Ibm.)

Et post hæc scripsit aliam sacram ad universos

* Codex Tellerii, populo Constantinopolitanorum.

b Idem: od., parum ignorantibus videbantur.

* Codex Tellerii, cui identidem Cyrillus

episcopos, ut Ephesum convenirent, et conferrent **A** de Ibris Nestorii et Cyrilli iudicium.

Scrpsit imperator sacram et beato Augustino *Hippontregiensi* episcopo per Ebagnium magistrarium, ut ipse concilio præstaret sui præsentiam. Qui Ebagnius veniens Carthaginem magnam, audit a Capreolo, ipsius urbis antistite, beatum Augustinum ex hoc mundo migrasse ad Dominum, acceptisque ab eo ad imperatorem litteris loquentibus ^a de obitu beati Augustini, Constantinopolim, unde venerat, rediit.

Porro Capreolus archiepiscopus, propter impetus Vandalorum Africanas regiones obsidentium, universale non valens congregare concilium, *Bessalam* diaconum secum misit Ephesum ad concilium legatum.

Cælestinus vero papa Romanus scripsit Nestorio increpationis epistolam, cum exhortatione et vituperatione, quia errare non debuerit, ad ejus ordinationem ^b gavisus est. Et est ejus principium: *Aliquantis diebus vitæ nostræ*, etc., tribuens ei decem dierum spatium, hoc est, a prima die acceptionis ipsius epistolæ, usque ^c in ultimam diem: ut si minime Nestorius emendaret expositiones suas, et revocaret ad Ecclesiam, qui propter Christum, qui est caput ejus, ab eo fuerant expulsi, cognosceret se ab ejus collegio et omnium sanctorum episcoporum consortio esse separatum.

Insinnans ei dedisse vicem suam in concilio Cyrillo per epistolam suam, cujus principium est: *Tristitiæ nostræ sanctitati: vestræ litteræ*, etc., qua Cyrillum admonuit, ut si per illos decem dies doctrinam suam minime Nestorius emendaret, disponeret **C** cum a communi corpore removendum, et providendum illi Ecclesiæ.

Eadem de re ^d pariter scripsit Joanni Antiocheno, Rufo Thessalonicensi, Juvenali Hierosolymitano, et Flaviano Philippensi, archiepiscopis. Scripsit et ad ceterum Constantinopolitanum, admonens eos, contra doctrinam Nestorii fortiter stare, ejusque persecutiones patienter ferre, quæ fructus afferrent coronarum; scientes ab eo excommunicatos vel dejectos in apostolicæ sedis permanere communione.

Continuo autem post paschalem festivitatem Nestorius cum maxima multitudine venit Ephesum, et invenit plurimos episcopos collectos. Porro Cyrillus Alexandrinus medicum retardatus, circa Pentecosten occurrit, et Juvenalis Hierosolymorum.

Sed Joanne Antiocheno remorante, questionem movebant præsentibus episcopi de beata Maria Dei genitrice.

Cyrillus autem deflorationes quasdam librorum Nestorii faciebat, eum perturbare volens; erat enim, ut dicitur, ejus inimicus.

Et cum plurimi Deum confiterentur Jesum Christum: « Ego, inquit Nestorius, qui fuit duorum vel trium mensium nonquam confiteor Deum; qua

gratia ter mundus sum a sanguine vestro, et amoveo ad vos non venio ^e. »

Et his diebus, cum reliquis congregabatur episcopis, qui ejus sententiam sequebantur. *Præsentibus* ergo episcopi in duos ordines sunt divisi.

Porro Cyrillus cum suis habens vices sedis apostolicæ, concilio evocato ducentorum episcoporum, Nestorium vocaverunt. At ille venire noluit, differens usque in præsentiam Joannis *Antiocheni*. Scripserat enim ipse Joannes de minore Cyrillo, postus in sexta mansione, festinationem suam, et itineris labores, animalium ruinas, et episcoporum, qui secum erant ^f, necessitates lasivas.

Qui vero circa Cyrillum erant episcopi, homilias Nestorii, quas de hac questione protulerat, sæpius **B** relegentes, priusquam Orientalis concilium et aliquarum provinciarum episcopi ipsi concilio conjuncti ad synodum occurrerent, judicantes Nestorium, tanquam blasphemantem Dei Filium, damnaverunt.

Ille facta circa Nestorium, Joannes et episcopi qui cum eo erant, alterum concilium apud se facientes, damnaverunt Cyrillum, et cum eo Memnonem Ephesiorum episcopum.

Post hæc scripsit aliam sacram.] Imo vel simul, vel ante, 4 part. conc. Eph. cap. 32; sit enim in ipsa mentio istius: « Tua pietas operam dabit, ut sacrosancto proximo paschate elapso, ad ipsum sacræ Pentecostes diem, ad Ephesiorum Asiæ civitatem accurrat, nonnullosque, quos nimirum idoneos iudicabit, sanctissimos provinciæ suæ episcopos simul eosdem secum adducat. » Et postea: « De hac autem sanctissima synodo nostra serenitas ad omnes omnino Deo dilectos episcopos metropolitanos litteras scripsit. »

Litteris ad imperatorem.] Tres Capreoli litteræ memorantur, unæ ad Theodosium imperatorem, quarum nihil editum est præter fragmentum apud Ferrandum in epistola ad Pelagium et Anatolium; alteræ ad synodum Ephesinam, quæ habentur in actis, act. 4; tertiæ ad Vitalem et Constantium adversus Nestorium, quas integras edidit P. Sirmondus, cum antea mutilæ haberentur. Hunc Liberati locum non meminerat, opinor, nuperus quidam historiæ Pelagianæ scriptor, cum diceret Theodosium in sacra per Joannem S. L. comitem ad Patres Ephesinos missa, nomen Augustini inscripsisse, quod necdum recessisset de obitu Augustini, atque adeo adesse crederet. Verum qui non sunt peregrini in historia ecclesiastica, facti istius causam norunt. Hæc enim ipsa est cur Cælestini summi pontificis, Rufique Thessalonicensis, et aliorum in eadem sacra littera mentio, cum absentia tamen ipsorum nota foret, necnon in urbe regia de adventu legatorum nuntius auditus esset.

Universale.] Totius diocesis Africanæ. Vide disert. de synodis in causa Pelagiana ad primam partem operum Mercatoris.

Cælestinus vero papa.] Perturbatus ordo temporum. Scripsit enim Nestorio Cælestinus tribus integris mensibus ante sacram, qua indicabatur synodus, siquidem litteræ summi pontificis datæ leguntur die 11 Augusti, sacra die 19 Novembris.

Vicem suam in concilio.] Si Ephesinum intelligitur, manifestus est error: neque enim Cælestinus

^a Codex Tellerii, *litteris sequentes.*

^b Idem cod., *ab ejus ordinatione.*

^c Idem cod., *ipsius epistolæ suæ usque.*

^d Idem cod., *eadem de co.*

^e Codex Tellerii, *ad vos non veniam.*

^f Idem cod., *usque in præsentia Joannis.*

^g Idem cod., *secum fuerant*

de concilio Ephesino audire quidquam potuerat, A dius Tarsi, Maximus Anazarbi, et ceteri numero cum hæc litteras daret, dedit enim in idus Augusti, cum indictio tamen concilii facta legatur XIII cal. Decembris consequentis. Loquitur ergo Liberatus de Romano illo concilio, in quo scripsit pontifex tum Nestorio, tum Cyrillo, aliisque episcopis litteras, quarum Liberatus meminit. Quare dedisse vices in concilio id ipsum est quod in concilio Romano scripsisse litteras, quibus mandaret pontifex vices suas obeundas, non in concilio Ephesino, quod nondum indictum erat; sed in exsequenda jussione pontificis de Nestorio deponendo, sin minus pareret, et alio in ejus locum sufficiendo.

Maxima multitudo] Atqui adduxit e sua diocesi decem episcopos tantum, et e palatio comites duos. Episcoporum nomina subscribuntur relationi Nestorii ad imperatorem. Comes fuerunt Candidianus comes Dom., qui venit ut cognitor; et Irenæus, cui erat cum Nestorio amicitie necessitudo. Vide sacram Theodosii ad synodum.

Deplorationes quasdam] Editæ sunt in altera parte operum M. Mercatoris, p. 103, cum antea ignotæ omino essent.

Erat enim ejus inimicus] Nil mirum Ibas defensorum eadem quæ Ibas de Cyrillo scripsisse, cum ex ejus epistola sumpserit quæ scribit. Mirum vero Ibas Pelusiotam, virum sanctum, quem Cyrillus colebat ut parentem, vulganti famæ idipsum credidisse, ut Cyrillo scriberet: *Ut neque ego condemner, neque ipse a Deo condemneris, requiesce a contentione, nec ultionem propriarum injuriarum, quæ tibi a mortalius hominibus debetur, exigas a vivente Ecclesia et æternam ei discordiam sub prætextu pietatis ædifices.* (*Fac.*, lib. II, cap. 1.)

Ducentorum episcoporum] Melior auctor Marius Mercator, qui præsens numerare potuit, tradidit convenisse catholicos ducentos et quatuor septuaginta, in præfat. ad symbolum Theodori.

Episcopi qui cum eo erant] Triginta tres, ut constat ex sequenti capite, quos inter ipse Theodoretus trinit; non censetur tamen a Liberato, a quo nimirum metropolitæ soli septem cum Joanne nominantur.

Apud se] In ipso hospitio, cum nondum excussus esset via pulvis, et vixidum Joannes curru exscendisset, ut habet relatio Patrum ad imperatorem, 2 part. conc. Ephes.

Quam multa porro peccet Liberatus in hac concilii Ephesini historia, ostensum est in diss. 2 ad posteriorem partem operum M. Mercatoris, ubi ad examen vocata sunt quæ tradiderunt hactenus Ephesinæ historiæ scriptores. Cum autem inquisivi in chronographiam Theophrasti, Cerameum appellavi, fallente memoria. Cerameus enim longe diversus est.

CAPUT VI.

De discordia Cyrilli Alexandrini et Joannis Antiocheni.

(Ex actis concilii Ephesini, Socrate, et epistola Ibas.)

Post biduum vero venit Joannes Antiocheus, et cognoscens ita acta quæ supra diximus, et post hæc quæ gesta fuerant in damnatione Nestorii, et illa duodecim capitula Cyrilli in ipso concilio suscepta et confirmata, indignabatur valde contra Cyrillum tanquam seditionis autorem, quod serventissime Nestorii fecisset damnationem. Qui autem cum Joanne convenerant episcopi, id est, Alexander Apameæ, Joannes Damasci, Dexianus Seleuciam, Alexander Hierapoleos, Himerius Nicomediæ, Hella-

dius Tarsi, Maximus Anazarbi, et ceteri numero quatuor et triginta qui tunc cum eo Ephesi occurrerant, querebantur de Cyrillo, dicentes: « Secundum jussionem principum, cur non sunt expectati aliarum provinciarum episcopi, ut quomodo judicavit de libris Nestorii, et de Cyrilli dictis concilium judicaret. »

Congregatis ergo illis Ephesi, Joannes contra Cyrillum et Memnonem ita investus est: « Optabamus quidem secundum regulas sanctorum Patrum, et secundum litteras piissimorum et Christianorum imperatorum nostrorum, cum pace fieri synodum. Quoniam autem audacia et seditione et hæretico sensu utentes, soli consedistis, nobis propinquantibus, secundum litteras piissimorum imperatorum nostrorum, et omni turba sanctam synodum implestis, ut ne requirentur capitula quæ conveniunt Apollinaris, et Arij, et Eunomii perfidie et impietati, neque expectastis præsentiam sanctorum episcoporum, qui undique a piissimis imperatoribus convocati sunt, cum magnificentissimus comes Candidianus in scriptis et sine scriptis præcepisset vobis nil tale præsumere, sed expectare commune omnium sanctorum episcoporum concilium: ideo scitote quod depositi estis et alieni ab episcopatu, tu Cyrille Alexandrine episcopo, et tu Memnon hujus civitatis, et omni ecclesiastico ministerio alieni, ut pote universæ seditionis et iniquitatis auctores, qui, ut regulæ Patrum et imperiales sanctiones conculcarentur, causam dedistis. Ceteri autem omnes, qui consensistis seditionis, agentes contra leges et adversus sanctiones imperiales, excommunicati estis, donec agnoscentes proprium delictum, penitentiam agatis, et fidem sanctorum Patrum, qui in Nicæa congregati sunt, suscipiatis, nihil aliud novum introducentes, et anathematizetis hæretica capitula, quæ a Cyrillo Alexandrino episcopo exposita sunt contra evangelicam et apostolicam doctrinam, et sequamini litteras piissimorum et Christianissimorum imperatorum nostrorum, quæ jubent queri, et subtiliter de fide cum pace examinationem fieri. »

Hanc interlocutionem suam Joannes et qui cum eo erant, adversus Cyrillum et Memnonem Ephesi publice proponentes, utrorumque damnationem litteris suis imperatori insinnaverunt, quarum est principium: *Pietas vestra præfulgens ad beneficium orbis terrarum, etc.*

Post hæc advenerunt ab Hesperia ad concilium legati papæ Cælestini, Ariadius et Projectus episcopi, et Philippus Ecclesiæ Romanæ presbyter.

Quibus residentibus, Cyrillus et Memnon obtulerunt libellos in concilio, contestationem deponentes adversus Joannem Antiocheum, et qui cum eo erant, episcopos, ut evocarentur, et redderent causas depositionis suæ. Vocati ergo a concilio per Danielum Coloniam secundæ Cappadociæ, et Commodum Tripo-

^a Codex Tellerii, cognoscens ista fecit.

^b Item cod., Asiurus.

^c Item cod., ita actus est: Orabamus quidem.

^d Codex Tellerii, Alexandrino exposita sunt.

^e Idem cod., Joannes et qui cum eo adversus.

sis Lydiæ, et Timotheum *Terma Hellesponti*, episcopos, una cum Musonio notario, cum anagnostico, per interannuntiantem diaconum, tale acceperunt responsum: « Neque vos mittatis ad nos, neque nos ad vos, quoniam de vobis responsum principis expectamus. »

Igitur Cyrillus cum Memnone, volentes se ulcisci, Joannem damnaverunt, et omnes qui cum eo conveniant, et multa mala pari fastu utrique Ephesi perulerunt.

Porro imperator per Joannem comitem S. L. sacram ^a scripsit omni concilio, et ad locum, dicens: *Nestorii, Cyrilli, et Memnonis, damnationem suscipimus; alia vero, quæ apud vos gesta sunt, reprehendimus, Christianam fidem veritatemque custodientes, quam ex patribus progenitoribusque suscepimus.*

Sed euntibus de concilio septem et septem episcopis ^b, satisfacere imperatori, quia magnum et universale concilium omnia regulariter agens, damnavit Nestorium. His agnitis jussit eos imperator ecclesiam ingredi, et pro Nestorio alium ordinare episcopum.

Et post hæc jussit omnes episcopos abire unumquemque in propriam regionem. Et ita Joannes cum suis Antiochiam profectus est, ubi colligens plurimos episcopos, damnavit iterum Cyrillum, cum jam esset Alexandriae.

Et sicut Socrates dicit, cognoscens Nestorius per contentionem ad quamdam perniciem pervenisse partes, Dei genitricem Mariam vocabat, dicens: « Dicatur etiam Dei genitrix, et ea quæ fecerunt tristitia ^c, conquiescant. » Sed nullus eum ex poenitentia talia dicentem suscepit. Quapropter hactenus damnatus, et in exsilium Oasin missus est.

Post damnationem autem ejus dura Constantinoполи turba contra Ecclesiam mota est, divisusque est populus propter tepidum ejus, sicut dictum est, tractatum; clerici vero communi decreto eum anathematizaverunt.

Post biduum vero.] Imo post quintam a depositione Nestorii diem, ut tradit lib. vii, cap. 33, Socrates, qui res suis oculis subjectas scriptis mandavit.

Capitula suscepta et confirmata.] Atqui lecta quidem est tertia Cyrilli epistola ad Nestorium cum suis capitulis; at nullum fuit de ipsa Patrum judicium, sed de secunda sola, quemadmodum constat, tum ex actis concilii, tum ex Chalcedonensi et synodo ^v: neque mirum, sola enim secunda habuit responsum Nestorii, cum qua posset conferri, ut Cyrillianæ *ὀρθοδοξία*, Nestorianæ *ἑτεροδοξία* ostenderetur.

Publice proponentes.] Repugnant acta Ephesina publicationem differentia in id temporis quo catholici Orientales schismaticos anathemate perculerunt; tunc enim primum facta publicatio est, ut Orientales se ab absentibus, quorum nulla esset auctoritas, damnatos ostende e. s.

Vocati a concilio per Danieleum.] Fuit ista citatio tertia. Nam prima functi sunt Archelaus Myndi, Paulus Lampæ, et Petrus Perembolarum. Secunda

A Timotheus Termesi, Eu tathius Docimi, et Eudoxius Chomatis, episcopi. Conc. Ephes. act. 4.

Volentes se ulcisci.] Hæc decem trium capitulorum defensorem hæc exscriptorem.

Jussit eos imperator ecclesiam ingredi.] Aut mutila est oratio, deestque vox qua catholicae partis episcopi discernantur ab Orientalibus: vel contra veritatem historiae dicuntur omnes episcopi, de quibus sermo erat, ingressi Constantinopolim ad ordinandum episcopum; soli enim qui catholice partis ingressi sunt, ut constat ex ipsis schismaticorum ad suos litteris.

CAPUT VII.

De ordinatione Maximiani Constantinopolitani episcopi.

(Ex actis concilii Ephesini et Socrate.)

B His ita provenientibus, de electione episcopi rursus questio exorta est ^d. Multi enim Philippum querebant presbyterum, qui a beato Joanne cognomento Chrysostomo diaconus fuerat ordinatus, multaque conscripserat volumina contra imperatorem Julianum apostatam. Alii vero Proclum presbyterum querebant, quem ad Cyzicum Sisinnius episcopum ordinaverat, qui priusquam Cyzicum proficisceretur, præcedentes civis ejusdem civitatis Dalmatium monachum sibi met ordinaverunt episcopum, quoniam Attico præcessori Sisinnii soli hoc præstitum videbatur. Sed proceribus palatii, ut fieret, displicuit, quod quidem postea factum est. Manebat enim Proclus non habens ecclesiam propriam, qui tamen in doctrina ecclesiastica ^e Constantinopoli valde florebat.

C Cumque quatuor transissent menses post Nestorii damnationem, Maximianus ordinatur episcopus, vita quidem monachus, ordine vero presbyter, constans quidem in fide vera, idiota autem ^f sermone, et sub quiete vivere potius eligebat.

Quoniam Attico præcessori.] Quod Attico detulerant Cyziceni, tanquam discordiæ inter ipsos natæ arbitro sponte electo, id Sisinnius Attici successor vindicare sibi tentabat jure sedis, quare resisterunt Cyziceni tunc temporis, et quidem jure, cesserunt tamen post concillium Chalcedonense, vincente principum, suæ novæ Romæ faventium, potentia.

Maximianus ordinatur episcopus.] Die 25 Octobris, qui dominicus hoc anno 451. Fiebat autem dominicus diebus ordinatio in Ecclesia Orientali, ut colligitur ex canone 49 Codicis Ecclesiæ Africane, sed in Orientali mos iste non ita religiose servabatur; nam Chrysostomus legitur ordinatus die 27 Januarii anno 388, quo hucra dominicalis erat C, atque adeo vigesima septima dies Januarii incidebat in feriam quartam: eadem feria quarta ordinatus Nestorius anno 428, littera dominicali existente AG.

CAPUT VIII.

De pace Cyrilli et Joannis.

(Ex tertia parte concilii Ephesini, libæ epistola.)

Post paululum vero videns imperator Cyrilli et Joannis permansisse discordiam, intolerabilem judicabat eorum discessionem. Et vocans tunc ad se

^a Codex Tellerii, per Joannem sacram.

^b Idem cod., septem et septem episcopi.

^c Idem cod., dicatur etiam Christi genitrix, et ea quæ fecerant tristitiam.

^d Codex Tellerii, questio orta est.

^e Idem cod., doctrina ecclesiarum.

^f Idem codex, constans quidem in fide, idiota autem.

Maximianum episcopum, et alios plurimos Constanti- A nopolis repertos episcopos, quomodo tolleretur Ecclesiarum dissensio, cogitabat. At illi dixerunt quia non aliter hoc fieri posset, nisi prius iretur et praefereatur unius fidei vinculum, et Joannes Antiochenus episcopus anathematizaret Nestorium, et improbata dogmata ejus.

Et gavisio valde super hoc imperatore, missus est hoc ipsum agere Aristolaus tribunus, sacram principis deferens Joanni et Cyrillo, in qua comminatus est utrisque Nicomediam exilium, nisi pacem haberent ad invicem.

Scripterunt autem et episcopi a Constantinopoli Cyrillo, quia amicitiarum modum et pacem Ecclesiarum sanctarum non aliter fieri conveniret, nisi omnia quae ab eo in causa scripta sunt epistolis et tomis B et libris evacuarentur. Cyrillo vero hoc facere importabile visum est.

Verum Joannes Antiochenus imperatori mandavit : « Propter illa ipsius capitula fidem meam Cyrillo dirigam, quam si suscipiens subscripserit, communicabo ei; alioqui pacificus cum eo esse non potero. »

Et congregatus iterum Joannes apud Antiochiam concilium, dictavit fidem ita se habentem : « Confitemur Dominum nostram Jesum Christum Filium Dei unigenitum, Deum perfectum, et hominem perfectum ex ani a rationali et corpore : ante saecula quidem ex Patre natum secundum divinitatem, in fine vero dierum eundem, propter nos et propter nostram salutem, de Maria Virgine secundum humanitatem : et consubstantiali Patri secundum divinitatem, et consubstantiali nobis secundum humanitatem. Duarum enim naturarum unio facta est, propter quod unum Christum, unum Filium, unum Dominum confitemur.

« Secundum hunc inconfusae unionis a intellectum, confitemur sanctam Virginem Dei genitricem. Propter quod Deus Verbum incarnatum est homo factus, et ex ipsa conceptione univit sibi templum, quod ex ipsa suscepit. Evangelicas vero atque apostolicas de Domino voces scimus de illoquos viros, quasdam quidem conjungentes, tanquam in una persona; quasdam dividentes, tanquam in duabus naturis; et divinos quidem atque altiores secundum divinitatem Christi, humiliores autem secundum humanitatem ejus tradentes. »

In isto ergo modo hanc fidel regulam interponens Joannes epistolae suae, cujus b est principium : *Dudum per sanctionem piissimorum principum*, etc., quam tradidit Paulo episcopo Emeseno, et direxit Alexandriam Cyrillo.

In quam urbem veniens Paulus, et gratissime a Cyrillo susceptus est, et sine difficultate vel contentione, ut a multis putabatur, memoratam fidem c Orientalium suscepit episcoporum. Tunc Paulus dominico die fecit sermonem in populo, praesente Cyrillo, et

exposuit capitulum de Evangelio Joannis : *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis* (Joan. 1, 14). « Conspice, inquit, Joannem duas naturas predicantem, et unum Filium : aliud enim habitaculum, et aliud, qui habitat, Deus. Intendite eis quae dicta sunt, rogo. Non dixit, alter et alter, tanquam in duabus personis, aut in duobus Christiis, aut in duobus filiis sed aliud et aliud, ut in duabus naturis. Quando ergo dixit, *Et habitavit in nobis*, et praedicavit duas naturas, tunc addidit, *Et vidimus gloriam ejus, gloriam tanquam Unigeniti a Patre, plenum gratia et veritate.* »

Et in sequentibus fidem, quam Cyrillo portaverat, disserebat, aperte praedicans duas in Domino Christo naturas, in una persona.

Et clamante populo : « Bene venisti, orthodoxe, » mox Cyrillus similia tractavit, et inter caetera ait : « Quid de his clarius d dici potest? qua indigent haec explanatione? apte nos docuit quia aliud quidem est qui inhabitat, et aliud qui inhabitatur; et aliud natura humana, aliud divina. » Et concludens sermonem ad confirmationem eorum quae a Paulo dicta sunt : « Conspice, inquit, Joannem duas naturas predicantem, et unum Christum : duas naturas Unigeniti, et unam personam. Et quando dixit : *Et habitavit in nobis*, et praedicavit duas naturas; tunc addidit hoc : *Et vidimus gloriam ejus, gloriam tanquam Unigeniti a Patre, plenum gratia et veritate.* » Haec Cyrillus, Paulo praesente, tractavit, et Alexandriam docuit ecclesiam, ita de Christo credere, sicut Paulo dudum tractante didicerat.

C Post haec Cyrillus fidem epistolae, quam a Paulo suscepit, epistolae suae interponens, cujus principium est : *Latentur caeli et exsultet terra*, etc., satisfaciens aliquorum rumoribus, qui de illo habiti sunt, quoniam non assereret de caelo corpus Christum sumptisse, neque fermentationem aut commixtionem senserit naturarum ejus, et scripsit et subscripsit praefatam fidem, et Orientalibus direxit episcopi.

Ascendens ergo Antiochiam Paulus obtulit Joanni archiepiscopo, et omni concilio ejus, epistolam Cyrilli. Qui, ut cognoverunt eum suscepisse fidem a se directam, et in ejus subscripsisse confirmationem, pacem cum eo et ejus fecerunt concilio, damnautes Nestorium, et suscipientes Maximianum, qui pro illo factus fuerat episcopus : dubitantibus adhuc ex eis D aliquibus episcopis Cyrillo communicare : putantibus eum errasse, et postea veritatem agnovisse, et culpantibus Joannem e, cur ab eo non expeterit capitulorum ejus damnationem.

Ex altera autem parte quidam de patatio, per Eclogium presbyterum et apocriklarium Alexandriae Ecclesiae, culpaverunt Cyrillum, cur suscepit ab Orientalibus episcopis duarum confessionem naturarum, quod Nestorius dixit et docuit.

Sed et Valeriano Iconii, et Acacio Melitenensi episcopis, hoc ipsum de Cyrillo videbatur.

a Codex Tellerii, *inconfusae unionis*.

b Idem cod., *Joannes epistolae, cujus*.

c Idem cod., *inviolatam fidem*.

d Codex Tellerii, *quid horum clarius*.

e Idem cod., *et culpantes Joannem*.

Post pentadum vero.] Elapsis mensibus fere sex : A ostendimus enim in præfatione ad alteram partem operum M. Mercatoris, Imperatoris mandatam, quod caret diei nota in libris editis, datum esse Constantinopoli initio Aprilis.

Et vocans tunc ad se Maximianum.] De tota hac episcoporum in palatio consultatione diximus abunde in dissertatione 2 ad eandem partem operum M. Mercatoris.

Nisi prius iretur.] Obscuras voces, nisi forte significant, mittendum aliquem ad Imperatorem, qui ad utrumque dissidentem episcopum, vel perferret unius fidei vinculum, vel præciperet, nomine Imperatoris, fieri unius fidei vinculum, communi consensu utriusque episcopi.

Scripterunt vero e Constantinopoli.] Reclamat Cyrillus in litteris ad Acacium Melitenum ; id enim tradit scriptum ab Acacio Bereœe, ubi habebatur concilium Orientalium. Vide dissertationem mox citatam.

Verum Joannes Antiochenus.] Observandum studiosè fragmentum epistolæ utique longè prolixioris a Joanne ad Imperatorem scriptæ, quæ Cyrilli capitula arguebantur hæresis : hujus meminit Theodoretus in epistola 2 ad Himerium Nicomediensem apud M. Mercatorem.

Constatumur.] Hujusmodi confessionis, quam vel ipsi catholici suspectam habuerunt, Nestorianam certe Theodoretus asseruit, accuratam discussionem reperies in dissert. 2 mox citata.

Sine difficultate et contentione.] Repugnat hæc in parte veritati : nam ex quo Emesenus accessit Alexandriam, quatuor mensis et amplius positi sunt in tractando pacis negotio, artes omnes adhibente Emeseno, quibus Cyrillum ad penitentiam traxisse videretur : neque ad hanc rationem declinandam, comminiscendus est, quod nonnullis visum, geminus Emeseni Alexandriam adventus, quasi propter impedita negotia opus habuerit Antiochiam semel redire, et inde confessionem fidei emendatam referre : qui enim ita senserunt, præ incogitantia vocis cujusdam ambiguae in litteris Joannis ad Cyrillum, decepti sunt. Nam cum concordiam cum pace jam revertisse Joannes dixerit, interpretati sunt isti de Emeseno, de quo sermo factus fuerat, cum pace revertente. Apol. 3 pro Jans. Iprensi.

Dominico die.] Omnia perturbate et obscure. Unius tantum hominæ a Paulo habitæ meminit, bis tamen ille in ecclesia Alexandrina, præsidebat Cyrillo, dixit ad populum, semel die 29 mensis Chæac, ut loquuntur Ægyptii, iterum die 6 mensis Tobit. In priore oratione non explicuit dictum Joannis, *Verbum caro factum est*, in quo exponendo magnam alterius partem posuit. Quæ Paulum dixisse refert, quæ Cyrillum extepisse, pertinent ad secundam : unde emendes editiones vulgatas conciliorum, in quibus secundæ subjunguntur quæ Cyrillus subjecit primæ : utraque porro concio habita est die dominica : nam annus 432 litteram dominicalem habuit CB, annus autem consequens 433 litteram A ; quare illo anno vigesima quinta dies Decembris, quæ 29 mensis Chæac, dominica fuit, atque ita anno isto prima.

Dubitantibus adhuc ex his.] Hæc spectant ad Theodoretum, ut ex Cyrilli epistola ad Acacium Melitenum ostendimus, in secunda parte operum M. Mercatoris.

Duarum confessionem naturarum.] Eo usque invaluerat opinio, seu potius error popularis, annitentibus Nestorianæ factionis hominibus, ut qui duas naturas lateretur, Nestorianus ; qui unam, Cyrillianus haberetur : id aperte docet Cyrillus ipse in communitorio ad Eulogium, de quo postea et Facundus lib. 1.

a Codex Tellerii, surripientes nescientibus.

b Idem cod., quia Creator est.

c Idem cod., licet duas naturas significans.

d Idem cod., nihil tale didicerunt.

CAPUT IX.

De Cyrilli epistolis pro Orientalibus scriptis.

(Ex eadem tertia parte concilii Ephesini.)

Scriptæ ergo eis Cyrillus, in defensionem Orientalium episcoporum, et pro duabus unitas Christi naturis. Et superfluum non esse roor, interponere aliqua hæc operi ex ipsis epistolis, ad confusionem Alexandrinorum Phantastarum vel Corrupticolarum, gloriantium de Cyrillo, tanquam de patre atque auctore suo.

Commonet ergo Eulogium presbyterum suum Cyrillus, et dicit : « Reprehendant quidam expositionem, quam fecerunt Orientales, et dicunt : « Cur duas naturas nominantibus eis passus est audire, aut etiam « laudavit Alexandrinus episcopus ? » Alii vero dicunt idem dixisse Nestoriani, dicunt et istam sic sapere, sarropentes nescientibus a subtilitatem.

« Oportet enim culpantibus non illa docere, quia non omnia quæ dicunt hæretici, fugere aut refutare decet. Multa enim consentur sicut et nos consentimur. Velut Ariani, quando dicunt Patrem, qui Creator est b omnium et Dominus, nunquid propter hæc Augere consequens est hujusmodi confessiones ? Sic in Nestorio, licet duas naturas asserat, significans c diversitatem carnis et Verbi (altera enim Verbi natura, altera carnis est), sed tamen nequaquam unitatem confitetur nobiscum : nos autem unientes hæc, unum Christum, unum Filium, eundem unum Deum confitemur (3 part. conc. Ephes., c. 57).»

Et iterum : « Nestorius itaque in suis expositionibus simulat se dicere, unus Filius, unus Dominus, sed refert filiationem ad solum Dei Verbum. Cum autem venerit ad dispensationem, rursum alium Dominum, qui ex muliere est, seorsum hominæ dicit, copulatum dignitatis æquo honore, quia habet copulationem ad Christum. Quomodo non apertum est, duos eum dicere Christos, si Christus ad Christum habet conjunctionem, alter ad alterum ?

« Qui vero ex Oriente sunt, nihil tale dicunt d, voces autem dividunt solum : dividunt autem secundum hunc modum, ut alias quidem Deo decibiles e esse dicant, alias autem humanas, alias autem communes factas, tanquam habentes simul, et quod Christo Deo decibile est f, et quod humanum, verumtamen dictas ab uno eodemque g Christo. Et non sicut Nestorius alias quidem Deo Verbo seorsum tribuit, alias autem ei qui ex muliere est, tanquam alteri Filio. »

Item Acacio Melitenensi episcopo scribens inter alia sic dicit : « Nestorius enim Christum seorsum nominari dicit Dei Verbum, habere autem conjunctionem ad Christum continuam : putas ergo, non duos Christos apertissime dicit ? Orientales vero Christum unum, et Filium, et Deum, et Dominum confitentur

a Codex Tellerii, Deo dicibiles.

f Idem cod., et quod Deo dicibile est.

g Idem cod., dictas ab uno eodemque.

se adorare, eundem ex Patre secundum divinitatem, A et eundem ex sancta Virgine secundum humanitatem: duarum namque naturarum unionem factam dicunt; tamen unum Christum, unum Filium, unum Dominum confitentur aperte factum (*Ibid.*, cap. 34).

Et in sequentibus concordans aliquatenus tempore Leonis Cyrillus, sic dicit: « Sunt aliqua vocum maxime Deo decibiles, aliqua vero sic rursus hominibus condecentia; alia autem quendam ordinem obtinent: ostendentes Filium Deum existentem et hominem simul. »

Et ibidem: « Quando enim Philippo dicit: *Tanto tempore vobiscum sum, et non cognovistis me? Philippe, non credis quia ego in Patre, et Pater in me est? qui videt me, videt et Patrem* (Joan. xiv, 9). Et: *Ego et Pater unum sumus* (Joan. i, 30), Deo decentissimam affirmamus vocem. Quando vero Judaicum increpat populum illud dicens: *Si filii Abraham essetis, opera utique Abraham faceretis: nunc autem quaeritis me interficere hominem, qui veritatem vobis locutus sum: hoc Abraham non fecit* (Joan. viii, 39); homini decenter haec dicta dicimus. » Hujus epistolae sequentia duarum naturarum probabilem continent expositionem: cujus tamen, pro hujus operis compendio, omnia ponere intermisimus necessaria documenta.

Valeriano autem Iconii ita rescripsit: « Univerſi Orientales episcopi simul cum domino meo religiosissimo Antiochenorum episcopo Joanne, per scriptam manifestamque conditionem clarum constituere universis quoniam pollutas quidem Nestorii novitates condemnant, anathematizantque nobiscum, et nullatenus eas unquam sermone dignantur, sed evangelica et apostolica sequuntur dogmata, et Patrum confessionem nullo modo contristant: confessi sunt enim et ipsi nobiscum quia Dei genitrix sit sancta Virgo, et non addiderunt quia Christi genitrix sit, sicut inquirunt, qui Nestorii infelices et respuendas opinionunculas curant, sed inquirunt palam unum esse Christum, et Filium, et Deum ex Deo, ex Patre ante omne saeculum ineffabiliter genitum Dei Verbum, in ultimis vero temporibus hunc ipsum etiam ex muliere secundum carnem, ita ut idem ipse sit simul Deus et homo, perfectus in deitate, et perfectus in humanitate idem ipse, et unam esse personam, nullo modo dividentes in duos filios, aut Christos, aut dominos.

« Si ergo quidam mentientes dicunt, alia quaedam praeter haec sapere illos, non eis credatur, sed sicut impostores et fallaces, secundum patrem suum diabolum, projiciantur, ut non perturbent eos qui recte ambulare desiderant.

« Si vero et epistolas sibimet componentes quidam circumferunt, velut ex persona clarorum virorum, minime oportet praesumere de his. Qui enim semel scripto confessi sunt fidem, quomodo poterant alteram scribere, velut ex poenitentia revocati, ut recte sapere non velint? Alloquere fraternitatem, quae apud est, te qui nobiscum sunt in Domino salutant (*Ibid.*, c. 40). »

« Codex Tellerii, fecit expositionem.

Ex hac conclusione epistolae suae, in qua dicit Cyrillus: « Si vero epistolas sibimet componentes quidam circumferunt, » etc., probat Hypatius Ephesinorum episcopus, in collatione quam contra Acephalos suscepit, jussione Justiniani principis, media Strategio comite sacerarum largitionum, in palatii loco, qui dicitur Heptaconchos, Cyrillum epistolae hae fecisse mentionem scriptae ad Marim Persam, quam neque Cyrillus condemnandam judicavit, neque Nestorianam esse, in ipsa sua notavit epistola.

Et haec sunt quae Cyrillus scripsit in defensionem Orientalium episcoporum pro duabus unius Christi naturis: quam quicumque tunc minime receperunt, hos esse puto auctores Acephalorum, qui neque Cyrillum habent caput, neque quem sequantur, ostendunt.

Tunc et Evoptius Ptolemaidis Pentapoleos regionis episcopus, accipiens exemplar litterarum Theodoriti, qui scripserat contra duodecim capitula Cyrilli, direxit illud Cyrillo, ut responderet ad ea, et sua capitula exponeret.

Quod gratissime suscipiens Cyrillus, fecit interpretationem a capitulorum suorum duodecim, addeas expositiones, qua videretur plenam pro eis reddere rationem.

Itaque Cyrillo suscipiente et defendente fidem Orientalium episcoporum, et sua capitula exponente, pax et unitas Ecclesiis reddita est. In qua pace gaudente Ecclesia, inimicus pacis, amulus unitatis, non quievit adversus eam movere vasa sua, et supereminare zizaniam.

De Cyrilli epistolis.] Totum hoc caput, quo non erat admodum opus, saltem tam prolixo, tamque exquisitis Cyrilli testimoniis refero, consulto posuit trium capitulorum defensor, ut vel ipso Cyrillo teste concluderet, primo, dogma de duabus naturis esse catholicum: deinde, Cyrillum retractasse sententiam suam de una Verbi post unionem natura incarnata; denique puros criminis esse Theodorum et Theodoretum, atque etiam Ibas, quandoquidem, ut ipsi quidem videbatur, neque Theodoretus et Ibas fecerint inveci in Cyrillum, nisi cum pristinum errorem sequeretur; neque Theodorus aliud quidquam docerit adversus Apollinarianas, quam duas Christi naturas.

Alexandrinorum Phantasia tarum et Corruptiolem.] Illi a Gaiano, isti a Theodosio originem Alexandriae duxerunt circiter ann. 537. Phantasiastae iidem quiet Aphthartodocetae et Schematici fuerunt. Nam cum incorruptibile corpus Christi facerent, illud specie duntaxat tenus et apparentia simile nostro, dissimile reipsa asserebant: de ipsis vide Anastasium Sinaitam in Ὀδηγῶν et Photium, cod. 162. Urtaque factio suum mentiebatur parentem Cyrillum, eadem fraude qua etiam Eutyches et reliqui unius naturae defensores.

Unitatem confitentur nobiscum.] Eam nempe quae καὶ ὁμοῦσιν, cujus confessionem ostendimus, disert. 1 in secundam partem oper. M. Merc., fuisse unicam hac in questione indubitam fidei regulam; quidquid enim aliud praeterea dixisses, detorqueri poterat a pervicacibus in sensum heterodoxum.

Nestorius itaque in suis expositionibus.] Verba Nestorii quae referi desumpta sunt ex sermone 2, quem consule in secunda parte operum M. Mercatoris. Haec eadem verba Cyrillus refert in epistola ad Acacium Melitenum.

Si ergo quidam mentientes.] Theodoretum tacito nomine arguit; eandem enim esse jactavit Orientalium ac Nestorii fidem. Atque ita Cyrillum, cum Orientalibus consensit, in Nestorii partes concessisse. Vide epistolam Cyrilli ad Acacium Melitenum, et epistolam Theodoretum ad Andream monachum Constantinopolitanum, in qua sunt hæc verba: « Ecce enim, qui Salvatoris Christi naturas impia ratiocinatione confuderant, et unam naturam ausi fuerant prædicare, ac deitatis passiones adjungere, propterea etiam sanctissimo et venerando summi Dei pontifici Nestorio insultarunt, velut quoddam cameo et freno, secundum Prophetam, maxillis omnino contractis, et a pravitate ad veritatem perductis, veritatem iterum addidicerunt, utentes ejus assentione, qui pro veritate lelli sustinuit. Pro una namque natura duas impræsentiarum confitentor, anathematizantes eos qui permixtionem aut confusionem prædicant, et deitatem Christi impassibilem venerantur, et carnis esse edisserunt, passiones, et evangelicas dividunt voces, et deitatis quidem sublimes et Deo dignas ascribunt, humiles autem assignant humanitati; talia namque nunc ab Ægypte scripta delata sunt. »

Si vero et epistolam.] Intelligit Cyrillus litteras suppositas, tum Joanni Antiocheno, tum Philippo Romanæ Ecclesiæ presbytero, tum etiam sibi, quasi pristinam sententiam revocasset.

Probat Hypatium.] Deceptus est procul dubio Hypatius; neque enim loqui potuit Cyrillus de epistola Ibas ad Marim, sed de aliqua alia, quam diceretur scripsisse, priusquam reipsa scripsisset ad Valerianum; atqui ad Valerianum scripsit anno 433, quo tempore Ibas; neque clarus vir erat, sed obscurus quidam presbyter; neque reipsa ad Marim scripserat, siquidem in epistola ad ipsum meminit turbarum quæ occasione Diodori motæ sunt post annum 435, quo anno Theodosius imperator sanctionem edidit de comburendis Nestorii libris; tunc enim primum de Diodoro magna contentio orta est, substituitis pro Nestorianis a factione ipsius libris. Verum hæc de re in dissert.

In colatione.] Habita est Constantinopoli anno 533, Justiniani Imperatoris mandato, in triclinio palatii heptaconcho, contentantibus Hypatio Ephesiorum episcopo cum quatuor aliis catholicis, et Sergio Cyri episcopo cum Severianis aliis quinque, Strategio magistro officiorum cognitore: acta reperiuntur tomo IV collationis postremæ conciliorum generalium.

Auctores Acephalorum.] Id prætermittendum non est sine observatione, nam facit Theodoretum duce factionis alicujus hominum, qui dicti sunt Acephali, propterea quod, cum defensionem Cyrilli pro Orientalibus non reciperent, neque Cyrillum habebant caput, neque Joannem Antiochenum, qui duo tamen erant contententium partium principes: tunc porro primum auditum est fortasse Acephalorum nomen, quod cum quibusdam duarum naturarum defensoribus adhæsisset, transit ad Monophysitas postea, et ipsis iniustum est. Observa in Chronico Arabico Eutychii Acephalos vocari Jacobitas, orthodoxos Melchitas.

Tunc Evopitius Ptolemaidis, etc.] Peccat duorum saltem annorum parachronismo; nam ante concilium Ephesinum Theodoro Cyrillus respondit, ut demonstratum est a nobis parte 2 operum M. Mercatoris l. b. II.

CAPUT X.

De Nestorianorum scandalo et monachis Armeniæ.

(Ex epistolis S. Cyrilli et actis 4 et 5 synodi.)

Nestorii namque sectatores videntes libros illius blasphemos non posse proferrî in publicum, eo quod,

* Codex Tellerii, fuerant condemnati.

A synodo Ephesina anathematizante, fuerant condemnati, et imperiali lege prohibitum fuerat ne quis eos legere auderet aut defendere, tunc coeperunt Diodori Tarsensis, et Theodori Mopsuestenæ civitatis episcopi, et aliorum episcoporum, qui contra Eunnomiam et Apollinarem unius naturæ assertores libros composuerant, duas in Christo ostendentes naturas in una persona (quod Nestorius sic non dixerat), circumferre volumine, et simplicissimos quosque deelpero cupientes, siebant non sumpsisse nova Nestorium; solentiorum Patrum prosectum fuisse doctrinam: et in eo tantum studii gesserunt, ut ipsa eorum volumina matitiosæ in Syrorum linguam, et Armeniorum atque Persarum transferrent.

Sed hæc ubi agnoverunt Acacium Melitenensis et Rabula Focensæ civitatis episcopus, de quo has successor ejus in epistola sua dicit: « Hunc præsumpsit, qui omnia præsumit, aperte in Ecclesia sua anathematizare » (scilicet de Theodoro Mopsuesteno superius loquens), scripserunt Armeniæ episcopis, ne Theodori Mopsuesteni libros susciperent, tanquam hæretici et auctoris dogmatis Nestoriani, insimulantibus episcopis Ciliciæ Rabulam et Acacium, quod hoc non ex charitate, sed ex emulatione atque contentione fecissent.

Congregati sunt ergo in unum venerabiles Armeniæ episcopi, et miserunt duos presbyteros Leontium et Aberium ad Proclum Constantinopolitanum episcopum, secundum morem, cum libellis suis, et uno volumine Theodori Mopsuesteni; acire volentes utrum doctrina Theodori an Rabulæ et Acacii vera esse probaretur.

Hæc Proclus accipiens Armeniæ episcoporum libellos, et illud Theodori volumen, diligentius utraque examinans, totum Armeniæ scripsit et destinavit, in quo posuit, ad intermendas Nestorianorum veritatis, qui duas in Christo inducunt personas, « unum de Trinitate incarnatum; » quem et direxit Joanni Antiocheno per Theodorum diaconum suum, contententem subter capitula ab hæreticis prolata; expetens ab eo, pro communi fide servanda, ut cum suo concilio eum susciperet et subscriberet.

Joannes autem, et qui cum eo erant congregati episcopi, legentes totum, et ejus laudantes compositionem, subscripserunt in eo, et Proclo transmiserunt.

Hunc et Chalcedonensis synodus per relationem suam, quam Marciano imperatori direxit, ad probandum, non tantum gestis synodalibus, verum etiam epistolis fidem constare, intersanctorum Patrum epistolam suscepit et confirmavit.

Scripsit autem idem Proclus epistolam ipsi Joanni, cui et totum suum direxerat, in qua dicit: « Dicentes autem iterum passibilem Deum, id est Christum, constemur eum non esse passum eo quod est, sed eo quod factum est, id est propria carne; et ita prædicantes nullo modo falleremur, quoniam quidem et unum ex Trinitate secundum carnem crucifixum factemur, et divinitatem passibilem minime blasphemamur.

una (*Fac., lib. 1, cap. 1, ex quo emendatus locus*). » A

Sed Basilius quidam diaconus sumens tonum Procli, quem Armeniis scripserat, Alexandriam venit, et Armaniorum libellos suis libellis annexens, obtulit Cyrillo ejusdem urbis antistiti.

Quibus, ut ferunt rumores, permotus ^a Cyrillus quatuor libros scripsit, tres adversus Diodorum et Theodoram, quasi Nestoriani dogmatis auctores, et alium de Incarnatione librum, in quibus continentur antiquorum Patrum incorrupta testimonia, id est, Felicis papae Romani, Dionysii Corinthiorum episcopi, et Gregorii mirabilis Θεωπετρούου cognominati. Et licet in eis libris Theodori dicta laudentur contra Arianos edita, ipsum tamen magistrum Nestorii fuisse contendunt.

Contra quos catholicae veritatis defensores ^b sic B Acepbalis responderunt : « illos libros non esse Cyrilli, quoniam testimoniis quae contra mortuos posuisse in eis dicitur contra viventem Nestorium non est usus, neque in synodo, neque in aliquibus epistolis ; » unde dicunt : illos nec dictasse Cyrillum, nec edidisse libros. »

Itaque Basilius diaconus Constantinopolim veniens libellos composuit, et archiepiscopo Proclo porrexit, associans cuncta quae antehac Cyrillo archiepiscopo obtulerat. Proclus vero jam destinaverat tonum suum Armeniis, in quo tomo nullam facit de Theodoro reprehensionis mentionem.

Quod cognoscens Basilius, scripsit libellum, in quo docuit ^c libros Theodori vitandos, sicut Arii et Eunomii blasphemias : quod quidem praedictibus in C convenienter eum scripsisse apparet, quoniam Arius et Eunomius unam in Christo degenerem Patris substantiam praedicaverunt. Theodorus autem, ut ipsi accusant, duas ^e contrario docuit in Christo naturas.

Post haec autem, occasione accepta, surrexerunt quidam monachi ab Armenia Apollinaris sectatores, duo vel tres (sicut refert Joannes Antiochenus in epistola sua) portantes excerpta capitula, ut dicebant, de libris Theodori Mopsuesteni, vel aliorum sanctorum Patrum, qui in illo tempore, sicut diximus, contra Apollinarem scripserant : et intrantes regiam civitatem, et multorum sordidantes auditum, calliditate sua omnia perturbabant. Deinde circumeuntes totius Orientis civitates et universa monasteria, damnanda esse cum auctoribus clamabant, accusantes D ea Nestoriano sensu fuisse conscripta. « Quia si Nestorius juste damnatus est, damnentur et ista, dicebant, cum suis auctoribus. » Et haec agebant, firmare volentes ea quae Apollinari sunt, qui per unam naturam Christum nobis consubstantialem non exposuit. Qui quorundam utentes patrocinio, terrebant minus clericos, populos et monachos, qui vitam sectabantur quietam.

Tunc Joannes Antiochenus, synodo congregata, tres pro Theodoro Mopsuesteno dictavit epistolas,

^a Codex Tellerii, quibus rumoribus, ut ferunt, permotus.

^b Idem cod., contra quos catholici fidei defensores.

et unam quidem direxit Theodosio imperatori, aliam autem Cyrillo Alexandrino, et tertiam Proclo Constantinopolitano episcopo, laudans in eis Theodorum, et ejus expensis sapientiam.

Ad haec autem imperator dirigens sacram Joanni, derogatores illos Theodori contra salutem propriam venire judicavit.

Cyrillus autem rescripto suo Theodorum praefrens, tale de accusatoribus ejus tulit judicium, quod dogmate veritati contrario tenerentur, interponens de symbolo in concilio sibi oblato ob *Tesseratdecantus* a Charisto presbytero.

Nihilominus et Proclus per Maximum diaconem suum ipsi Joanni rescribens, cejus essent illa capitula, quae Theodori dicebantur, quaesivit. Qui pro ejus excussione ignorare se dixit. Verumtamen deus memorati Joannis epis oia, id est primam et tertiam, laudes Theodori Mopsuesteni continentes, Chalcidonensis synodus per relationem suam Marciano imperatori directam, cum tomo Procli, quem ad Armenios direxit, et aliis sanctorum Patrum epistolis, suscepit et confirmavit.

Illis ergo sopitis atque transactis, mortuo Cyrillo trigesimo et secundo episcopatus sui anno, ordinatus est episcopus Alexandriae Dioscorus, qui fuit quidem archidiaconus ejusdem Cyrilli, qui neque uxorem, neque filios habuit : quem narrat opinio, civium suorum majorem habuisse dilectionem ; siquidem opprimens Cyrilli haereditas, et per calumnias multas ab eis auferens pecunias, dedit eas sine senore artopolis ^d et cauponibus civitatis, ut mundissimum panem et pretiosissimum vinum villiori pretio populis exhiberent.

Joanne autem archiepiscopo defuncto, Antiochena Ecclesiae Domnus ordinatur archiepiscopus. Sed et Proclo defuncto, Ecclesiae Constantinopolitanae Flavinius sortitus est sedem.

Ipsa vero tempore Ibas Edessenum episcopum quidam presbyteri et diaconi suis libellis, quasi Nestorianum, accusaverunt Domno archiepiscopo, eo quod alloquens clerum dixisset : « Non invideo Christo quia Deus factus est, quoniam si volo, et ego fio ; » qui cum ascendissent Antiochiam, eos Ibas excommunicavit ; sed superveniente festivitate quadragesimae Ascensionis, jussi sunt a Domino excommunicatione absolvi, sub ea conditione ut Antiochia non exirent, alioquin a suo deponerentur ordine.

Sed quidam eorum archiepiscopi Domni praeccepta continentis, profecti ad comitatum, sacros apices meruerunt ad Photium, Eustathiam et Uranium episcopos, ut in Beryto audirentur : fuerunt autem cum iis Eulogius diaconus Constantinopolitanus, et Damascius vir spectabilis, tribunus et notarius : quod cum agnatum fuisset illos clericos Constantinopolium perrexisse, damnati sunt a Domino et ejus concilio.

Et post haec Ibas Beryto ad audientiam occur-

^c Codex Tellerii, scripsit libellum, et in suo opere docuit.

^d Idem cod., dedit eas artopolis

rit : cui cum accusatores, sicut gesta demonstrant, A nihil probare potuissent, supervenit relatio et postulatio clericorum Edessenorum flagitantium pro Ecclesia episcopi sui præsentiam, in qua sibi arrogaverunt omnes pœnas horribilis gebennæ, si meminissent tale aliquid dictum in illo tractatu de quo Ibas accusabatur, et iudicibus non manifestassent. Quamobrem fecerant iudices accusatores ipsos cum suo episcopo in secretario communicare, simulque pacificos dimiserunt.

Caput decimum.] Tres in partes distribuitur; agit enim de causa Diodori et Theodori, de obitu trium patriarcharum, et de Ibas Edessenis iudicio : prima pars atque etiam postrema longe melius tractatur a Facundo. Observa primo id totum, quod hoc capite narratur de Diodori et Theodori libris, contigisse eo temporis intervallo quod est inter sanctionem imperatoris de comburendis Nestorii libris, et obitum Joannis Antiocheni; illa anno 435 data est xiv cal. Martias, indictione 3, iste anno 441 accidit : deinde implicatam admodum esse huiusmodi historiam ob perturbatum temporis ordinem, quem oportet restitui ex Cyrilli, Joannis et Præclemi epistolis mutuis; denique Baronium monere lectorem ut ne permittat sibi fraudem fieri a Liberato referente ea quæ a Nestoriano aliquo accepisset, de qua monitione postea.

Imperiali lege.] Sancita est Theodosio xv et qui renuntiatus fuerit eos., iii non. Augusti, id est anno 435; habetur in collectione postrema CC., GG., 3 parte conc. Ephesini; et in codice Theodosiano, de hæreticis leg. 66.

Tunc ceperunt Diodori.] Non minima est suspicio, Theodoretum vel opera vel consilio saltem, id totum negotium peractum esse; suspicionis causas in dissertatione de fide Theodoretum proferimus : hæc una in præsentii sufficiat, quod Cyrillus ad Acacium Melitenum et Valerianum Iconciensem scribit Theodoretum, cum improbaret pacem inter Ecclesias initam, jactasse fidem Orientalium eandem esse cum fide Nestorii, et utramque non differre a fide Patrum.

Et aliorum episcoporum.] Athanasii, Gregorii utriusque, Basilii, Amphiloicii et Theophili, ut colligitur tum ex Cyrilli epistola 2, ad Acacium Melitenum, tum ex synodica Joannis ad Cyrillum, et Cyrilli ad Joannem responsione, 3 part. conc. Ephesini.

Ipsa eorum volumina.] Quemadmodum in Syram linguam Ibas hæc quæ dicuntur volumina transtulit, ita Eulalius Theodoretum amicum in Armeniam, et Maris in Persicam convertit. (*Proctus, in epist. ad Joann. Antioch. et in synodo v, collat. 6.*) Certe etiamnum apud Syros opera Diodori et Theodori habentur, ut discimus ex catalogo librorum Syra lingua scriptorum, quem Habbadius contexit sub Julio III, edidit in lucem Romæ Abrahamus Echellensis ann. 1655.

Acacius et Rabulas.] Quis quantusve existit Acacius ille Melitenensis, constat ex actis concilii Ephesini; de Rabula Theodoros lector in collectaneis mirum quiddam narrat : « Rabulas, inquit, Edessenus episcopus cæcus erat, Andreas vero Samosatensis accusavit eum, quasi contra duodecim capita Theodoretum scripisset. » Hæc explicantur in nostris ad Theodoretum dissertationibus : continent verò, si modo, ut par est, legantur, plura ad historiam conducentia, quo Valestium, diligentem ceteroquin Theodoretum editorem, fugerant.

In epistola sua.] Inserta est Actis, tum concilii Chalcedonensis, actione 10, tum synodi v coll. 6. Habetur etiam apud Facundum, lib. vi, cap. 3, ubique sine proœmio, ubique diversæ versionis.

Episcopis Cilicis.] Theodoretum amicis, et Theodori ante octo annos fato funeti discipulis; ad hos est octogesima quarta Theodoretum epistola.

Et amulatione.] Rabulam Ibas, Acacium Theodoro, tum fidei communis causa, tum privatis ratio-

nibus adversatos fuisse, constat ex temporis historia; nam et Edessena Ecclesia scissa erat in partes Rabulæ et Ibas; et Theodoretus Chalcedone mirum quantum invecus fuerat in Acacium, cum ille schismaticæ synodi, iste catholicæ legatione fungeretur.

Congregati sunt ergo in unum venerabiles Armeniarum episcopi.] Concilium quoddam nobile Baronius opinatur in Armenia coactum fuisse, in quo, « stabilita fide catholica, et cognitum Theodori Mopsuesteni scriptis, inventisque impiis a tramite orthodoxæ fidei abhorrentibus, ne ipsi soli damnasse viderentur, sed universa Ecclesia Orientalis, ad id peragendum legationem ex synodo direxerunt ad Proclum Constantinopolitanum episcopum, » etc. Verum non video quomodo ista conveniant cum verbis Liberati : « Miserunt duos presbyteros Leontium et Aberium ad Proclum Constantinopolitanum episcopum, secundum morem, cum libellis suis, et uno volumine Theodori Mopsuesteni, scire volentes utrum doctrina Theodori an Rabulæ et Acacii vera esse probaretur. »

B Si enim damnassent Armeni Theodorum, post diligentem causæ cognitionem, cur inquirebant, utra fides præstaret, Theodori an Acacii? Si vellet ab Orientali Ecclesia universa suam sententiam approbari, cur neque ad Antiochenum, neque ad Alexandrinum, aliosque Autocéphalos primates legationem direxerunt?

Secundum morem.] Quem? an mittendi duos presbyteros et non unum cum diacono? an referendi ad Constantinopolitanum episcopum de gestis in concilio quoad definitionem fidei? an interrogandi maximæ sedis antistitem de fide? nam in more fuit cum ab inferiore synodo ad antistitem diocesis referretur, presbyteros duos legare; fuit et referre ad eundem antistitem de rebus majoris momenti; atque etiam in Orientali Ecclesia nullam in synodis provincialium definitionem in causa fidei sancire, sed consulere totius diocesis antistitem : censetur enim ista causa esse una de majoribus, quæ proinde ad majorem pertinent.

C *Volumine Theodori.*] Volumine non continebatur opus ullum integrum, sed excerpta tantum aliqua, ut constat, tum ex illis quæ sequuntur, « continentem subter capitula ab hæreticis prolata; » tum ex refutatione facta a Cyrillo, cujus fragmenta sunt in synodo v.

Tomum Armeniis scriptis.] In editionibus vulgaris missus legitur consulum piissimorum imperatorum Theodosii XV et Valentiniani IV : hæc temporis nota merito suspecta videri potest, non tam una quia episcoporum epistolis, præterquam summorum possit, apponi vix solet tempus; sed longe etiam magis quod inter sanctionem imperatoris datam mense Augusto anni 435 et missionem tomi a Proclo ad Armenos ea contigerunt, quæ comprehendi vix ac ne vix quidem possint interjecto temporis spatio, etiamsi tomus missus dicatur sub finem Decembris : nam primo, post sanctionem executioni mandatam, librosque Nestorii manibus omnium ereptos, excerpta sunt ex libris Diodori, Theodori et aliorum, quæ Nestorianorum jacturam sparsa vulgariter sarcirent. Deinde ea in lingua Armenicam, Syram et Persicam versa. Postea cum Acacius et Rabulas missi venissent ad Armenos, eos admonuerunt de cavendo errore magnis se nominibus legente : tum Cilices episcopi Acacium idcirco et Rabulam calumniantur apud Armenos. Tandem Armeni convocantur per tractatam a primite in concilium, tempore legitimo conveniant, et inde ad Proclum mittunt presbyteros duos cum libellis et volumine Theodori. Denique et libellos et volumen Proclum examinat diligentius, scribit tomum quo fere nihil est super ea re elaboratius. Propter hæc et alia plura pisset quispiam opinari, vel expungendam omnino temporis notam velut suppositam, vel ita corrigendam, data post consulatum piissimorum, etc.; neque enim inauditum est consulari acta post consulatum nobilissimorum consulum, præsertim si imperatores fuerint; sic enim

inscribuntur acta Ephesina : *Post consulatum dominorum nostrorum semper augustorum Flavii quidem Theodosii IIII, Valentiniiani vero III, quamvis Bassi et Antiochi ordinario magistratu nomina ubique cognita forent, ut constat ex epistolis Cœlestini papæ pluribusque codicis Theodosiani legibus.*

Unum de Trinitate inca notam.] Si verbis istis non alludatur ad fuitilem quamdam veterum subtilitatem, qua negabant posse dici unum de Trinitate, nec numerali isti adjectivæ voci, unus, ullam posse substantivam conjungi sine periculo fidei; sic enim ariolabantur : Si dicitur unus de Trinitate, et subjungitur Deus, trinitatem inducitur; si Pater, multi patres; si Filius, plures filii, etc., quoniam unus est principium numeri, nec dici unquam unus Deus potest, nisi cum pergendo, licet perno dicere secundus Deus, etc.; si, inquam, verbis istis non alludatur ad id quod modo diximus, procul dubio mendum est, positumque incarnatum pro passo aut crucifixo; neque enim Nestorius ipse negavit unquam Verbum aut esse unam de tribus personis divinis, aut esse incarnatum; neque vero fuit unquam agitata quæstio an una de tribus personis sit incarnata, sed an unus de Trinitate sit passus ac crucifixus, ut colligitur ex sequentibus Liberati de Proclo verbis.

Per Theodorum diaconum.] Atque etiam per Maximum pariter diaconum, ut intelligitur ex epistolis mutuis Procli et Joannis.

Compositionem.] Verba synodica : « Faciebat autem nobis delectationem non pulchritudo compositionis sola, neque argumentorum multitudo contra utramque partem adversantium pertractata, quantum ipsa sacrorum dogmatum cautela simul et pietas. »

Non tantum gestis, sed etiam epistolis fidem constare.] Id est, non ipsis tantum canonibus, qui gestis inserti sint, sed epistolis quoque et synodo datis a majorum sedium præsulibus fidem constare. Suum porro totum Proclus ad Armenos e sua synodo direxit. Id vero satagebant probare, ut suam epistolam Leonis ad Flavianum vim decretoriam assererent, exemplo epistolæ Procli, in quo fortasse plus æquo novæ Romæ antistiti favebant, quasi pari cum veteris Romæ pontifice deservendi auctoritate polleret.

Non esse passum eo quod est.] Observa ingenium hominis tria capita defendentis; observat enim ipse verba quæ pro Theodoro et Theodoro faciunt: dictum advertit a Proclo, antea quidem, unum de Trinitate incarnatum esse, nunc vero passum non esse Christum eo quod est, sed eo quod factum est.

Sed Bassius diaconus.] Quis ille et cuius Ecclesiæ fuerit, difficile est sciri; quid in animo haberet, et quod tumultuosorum monachorum prodromus existet, constat ex sequentibus; tentavit scilicet efflere ut Theodorus nominatum dominaretur, perinde ac Arius et Eunomius, non quod eadem evomisset blasphemias, quod perperam intellexit Liberatus, sed quod pæres in dispari argumento. Indignabatur scilicet iste diaconus tacito nomine auctoris excerpta fuisse damnata a Proclo, cum tamen Arius et Eunomius nominatum ab ipso appellati essent.

Ut ferunt rumor:] Consentit gentili suo Facundo, lib. III, cap. 3, atque passim, eos ipsos libros abnecanti, vel dubitanti a Cyrillo esse scriptos; quantum tota illa, sive Asianorum, sive Afrorum abnecantiæ gens non tantæ est auctoritati, ut concilio generali, ipsique etiam Cyrillo opus agnoscenti, fidem detrahat. Intererat hominum tria capita defendentium removere a se invidiam defensi Theodori, quem Cyrillus damnasset.

Cyrillus quatuor libros scripsit.] Ex istis quatuor libris, tres, qui adversus Diodorum et Theodorum, maximam partem perierunt, quartus de Incarnatione habetur tomo IV operum Cyrilli, part. I editionis GL. Conscriptus est dialogi in modum, et ea quidem eruditione, ut vix ullum aliud Cyrilli opus ea de re præstantius aut etiam par existat.

In quibus continentur.] In libro de Incarnatione

A nulla ullius Patris testimonia adducuntur; an in aliis adducta sint aliqua, certo scire venio potest, cum ipsorum nihil, præter fragmenta, ad nos pervenerit: mirum tamen a collatoribus Constantinopolitanis reiectos fuisse tres priores libros, quia in ipsis laudabantur Patres quos alii in operibus adversus Nestorium, ipsoque in concilio Ephesino, Cyrillus non laudasset: nam de tribus qui citantur unus fuit Felix cuius testimonium allatum est in actione prima concilii Ephesini, deinde in libro primo de recta Fide ad reginas, qui Cyrillo tribuitur communiter, adhibetur testimonium Antiochi, Chrysostomi, Vitalii, Ammonis et Severiani, de quibus nulla mentio in concilio Ephesino: denique aliqua occurrere potuit causa cur Dionysius et Thanasurgus advocarentur, ut puta si a defensoribus Diodori et Theodori laudati fuerint: laudatos enim Patrum patres esse, constat ex Liberato ipso, imo et meliore teste Cyrillo.

Felicitis.] Etiam adoretur in testimonio a Cyrillo, non tamen cerium est genuinam esse epistolam ex qua locus sumitur. Ab Apollinaristis suppositam tradit Leontius.

Dionysii Corinthiorum episcopi.] Addita erat in editis codicibus vox Areopagitæ, sed expungenda fuit, ipso teste Dionysio Corinthio, qui, ut est apud Eusebium, in epistola ad Athenienses, meminit Areopagitæ Dionysii primi Atheniensium episcopi ætate se majoris: non enim porro ego implicatum illum contentionis funem de Dionysio cum illo ducere, contentus venerari parentem fidei meæ Dionysium martyrem; undecumque tandem Parisios advenerit, a Deo certe missus est, ut Gallici imperii caput consecraret: quam i autem nominis fuerit Dionysius Corinthius, qui floruit circiter annum 175, quæque scripserit ad edificationem Ecclesiarum, consule Eusebium loco mox citato.

Gregorii mirabilis.] Quo tandem ex libro tributa sunt Thaumaturgo duodecim anathematismorum capita, quæ Latine Græceque edidit Henricus Canisius, lib. III antiq. Lect., inde non nemini videri potest sumptum a Cyrillo testimonium aliquod adversus Diodorum et Theodorum dividentes Christum: nam pro unitate faciunt aperite capita quatuor, tertium, quintum, sextum, octavum. Verum isthæc duodecim capita Gregorio supposita sunt, nec videntur scripta nisi post exortum incorruptiorum hæresim, ut indicat caput 4, si modo explicatio subijuncta recipiatur. Satis igitur optari Cyrillum, si modo usus sit Thaumaturgi testimonio, ipsum ex fide accepisse, sive quæ revelata dicitur, sive quæ *κατὰ μίσην*, quamquam utraque, ut nunc habetur apud Gerardi Vossii, suspecta sit, hæc enim Apollinaris tribuit Leontius, illam incerto auctori Bellarmino atque: nam Gregorii Thaumaturgi fides, cuius meminit Nysæus in Thaumaturgi Vita, continebat ea quæ non referuntur in illa quam Vossius edidit: vide Bellarminum, lib. de Script. eccl., ad ann. Cbr. 233.

Dicta laudentur adversus Arianos.] Mala fide Cyrilli sententia rescribit; sic enim in synodo v, cap. 5, se habet: « Scripti sunt igitur a bono Theodoro adversus hæresim Arianorum et Eunomianorum viginti vel amplius libri, ne non etiam alii interceptantes evangelicos et apostolicos libros, quos quidem labores nollet aliquis incipere, magis autem discrete studio honoraret, si in eis etiam dogmatum recitudo. » Quæ verba non sunt approbantis libros a Theodoro scriptos, sed ob hæresim accusantis.

Contra Arianos edita.] Hæc Arianorum artibus fuisse combusta, constat ex catalogo Hebedæus.

Catholicæ veritatis defensores.] Quorum dux Hypatius Ephesinus in collatione Constantinopoli habita, de qua in notis ad præcedens caput.

Apollinaris sectatores.] Id revocat in dubium Baroniæ ad ann. 435, num. 9, putatque monachos a Liberato Nestoriani alicujus narratione decepto calumniam passos: verum sententiam suam non probat, cum tamen opus esset, siquidem videtur vel ex eo

convelli posse quod Apollinaris opinio in Armenia, A Proclus 417; Cyrillo Dioscorus, Joanni Damnus, Proclo Flaviano successit.

Cyrilli heredes.] Jubet Baronius hoc exemplo ab-
terreri clericos a bonis ecc'le iasticis profundenda in
consanguineos, qui, ut sit, distancat patrimonio pau-
perum, et luxuriantur in Christo : vix saeculo nequam!

Ibam Edessenum episcopum.] De Iba, cujus causa
fuit unum de tribus famosis capitulis, hæc accipe.
Fuit Ephesi cum haberetur concilium, ut testatur
in epistola ad Marim : nondum erat episcopus, facit
enim mentionem epi eopi tunc Edessenam sedem
tenentis. Successit Rabula vel ann. 436 initio, vel
sub finem præcedentis; neque enim prius, cum Ra-
bula ann. 435 adhuc viveret, et Armenis Cyrilloque
scriberet, post sparsa Theodori excerpta; non poste-
rius, quia anno 436, sub finem, aut initio sequentis,
Proclus in litteris ad Joannem Ibae meminit tanquam
Edessenæ episcopi. Litteras a Theodoro accepit
ann. 441, de Cœlestiaco Carthaginensi. Ann. 446,
apud Dominum Antiochenum Joannis successorem a
suis quatuor clericis accusatus est, non hæreseos
tantum, sed etiam ordinationum præpostere facta-
rum et depraedationis bonorum Ecclesiarum. Convivente
Domino, appellatus imperator, anno 447, jus in Tyri
iudicium exacerari : illud inchoatum est Tyri anno
448, mense Februario, peractum Beryti eodem anno
mense Septembri; res amice composita. Verum non
quiescentibus clericis, itorum in Ephesino Latrocinio
anno 449, mense Augusto, accusatus est, cum ab-
esset, atque depositus. Sub finem anni recepit li-
teras consolatorias a Theodoro eisdem sortis partici-
cipe. Anno 450, libellos querelaram off. et Marciano
imperatorii. Anno 451, restituitur in sedem a concilio
Chalcedonensi, actione 10.

Duo vel tres.] In editis libris, duo vel tria, nullo
penitus sensu, quippe cum numerale voces ad ca-
pitula referri nequeant; certum enim est capitula
longe plura duobus aut tribus ex Theodori Ibris esse
excerpta, siquidem ea ipsa sunt quæ, vel multa in
synodo v, vel pauciora a Mercatore referuntur atque
a Cyrillo arguuntur.

In epistola sua.] Data est ad S. Cyrillum, cujus
inter opera habetur tom. V de-cripta ex libro viii Fa-
cundi Hermianensis, dignissima lectu ad historiam.

Intrantes regiam urbem.] Quid si Eutychem ipsum
errores illi corruerint? Id probabiliter admodum
quispiam conjecterit. Inde enim facile intelligentur
sequentia, quomodo nempe quorundam utentes pa-
trocinio terrerint minis clericos, etc.; patrocinium
enim illud procul dubio fuit Chrysaphi, quem de
sacro fonte Eutyches propter sanctitatis opinionem
susceperat, quique propter imperatoris gratiam nihil
non poterat : adde quod unius naturæ opinio Cyril o
tribuebatur ab aulicis, parum quidem intelligentibus,
Cyrillo tamen adhærentibus, ut constat ex Cyrilii
comonitorio ad Eulogium.

Rescripto suo.] Hæc me verba olim, cum notas
scriberem in secundam partem operum M. Mercatoris,
imprudenter abduxerunt ut crederem Cyrillum
in responsione ad Joannem Antiochenum meminisse
symboli a Theodoro scripti, cum tamen id non nisi
in epistola 2 ad Acacium Melitenensem re ipsa præ-
stet. Hæc et alia fecerunt, ut postea credulitate
penitens diligenter inquirere in verba et fidem
punicam Liberati; ipse igitur si rescripti nomine
unas intellexit litteras quibus Cyrillus Joanni re-
pondit, lapsus est memoria; tria enim Cyrius tribus
epistolis, singula singulis, prosecutus est : senten-
tiam de Theodoro, epistola ad Joannem; iudicium
de monachis, epistola ad Patres monachorum, quæ
expositio concilii Nicæni; memoriam symboli, epi-
stola ad Acacium Melitenensem.

De symbolo in concilio sibi oblato.] Unus istud sym-
bolum Marius Mercator opere singulari refellit, nos
autem de ipsius auctore historiam, adversus Facun-
dum aliosque plures, exposuimus in notis ad poste-
riorem partem M. Mercatoris, ex quibus, ut et ex
aliis in pejorem partem nonnemo, cujus nomen con-
sulto silendum puto, profecit, quantum ipse fas-
sus est.

Ob tessera decedatitas.] Erat in vulgatis editionibus
Tessera decadas factas, etc. Venimus, monstrante
viam historia, in veram lectionem : nam symbolum
de quo agitur a presbyteris duobus Anastasii, qui
Nestorianæ impietatis in Deiparam administer fuit,
emissariis propositum fuit Tessera decedatitas hære-
sim ejurantibus subscribendam. Lege actionem 6 con-
cilii Ephesini.

Mortuo Cyrillo.] Non mediocri conversio rerum
facta est, vita functis in Oriente patriarchis tribus.
Obiit Cyrillus anno 444, Joannes Antiochenus 441,

* Codex Tellerii, qui et ingressus est.

*Ascensionis] ἀναστάσις; non ἀναλήψις, id est
resurrectionis seu ascensionis e sepulchro, non item
ascensionis in cælum, ex Theodoro, epist. 87.*

C

CAPUT XI.

*De Eutyche presbytero, et Hegumeno et ejus hæresi,
ejusdemque damnatione.*

(Ex actis concilii Constantinopolitani sub Flaviano, quæ
inserta sunt actis concilii Chalcedonensis.)

His temporibus Eutyches quidam presbyter et ar-
chimandrita, præsidens Constantinopoli celeberrimo
monasterio, urgente Satana; prædicabat Dominum
nostrum Jesum Christum consubstantialem nobis non
esse secundum carnem, sed de celo corpus habitasse,
rursusque varians dicebat ante adunationem duas in
Christo fuisse naturas, post adunationem vero unam
factam esse.

Quem audiens talia docentem et prædicantem Eusebius
episcopus Dorylenæ civitatis provincie Phry-
giæ Salutaris, cum esset orthodoxus et parus etiam
amicus, prohibuit enim talia sapere et docere. Sed
pertinaciter Eutyche audire nolente, retulit Eusebius
causam ad Flavianum Constantinopolitanum epi-
scopum.

Quin et ingressus est in ejus concilium, quod colle-
ctum fuerat pro Florentio Sardeorum metropolitano
adversus episcopos sub eo constitutos Joannem (Hyr-
canorum) et Cossinium (Hierocesareæ); et data for-
ma de aliquibus causis eorum, libello obtulit Euse-
bius Flaviano et omni concilio, conjurans omnes
advenire adversus Eutychem presbyterum, ut sub

corum presentia convinceretur ab eo hæretica dogmata sapere et docere.

His Flavianus episcopus auditis, per Joannem presbyterum et defensorem, et Andream diaconum, Eutychem ad concilium suum venire præcepit. Quibus euntibus ad se, tale Eutyches reddidit responsum: « Hoc apud se esse decretum, ut nunquam egrederetur a sua fraternitate, sed tanquam in sepulcro degeret in monasterio. »

Secundo vero conventu postulavit Eusebius duas Cyrilli synodicas recitari epistolas, unam quam Nestorio direxerat, cujus principium est: *Obloquuntur de me quidam apud tuam fraternitatem, etc.*, et alteram ab eo Joanni Antiocheno directam, cujus est principium: *Lætentur celi et exsultet terra, etc.*, quas et synodus Chalcedonensis postea suscepit.

Quod cum fuisset factum, Eutyches rursus per Mamam et Theophilum presbyteros scripto vocatus est ad concilium: qui ad eum minime ingressi, audierunt ab ejus monachis quod ægrotaret, et ideo eum videre non possent. Ingressi sunt tamen ad eum postea, et obtulerunt ei synodicam chartam.

Quibus iterum dedit responsum: « Ego definitum apud me habeo, extra mortis necessitatem, non egredi monasterium: sed hanc chartam manu mea scriptam accipite, et synodo offerite. »

Et post hæc, recusante illo, renuntiauerunt concilio ejus excusationem. Eutyches direxit tomos per monasteria cum suis dogmatibus ad abbates, ut subscriberent ea. Innotuit hoc concilio Eusebius episcopus.

Et rursus Flavianus una cum suo concilio per Memnonem presbyterum, et Epiphanium et Germanum diaconos, scripto eum tercia vocaverunt vocatione; quibus cum identidem Eutyches de infirmitate excusaret, compellentibus tamen eis qui missi fuerant, petiit unius septimanæ dilationem, ut post septem numerum dierum audientia occurreret.

Qui refugiens ad imperatorem Theodosium, impetravit ab eo, et fertur, per Chrysaphum eunuchum, quem Eutyches susceperat de sacro baptismo, ut cum patricio Florentio et Magno Silentiaro concilium illud Flaviani ingrederetur; timore enim se dicebat Flaviani calumnias.

Postquam ire secum meruit Magnum Silentiarum, eum imperatoris scripto accepit et officium exhibitorum et calamydatorum, et venit ad concilium: in quo ingressus recitavit, qui cum ipse erat, Magnus Silentiarus, in synodo imperatoris mandatum, ita se habens: « Si pacem cogitamus sanctarum Ecclesiarum, et catholice fidei custodire volumus rectam, et Deo inspirante prædicatam fidem a parentibus nostris, qui in Nicæa congregati sunt, trecentorum decem et octo episcoporum, et ab his qui Ephesi interfuerunt damnationi Nestorii; hoc ergo volumus,

ne scandalum in prædicta catholica fide immittatur. Et quoniam scimus magnificentissimum Florentium patricium esse fidelem, et probatum, et recta fide, volumus eum interesse audientie synodi, quoniam sermo de fide est. »

Et superveniente patricio Florentio, et eo sedente, flagitabant episcopi ab Eutyche ut confiteretur Dominum nostrum Jesum Christum consubstantialem nobis secundum carnem, in duarum naturarum unitione. At ille libellum suum legi petebat, et credere se dicebat secundum Nicæni concilii fidem. Interrogante autem patricio Florentio Eutychem, si diceret Christum, qui ex virgine est, consubstantialem nobis, duasque in eo unitas naturas; confiteri se quidem hoc, ante adunationem, post adunationem autem, unam se confiteri dicebat.

Et dicente ad eum synodo: « Oportet te hoc confiteri, et anathematizare omne dogma huic fidei contrarium, » respondit, « non se dixisse hoc prius, sed posse se dicere, quia ipsi dicebant; sequi se tamen Patres aiebat, quoniam in Scripturis hoc non invenerat explanatum, nec Patres ita dixisse. » Surgens autem sancta synodus anathematizavit eum.

Cui identidem patricius Florentius dixit: « Qui non confitetur duas in Christo naturas, non credit recte. » Ille autem dixit, « legem se habere sancti Cyrilli et Athanasii, qui ex duabus quidem naturis dixerunt ante adunationem, post adunationem autem et Incarnationem, non duas naturas, sed unam; » surgens autem sancta synodus, iterum anathematizavit eum.

Venerabilis vero Flavianus, quoniam Valentini et Apollinaris hæreticorum errore Eutyches ægrotasset, exspolians eum honore presbyterii, anathematizavit atque damnavit; et conclusis gestis, in ejus damnationem concilium subscripsit.

Quibus gestis jungens epistolam suam venerabilis Flavianus Leoni papæ direxit, et quid in concilio gestum fuerat, allegavit fidei. Et Eutyches de sua damnatione papæ Leoni scribens, posuit edicta apud Constantinopolim, et injustitiam se fuisse passum, populum contestatus est.

Leo vero direxit Flaviano tomm, sanam Incarnationis Christi doctrinam continentem, et mirifice perimentem Eutycheis assertiones, cujus principium est post proœmium: *Letis dilectionis tue litteris, etc.*

Eutyches vero obtulit preces imperatori, questus de falsitate gestorum, quasi aliqua a notariis superaddita fuissent, aliqua vero dicta, nec gestis inserta. Et postulavit ut sub presentia Thalassii episcopi et Florentii patricii rursus in palatio, Flaviano occurrente, ipsum congregaretur concilium, ut interrogatione personarum veritas panderetur.

Annuit imperator fieri, et easdem preces manu

* Codex Tellerii, his Flavianus episcopus per Joan-

dem cod., et post hæc renuntiantem illo renuntiauerunt.

† Idem cod., post septimum numerum dierum.

‡ Codex Tellerius, Magnus in synodo.

§ Idem cod., in damnatione Nestorii.

¶ Idem cod., quia ex duabus naturis.

‡ Idem cod., aliqua enim dicta.

sui ita subscripsit: « Deponant apud reverendissimos episcopos, non solum qui dudum convenerunt, verum etiam et apud reverendissimum Thalassium, ut omnibus his presentibus, quæ supplicatio loquatur, negotii veritas inquiratur. »

Cumque concilium congregaretur, Eutyches absens factus, ad vicem suam misit Constantinum diaconum ad concilium, ut pro eo respondens examinantibus iudicibus, gestorum falsitas reprehenderetur: sed discussis gestis, instantibus notariis, cum episcopis Deum timentibus, cum Eutychei aliquid faverent pro tempore, nihil falsitatis inveniri potuit: sed hoc tantum actum est, ut apud magistrum officiorum gesta conficerentur de falsitate notariorum, astantibus aliquibus laicis de officio principis, qui interfuerant gestis ipsis tempore concilii.

Postea expetivit a Flaviano imperator fidei ejus confessionem, manu ejus scriptam et subscriptam; scripsit ergo Flavianus fidem suam manu propria, et imperatori in hoc thema e direxit:

« Flavianus episcopus Constantinopolitanus amator Christi imperatori nostro Theodosio salutem.

« Nihil ita convenit sacerdoti Dei et dogmatibus erudito divinis, quam paratum esse ad satisfactionem omni petenti rationem de spe, quæ in nobis est et gratia (1 Petr. III, 15); *Non enim erubesco Evangelium Dei; virtus enim Dei est ad salutem omni credenti* (Rom. I, 16).

« Quia ergo et nos, misericordia regis omnium Christi Dei, sacerdotium tale sortiti sumus, sapimus recte et inculpabiliter, semper Scripturas divinas sequentes, expositionem sanctorum Patrum, qui in Nicæa convenerunt, et centum quinquaginta qui hic congregati sunt, et qui in Epheso sub sanctæ memoriæ Cyrillo, qui fuit Alexandrinorum episcopus.

« Et prædicamus Dominum nostrum Jesum Christum, ante sæcula quidem ex Deo Patre sine principio natum secundum divinitatem; in novissimis autem diebus eundem, propter nos et propter nostram salutem, ex Maria virgine secundum humanitatem.

« Ex duabus itaque naturis constantes Christum post incarnationem ex sancta Virgine et inhumanatum, in una substantia, et in una persona, unum Christum, unum Filium, unum Dominum constitemur.

« Et unam quidem Dei Verbi naturam, incarnatam tamen et inhumanatam dicere non negamus, eo quod ex ambabus unus atque idem sit Dominus noster Jesus Christus.

« Eos vero qui aut duos filios, aut duas substantias, aut duas personas annuntiant, et non unum eundemque Dominum nostrum Jesum Christum Filium Dei vivi prædicant, anathematizamus et alienos esse ab Ecclesiis judicamus.

« Et ante omnes Nestorium impiam anathematizamus, et sapientes ea quæ ejus sunt et loquentes:

A abscondantur hujusmodi a filiorum adoptione, promissa recte credentibus. »

Et subscriptio: « Domine Jesu Christe, adjuva nos; » et iterum: « Hæc scripsi manu mea ad satisfactionem vestræ potestatis, ut confundantur calumniam facientes nostræ simplici conversationi. »

His temporibus.] Id est anno 418, nempe post annum 447, quo Flavianus sedem Constantinopolitanam ascendit, et ante annum 449, quo Ibas ad iudicium vocatus est: nam cum Eutyches in Flaviani concilio reus factus esset, machinatus est accusationem in Ibas, qui ea de re questus est in concilio Chalcedonenasi, act. 10.

Eutyches quidam.] De Eutyche historia operæ pretium est, præter Liberatum, consulere Eutychiastarum historiæ Breveculum a P. Sirmondo editum, Theophanis Chronographiam, concilium Constantinopolitanum sub Flaviano, Ephesinum Latrociniale, B Chalcedonense œcumenicum, Constantinopolitanum II, quod universale v, litteras, tum mutuas Leonis Magni et Flaviani, tum alias eo pertinentes, etc.

Prædicabat dominium.] Quid reipæ senserit Eutyches definite scribi vix potest, propter delirii senis imperitiam et inconstantiam, hæc enim auctores alios alio abduxit. Sententiam catholicam Cyrilli de una, post unionem, Verbi Dei incarnati natura volebat sequi, sed præ tarditate ingenii assequi non potuit; quapropter visus est in Apollinaris hæresim declinare, cum qua tamen capitaliter pugnat id, quod aiebat, Christum esse ex duabus naturis, sed non in duabus, id est, duas fuisse ante unionem naturas, unicam postea; id enim sapit Polemii potius confusionem, quam Apollinaris informationem: ignari hominis mentem enovit Nestorii odium, quo incensus pro fide ante aliquot annos patribus Ephesinis præfervide collaboraverat, ut et reliqui urbis regni archimandritæ, quorum dux Dalmatius. Veruntamen, quod a viris magni nominis in hanc rem narratur, detulisse ipsum scilicet Epheso litteras Patrum Constantinopolim, acque eruditum est, nec ab ullo veterum affirmante traditur: nam vocantibus ad concilium Joanne et Andrea, respon. it se ab initio conversionis statuisse e monasterio non egredi, *ἐπιρκώς τούτο προωρισθαι αὐτῶ καὶ ὅρα τι καρατηνέται ἀπ' ἀρχῆς, τὸ μακάριως ἀποβαίνει αὐτὸν τῆς ἐκκλησίας*, etc.

Eusebius Dorylenæ civitatis episcopus.] Brevi ulus historiæ Eutychiastarum a Sirmondo editus post appendicem codicis Theodosii vi: « Cum Eutychem istum, presbyterum et abbatem Constantinopolitanæ civitatis Eusebius Dorylitianus episcopus suadere lalia reperisset, zelo fidei, quam, etiam cum agens in rebus esset, ostendit (ipse enim Nestorium quoque in tempore reprehendit in ecclesia res sacilegas prædicantem), detulit ad Flavianum episcopum, et ad iudicium provocavit. » Et postea, ubi agitur de Latrocinio Ephesino: « Damnatur etiam Eusebius episcopus accusator ejusdem presbyteri tanquam Nestorianus, qui ante, dum a ihuc esset laicus, Nestorii fuerat accusator. » Auctor hujus Breveculi, ex quo profecit Liberatus, cum scriberet anno 486, confirmat manifeste, quod diximus in præfatione et in notis ad secundam partem operum Marii Mercatoris de Eusebio isto tunc, cum adhuc esset *σχολαστικός τῆς βασιλίδος*, Nestorium, et in concione, et affixa obstestatione, publice arguente.

Et data forma.] Græce, *τύπων δι' ὁρίστους χρόνους ἐπὶ τοῖς ἀναγνωστέοις*, id est facile expedita causa, quæ Florentium inter metropolitanam et subjectos duos episcopos mota fuerat.

Ejus concilium.] Fuit illud ordinarium, habitum siquidem ex præscripto Nicæense synodi, autumnum

a Codex Tellerii, amator Christi.

b Codex Tellerii, ex duabus utique naturis.

temporibus. Habuit vero conventus septem, ut constat ex actis quæ inserta sunt, tum actis Ephesinis sub Dioscuro, tum Chalcedonensibus, act. 1, tom. V postrema collect. CC. GG., ubi correctæ merito est temporis nota, *post consulatum Zenonis*, etc., quæ fuit in prioribus editionibus: correctionem manifesta ratione demonstrant litteræ Leonis papæ ad Flavianum, aliæque ejusdem, et ante Ephesinum latronale, et post istud concilium data, Asterio et Protogeneo coss., qui Zenoni et Posthumiano successerunt: convennerunt unas et triginta episcopi, archimandrita duo et viginti.

Secundo vero conventu.] Habitus est pridie idus Novembris, quæ feria 6; primus autem die 8 Novembris de more, scilicet feria 2, nam hoc anno bisextili littera dominicalis fuit DC; tertius die 15, quæ feria 2; quartus die sequenti, quintus die 17; sextus die 20, seu sabbato; septimus die 22, quæ feria 2; atque ita duravit synodus dies quindecim.

Cyrilli synodicas.] Lege quæ hac de re episcopo, ad evertendam popularem quamdam opinionem, diximus in dissert. 2 ad secundam partem operum Mercatoris, quæ tota est de synodis habitis in causa Nestorii.

Directi tomos.] Per Constantinum et Eleusinium diaconos suos, viros profecto non optimos; illi vero tomos contineri dicebant ea tantum quæ vel Nicææ et Ephesi definita fuissent, vel scripta essent a Cyrillo; sed adulterata oportuit, quandoquidem nolent diaconi permittere ut qui petebant, ea cum exemplaribus apud monasteria asservatis conferrent.

Unius septimanæ dilationem.] Ut recte omnia cohererent, postulatam istud oportet actione 3, habita die 15 Novembris; consequentibus vero vel positum iudicium, vel confirmatum. Eutyches enim adfuit die 22.

Surgens synodus.] Animadvertite morem assurgendi in ferenda excommunicationis sententia, quem observatum videbis in omnibus conciliis.

Leoni papæ direxit.] Videtur iantere prius Flaviani quam Eutychetis litteras ad sanctum Leonem venisse, cum tamen aliter se rem habuisse pontifex testetur epist. 8, quamquam dici queat Flavianus, statim habito concilio, gesta misisse Romam, sed ea litteris Eutychetis præventa: id enim colligitur ex epistolis duabus Flaviani ad Leonem, quarum una relationem de gestis continet, altera responsum ad querelam Leonis, mirantis non esse relatam a Flaviano de gestis.

Edicta.] Contestatorios libellos nominat sanctus Leo: « Libellum appellationis suæ se asserit obtulisse, nec tamen fuisse susceptum, qua ratione compulsus sit ut contestatorios libellos in Constantinopolitana urbe proponeret. » Epist. 8.

Ipsam congregaretur concilium.] Concilium istud secundum coactum est in majore porticu sanctæ ecclesiæ anno 449; prior actio idibus Aprilis, posterior v. cal. Maii habita.

CAPUT XII.

De synodo Ephesina secunda, et Flaviani morte.

(Ex actis concilii Ephesini u, quæ inserta sunt actis concilii Chalcedonensis, et ex epistola sancti Leonis.)

Postquam ergo nihil probatum est notariis de falsitate gestorum, Eutyches petiit Dioscorum Alexandrinum episcopum, ut quæreret quæ de illo acta sunt, et causam examinaret. Agebat igitur apud principem universalem fieri synodum, ut probaretur iudicium Flaviani. Scripsit ergo Dioscorus Theodor-

asio imperatori, quia aliam fieri synodum generalem oporteret, et ut fieret, persuasit Eutyches.

Annuit imperator, et dirigens sacram Dioscuro in Alexandriam, præcepit ut cum decem metropolitanis episcopis alios, quos voluisset, ipse eligeret, et veniret Ephesum, et congregato universali concilio, Eutychetis causam discuteret: jubens Barsumam archimandritam interesse concilio, et vices agere omnium monachorum, Orientales episcopos accusantium.

Theodorum vero Cyri episcopum adesse concilio interdixit, et in sua civitate permanere eum jussit. Jam enim Ibam Edesseum episcopum, ne synodo adesset per filium suum, quem superius dixi, Chrysaphium, in multas mansiones Eutyches relegarat exsilio.

Et sit Ephesi generale concilium, ad quod convenerunt, Flavianus quidem et Eutyches, tanquam judicandi, Juvenalis et Thalassius, et omnes illi metropolitani episcopi cum suis conciliis, et iudices Constantinopolitani concilii, qui Eutychem judicaverant. Dioscorus vero secum habebat fortissimos milites reipublicæ, cum monachis Barsumæ.

Et sedentibus in basilica Dei genitricis Mariæ illis episcopis, Ecclesiæ Romanæ legatis, vices habentes papæ Leonis, assidere non passi sunt, eo quod non fuerit data præsessio sanctæ sedi eorum; insuper etiam, quod non lecta fuerat ad Flavianum epistola in Eutychetis damnatione a papa Leone scripta, et occultata fuerat epistola ejus, per supra memoratos legatos ad ipsam synodum directa, et est ejus principium: *Religiosa clementissimi principis fides, etc.*

Cumque Flavianus judicaretur a synodo propter Eutychetis damnationem, Dioscorus libellum quem Eutyches manu sua portabat jussit suscipi et recitari. Et cum recitaretur, surgens Dioscorus, et stans in suppedaneo sedis suæ, dicebat concilio: « Optima Eutychetis fides concordat fidei trecentorum decem et octo sanctorum Patrum, et recte cre. it Eutyches, fratres. »

Tunc synodus jussione Dioscorigo Ibam Edesseum damnavit ut absentem, multis nescientibus episcopis quid de illo actum fuisset. Et tertio vocatum, tanquam contemptorem, et non occurrentem ad sanctum concilium, damnavit absentem.

Clamabatur autem, quoniam testimonium contra eum perhibebatur ab adversariis, tanquam dixisset: « Non invideo Christo factio Deo, quoniam si volo, et ego fio, » et quasi dixisset: « Hodie Christus factus est Deus; » et alia hujusmodi, et propter epistolam ad Mariam ab Iba directam.

Iterum synodus, auctore Dioscorigo, Theodorum episcopum Cyri damnavit absentem, et nec egressum de sua civitate propter illa quæ scripsit contra duo decem anathemata Cyrilli, et propter epistolam

^a Codex Tellerii, et iudicii Constantinopolitani concilii.

^b Idem cod., Ecclesiæ Romanæ diaconi.

^c Idem cod., assistere non passi sunt.

missam ab eo clericis et monachis, et laicis, contra A Ephesi synodum et ante Ecclesie pacem.

Ad hæc damnavit quoque memorata synodus Eusebium episcopum Drylæi, eo quod dixerit « duorum naturarum perfectarum Christum. »

Et cum eo damnavit similiter Flavianum Constantinopolitanum episcopum, quasi male damnantem Eutychem, et quia dixerit « in duabus naturis cognosci Christum. » Quare surgentes quidam venerabiles episcopi, tenuerunt genua Dioscori, et rogabant ne Flavianus iniure damnaretur, qui nec diu petere poterant, meti militum et monachorum stantium cum gladibus et fustibus.

Deposuit quoque et Sabinianum episcopum Perbensem: post omnes autem et Domnum Antiochenum remanentem ab orthodoxorum depositione, B quia particeps factus Dioscori in depositione orthodoxorum et Eutychetis absolutione.

Depositus est autem dolo Dioscori sic. Postquam consensus in omnibus Dioscoro, datis in medio ejus epistolis, quas ad ipsum Dioscorum Antiochenus Domnus contra duodecim Cyrilli capitula scripserat, eo quod essent obscura, damnavit ægrotum et absentem illa die.

Hæc ergo synodus decernente, et restituente Eutychoti presbyterii dignitatem, et ministerii præsulatum, Flavianus quidem et Eusebius custodiæ mancipantur^a.

Porro locum obtinentes papæ Leonis omnibus quæ gesta sunt contradixerunt: Flavianus autem, contra se prolata sententia, per ejus legatos sedem C apostolicam appellavit libello, et hunc terminum illa synodus habuit.

His ergo omnibus malis a Dioscoro perpetratis, cæsus Flavianus, et multis injuriis affectus, dolore plagarum migravit ad Dominum, ordinatusque est pro eo Anatolius diaconus, qui fuit Constantinopoli apocristarius Dioscori; et pro Domino Antiocheno ordinatus est Maximus, et pro Iba Nonnus, et pro Sabiniano Athanasius, pro Theodorico autem et Eusebio nullus ordinatus est.

Solutus ergo illo concilio, et ad suas sedes reversis episcopis, scissio facta est inter eos, qualis antea nunquam contigerat. Ægyptii, Thraces et Palestini episcopi Dioscorum sequebantur; Orientales, Pontici et Asiani sanctæ memoriæ Flavianum, quod schisma permansit usque ad obitum Theodosii principis.

Sed querenti plenius scire latrocinia Dioscori in ipsa synodo perpetrata, prima actio synodi Chalcedonensis, in qua nec nominandi Ephesini concilii in recitata sunt acta et gestis inserta, legenti omnia plenissime innotescit; nam nos ista utrope Alexandria de Græco in Latinum translata suscepimus.

Porro legati sedis apostolicæ ab ipso concilio fu-

gientes retulerunt papæ Leoni iniquitatem Dioscori; quomodo Dioscorus vi magis quam iustitia in illa egerit synodo, in qua, ingesto timore^b, episcopi subscripserunt in Eutychetis absolutionem, et orthodoxorum episcoporum depositi non hæresim novam recipientem, et quomodo omnibus gestis ejus contradixerunt.

Quos secutus Theodoritus episcopus papæ successit quanta mala pertulerit ex insidiis Dioscori, rogans ut celerius tali causæ subveniretur, per alium conventum episcoporum, ne hæretica Eutychetis dogmata permanerent a Dioscoro confirmata.

Sed fortissimus Leo, audiens legatorum suorum suggestionem, et Theodoriti querelas suscipiens, litteris suis ad Theodosium imperatorem et Pulcheriam Augustam petit ut fieret intra Italiam generale concilium, et aboleretur error fidei, per violentiam Dioscori factus.

Valentinianum autem imperatorem et Eudoxiam uxorem ejus^c, ad memoriam beati Petri, cum militibus episcoporum, genibus prostratus, Romanus pontifex deprecatus est ut imperator in Theodosium hortarentur aliam fieri synodum, ad retractandum illa quæ a Dioscoro male acta atque perpetrata fuerant, in damnatione Flaviani episcopi et orthodoxorum depositione.

Eis scribentibus et petentibus descripsit Theodosius Imperator, Flavianum læsibilis novitatis reum, dignum mortis debitum suscepisse, ut ideo omnis pax et concordia in Ecclesia regnaret, principio contentions, sacro iudicio, humanis rebus obla^d. Illos verò qui depositi fuerant indignos sacerdotio fuisse, et qui digni iudicati sunt, a synodo esse susceptos.

Hæc de Flaviano Theodosius Arcadii principis filius, nepos imperatoris Theodosii majoris, cujus temporibus omnia hæc scandala contigisse noscuntur.

De synodo Ephesina secunda.] Habita est ann. 449, jussione Theodosii, Chrysaphii potentia, artibus Eutychetis, ambitione Dioscori. Theodosium Chrysaphius pene fascinaverat, Chrysaphium Eutyches, Eutychetem Dioscorus; Chrysaphius imperatoris animum Flaviani odio et Pulcheriæ invidia obcecaverat. Chrysaphio Eutyches suscepto suo dederat occasionem inimicitias exercendi, specie vindicandæ pietatis. Dioscorus tantis opibus fretus sperabat se animum Orientalis Ecclesiæ primatum recuperaturum. Muliebris etiam invidentiæ Eudoxiæ in Pulcheriam machinationem hanc adjuvit; nam si qua fides Nicephoro, lib. xiv, cap. 47, Chrysaphius ad suas partes in hæc tragedia agendas « Eudoxiam Augustam excitavit, cum multa alia, tum ea potissimum dicendo quæ ei a Pulcheriæ acerba accidissent. » Ad hanc synodum convenerunt cum sedis apostolicæ legatis trecenti et sexaginta episcopi, si credimus breviculo historici Eutychianistarum, quem P. Sirmundus edidit. Œcumenica fuit, si quidem Orientalis Ecclesiæ aderat per suos quatuor patriarchas, Occidentalis per legatos sedis apostolicæ. Inchoata est vi idus Augusti, quæ feria 2,

^a Codex Tellerii, custodiæ mancipantur.

^b Idem cod., in cujus gesta timore.

^c Codex Tellerii, Eudoxiam conjugem ejus.

Tres habuit consessus, quorum acta in concilio Chalcedonensi rejecta sunt, rejecta est postmodum a tota Ecclesia, et infami nomine latrociniis traducta.

[*Probaretur iudicium.*] Id est vocaretur ad examen.

[*Scriptis ergo Dioscorus.*] Obscuram Liberati narrationem illustrat loco mox citato Nicephorus, sive sua conjectura, sive alterius traditione: «Ejus celebranda tale initium Chrysaphius iste multum apud imperatorem auctoritate valuit, et quod consecrationem Flaviani propter anticipatam opinionem, minus gratam probatamque haberet, imperatori subiecit, ut patriarchæ significaret quod ille electionis atque consecrationis gratia benedictionis munus sibi mitteret. Divus Flavianus panes puros misit. Chrysaphius contra aureum benedictionis donum mittendum esse dixit; cui patriarcha respondit non esse sibi talium rerum copiam, nisi forte ad hoc sacris uteretur templi donariis; ipsum vero Chrysaphium optime nosse Ecclesie sacra vasa Deo et pauperibus esse consecrata. Atque inde offensio locum habuit, cum ejus rei Pulcheria Augusta nihil animadvertisset. Chrysaphius eam ob rem invidia percitus, omnem movit funem ut patriarcham sede sua deturbaret.»

[*Cum decem metropolitanis.*] Verba sacræ imperialis ad Dioscorum ista sunt: «Igitur tua sanctitas sumptis secum decem reverendis-imis metropolitanis episcopis, qui sub tua degunt diocesi, et aliis similiter decem sanctis episcopis sermone et vita ornatis.» Verum cum hæc ipsa sacra eodem tenore ad alios quoque patriarchas, imo et ad Autocephalos directæ sit, quaestio nascitur quomodo allata verba ad veritatem adduci queant, siquidem sex tantum fuerunt tunc temporis in Ægyptia diocesi provincie, nulli proprie dicti metropolitanæ: Hierosolymitanus tunc temporis nullos habuit sub ditione sua metropolitæ; Antiochenus, atque etiam Constantinopolitanus, habuit plures quam decem. Difficultas ex eo ingravescit, quod Breviculus mox citatus tradat convenisse episcopos trecentos et sexaginta, in actis tamen centum triginta tres duntaxat numerentur, computatis nempe qui per procuratores adfuerunt; quomodo enim, quemcumque in modum vexentur verba, numerus vel ille vel iste ex episcopis in sacra memoriais confari possit? Nodus solvetur in vita Theodoretii.

[*Jubens Barsumam.*] Barsumæ cujusdam meminit Leontius lib. III adversus Eutychianos: «Tuus ille discipulus fuit Barsumæ, qui Persidem prave gubernavit dogmatibus tuis impis, et sublata differentia in vita degenda, qui legem tulit, ut nullus ex clero, ne dum laicus, abstineret a lecto non legitimo, neque a polygamiis, id est multis conjugii; ebrietates enim et comessationes dona Dei esse existimabat.» Et si non pugnet ætas, quominus unus idemque putari queat Barsumæ, sive qui a Liberato, sive qui a Leonio dicitur, repugnare tamen videtur secta; qui enim a Liberato memoratur, Eutycheti adhasit, qui a Leontio, Theodoro Mopsuestiæ, id est alter alterius hæresis defensori. Verum nequam ille, quisquis fuit, potuit pro tempore commutare fidem, potuit etiam de degmate cum Eutychete, de moribus cum Theodoro sentire. Barsumæ porro in concilio Chalcedonensis actione 4 objecta sunt tria. Primum quod in consessum venerit cum aliis monachis, etsi nomen ipsius non fuisset inscriptum libello precum a monachis imperatori oblato. Alterum quod Flavianum interfecerit in latrociniali synodo, occidendum clauans. Postremum quod in Orientis episcopus mille monachorum agmen duxerit, propter quæ conclamatum communitur: «Homicidam Barsumam emittite foras, homicidam in arenam, anathema Barsumæ, Barsumam in exilium!»

[*Vices agere omnium monachorum.*] Commotio monachorum adversus Orientis episcopos orta est jam inde ab initia pæce inter Ecclesias. Hanc partem factam putarunt viri studio fidei ardentis, unde Maximum

A monere Cyrillus opus habuit, ut ne a communi Joannis antistitis sui abstinere pergeret, sed dispensatione potius prulente ad tempus uteretur. Videnda super ea re Cyrilii epistola ad Maximum, Acacium Melitenum, Lamponem, et observandum Cyrillum non abhorruisse a suspitione monachorum, de ipso Joanne aliisque Orientis episcopis; inde enim sunt ista verba: «Scriptis ad ipsum (Joannem), sed pejora vincunt, et postea,» sicut doctor vult, sic sapit, etc.»

[*Theodoretum vero.*] Non jam primum imperator ipsum sua se civitate continere jussit; nam id mandati dederat ante annos aliquot.

[*Jam enim Ibam Eutyches relegarat exilio.*] Id per Chrysaphium ausus erat, quamvis Ibas Tyri et Beryti videretur absolutus; solus Liberatus hujus exilii expresse meminit, quanquam eo trahi possent verba quædam Ibe, act. 9 conc. Chalced. Verum in totum hoc exilium, quod, si quod fuit, contigit anno 418, sub Anem, aut initio sequentis, admodum mihi suspectum est.

[*Cum Barsumæ monachis.*] Mille adductos fuisse conqueruntur Patres in concilio Chalcedonensi, tantum suadere malorum religio potuit.

[*In basilica Dei genitricis.*] Ubi ante annos octoolecim considerant Patres concilii catholici.

[*Ecclesie Romanæ legati.*] In vulgatis editionibus diaconi dicuntur, sed aperto vitio, tum ex sequentibus verbis, et per supra memoratos legatos, tum quod e legatis unus tantum hilarus erat diaconus, nam Julianus episcopus, Renatus presbyter fuit.

[*Assidere non passi sunt.*] Difficilis locus, sive enim dicantur legati non interfuisse concilio, sive interfuisse quidem, sed non sedisse post Dioscorum, repugnant acta: credibile igitur est sedisse post Dioscorum, sed prius contestatos, et injuriam sedi apostolicæ a Theodosio factam, et a Dioscoro acceptam contra canones presidentiam, quam imperator demandasset, et illatum sibi ab uroque vim: unde in concilio Chalcedonensi, act. 1, sedis apostolicæ legati, cum pati nolent sedere cum patribus Diocorum, eum causam inter se arrogasse sibi presidenti auctoritatem, et faciendam synodi, sine auctoritate sedis apostolicæ, quod nunquam licuit, nunquam factum est. Nota auctoritatem poni pro presidentia.

[*Non invidio Christo D'ò facto.*] De hac impia sententia disputatum est abunde in secunda parte operum M. Mercatoris, ostensumque eam esse Pauli Samaritani, primamque Pelagianismi de viribus arbitrii originem. Porro autem est epistola 133 Theodoretii ad Ibam consolatatoria, in communi depositiois calamitate.

[*Propter epistolam.*] Ex qua decerpta sunt ea quæ, et a M. Mercatore accepimus, et quæ in synodo v, culatione 5, habentur, nisi tamen Theodoretus plures simul Constantinopolim litteras eodem argumento miserit: verum potissima causa cur damnetur Theodoretus, et in hac, et in synodo v, fuerunt opera duo, alterum adversus capita Cyrilli, alterum adversus synodum Ephesinam, quod Περὶ τῶν ἰνσκριβιῶν inscribitur, cujus mentio quidem est in synodo v, fragmenta vero partim apud Mercatorem, quæ e idius, partim hinc inde sparsa, quæ collegimus.

[*Deposuit quoque et Sabianum.*] Sabianum scribitur in vulgatis editionibus, Sabianum restituimus ex epistola 129 Theodoretii Σαβιανῶς ἱεροκόου inscripta: est illa consolatatoria in communi amborum casu.

[*Remanentem ab orthodoxorum depositione.*] Obscuro loco, sive emendanda sit lectio, sive retinenda: si emendanda, sive Africani potest substituenda vox, remanentem, ut sit Africana locutio Gallicæ similis, qua de homine facti penitentem dicimus, il est *revera de cela*. Verum hæc emendatio non admodum consentit consequentibus, quibus narratur Dominus ægrotus damnatus. Retinendam igitur lectionem puto, velut genuinam Liberati, sed decepti ab in-

docto quodam, aut incurioso interprete, qui cum reperisset in Græco textu ἀναμνηστικόν infirmitatem, perinde vertit atque si foret ἀναμνηστικόν remanentem. Opinionem hanc juvat, et historia ipsa, et consequens sententia, « ægrotum et absentem illo di. damnavit. »

Contra duodecim Cyrilli capitula.] Nisi mea me fallit conjectura, de capitulis Cyrilli Dominus Dioscoco scripsit, post acceptam Theodoretæ epistolam, quæ 112 est, scriptoque persuadere nisus est, ea non esse sancienda pro fidei regula, propterea quo l obscura forent. Conjecturæ ratio est quod Theodoretus simile quiddam et alia plura de capitulis habeat. Verum de ipsis copiose diximus in notis ad secundam partem operum M. Mercatoris.

Flavianus migravit ad Dominum.] Non in ipsa synodo cæsus est, cum fuerit post depositionem mandatus custodiæ, sed in via qua ibat in exsilium; sic enim Breviculus sæpe laudatus: « Ducitur in exsilium Flavianus, et ad Epipam, quæ est civitas Lydæ, seu superveniente, seu ingesta morte, defunctus est. » De loco exsilii consentit Marcellinus Comes in Chronico. Vide Baronium in notis posterioribus ad Martyrologium.

Scissio facta est.] Cur Ægypti Palæstinique adhæserint Dioscoco atque Juvenali Dioscorum secto, aperit, cum Thracas in easdem partes abduxit Anacletus ex Apocrisario Dioscoco Constantinopolis antistes, atque adeo Thraciæ primas; pro Flaviano steterunt Pontici et Asiatici, propter ipsum Flavianum; Orientales propter depositum suum caput Dominum, cum cælibus tribus episcopis Theodoretæ, Iba et Sabiniano, sed maxime propter causam duodecim capitulorum.

Legati sedis apostolicæ fugientes.] Hilarus diaconus fugisse se narrat scribens ad Pulcheriam, narrat et Leo Magnus: de Renato presbytero testis Theodoretus epist. 116. Mirum vero quod de Renato refertur in Breviculo Eutychieistarum, eum non pervenisse Ephesum, sed in insula Delo præventum morte; quomodo igitur post solutum concilium scripsit ad ipsum Theodoretus? Quid factum sit Juliano episcopo non constat: sunt qui silentium Leonis Magni, Theodoretæ et aliorum æquiorum in partem interpretentur.

Quos secutus Theodoretus.] Non via, sed sententia et scriptis, ut constat ex epistola 113, 116, etc.; misit enim chorepiscopos duos, et monachorum exarctum, qui litteras suas ad summum pontificem deferrent, et causam suam Romæ promoverent.

Valentinianum autem et Eudoxiam.] Omisit Galliam Placidiam Valentiniani matrem, quæ una cum filio ac urno, et sanctum Petrum invisit, et Leonis preces audiit, et ad Theodosium scripsit, et responsum accepit, 1 part. conc. Chalced. cap. 26 et 30.

Genibus provolutus.] Latet fons unde id Liberatus hæserit; neque enim ex superioribus aliis scriptoribus, neque ex litteris Valentiniani, Gallæ Placidie et Eudoxiæ ad Theodosium; nam in his sit mentio quædam precum a Leone pene cum lacrymis fusarum, non sit adgeniculationis parum decoræ.

Rescripsit Theodosius.] Totam hanc Theodosii responsionem interpolavit Liberatus; nam in litteris Theodosii nullus sermo est de morte Flaviani.

Hæc de Flaviano Theodosius, etc.] Quorsum meminit Theodosii Magni, cum de Theodosio Juniore loqueretur, nisi ut eruditio lectori facile revocaret in memoriam quod de Theodosio Magni studio erga Theodorum Mopsuestenum Joannes Antiochenus Theodosio Juniori scripsit: « Theodorus enim, quem quando dicimus, virum dicimus in episcopatu clarum finem habentem, et quinquaginta pene annis fortiter repugnantem cunctis hæresibus, et in expositionibus, quas in omnibus Ecclesiis Orientalibus faciebat, et quibus in regia civitate valde esse

A comprobatus apparet, a nullo quoquam neque majorum, neque similium, judicatus est hæreticus; e contrario autem ab omnibus sacerdotibus, propter eam quæ illi aderat doctrinæ gratiam, in admiratione semper est habitus, et superiorem honorem gloria possedit, et non a sacerdotibus tantummodo, sed a sacratissimo vestro avo, dicimus ter beato, et a Deo imperii sceptræ sumente, et nobis transmittente Theodosio: qui in desiderio visionis viri factus, in Ecclesia ejus doctrinæ fuit auditor, magnus ille imperator; nec arbitratus est alterum se talem comperisse doctorem, superadmiratus quidem ejus doctrinam, et colloquio delectatus atque obstupefactus, tunc, quem nunc spernunt aliqui, tanquam sortem sumentes probandi et reprobandi obventium doctorum quos volant. » Facundus, lib. II, cap. 2.

CAPUT XIII.

B *De synodo Chalcedonensi et de damnatione Dioscoci.*
(Ex actis concilii Chalcedonensis et Breviculo historię Eutychieistarum.)

Sed eo defuncto, cum Marcianus imperii culmen fuisset adeptus, pro illa papæ et principum Romanorum petitione, universale concilium in Nicæa congregari jussit: ubi occurrentibus sexcentis triginta episcopis, et eis sedentibus, legati papæ Leonis Marcianum petierunt ut sui præsentiam præstaret concilio, alioquin ipso absente ipsi ad concilium non occurrerent; et ita jussit imperator synodum transferri Chalcedonam, ut, de proximo ad concilium veniens, eorum impleter petitionem.

Formidabant autem aliqui episcoporum ne ab Eutychieis tumultus a Constantinopoli de vicino nasceretur; sed imperatore promittente nullum audere tale aliquid pertentare, apud Chalcedonam synodus sedit.

Igitur perspectis iis quæ in secunda synodo Ephesina gesta sunt coram sacro senatu, et Constantino et Beroniano a secretis, et omni universali concilio, cum Paschasino et Lucentio episcopis, et Bonifacio presbytero, locum tenentibus Leonis papæ Romani, et Anatolio Constantinopolitano, præsentem Dioscoco et omnibus metropolitanis episcopis, ut quæreretur depositio et mors Flaviani, et depositio orthodoxorum episcoporum qui pro fide depositi sunt.

Et prima quidem sessione, recitante Beroniano gesta nefandi concilii Ephesini II, in quibus continebantur de Eutyche Constantinopoli acta, lecta sunt etiam et gesta synodi Ephesinæ I, in qua Nestorius a Cyrillo damnatus est, et gestis inserta: et omnibus rite discussis, clamantibus episcopis: « Anathema Nestorio; anathema Eutyche; anathema qui dividit; anathema qui confundit! » Iniquitas Dioscoco reserata et manifestata est de Flaviani morte et de episcoporum orthodoxorum depositione.

Et ita soluto primo conventu, secundo secretario, interloquentibus iudicibus, ut cum omnium episcoporum deliberatione fides tractaretur et confirmaretur, lectæ sunt duæ epistolæ Cyrilli, quæ in concilio

* Codex Tellerii, reserata est de Flaviani morte.

Flaviani (sicut diximus) gestis Constantinopoli continentur.

Lectus est etiam tomus papæ Leonis ad memoratum Flavianum contra dogma Eutychie directus. Et dubitantibus Illyricis et Palestinis episcopis sanctis in aliquibus locis ejus, Theodorius episcopus et Actius archidiaconus Constantinopolitanus, ex dictis et epistolis ejus, similia Cyrillum scripsisse docuerunt. Et clamantibus Ægyptiis et Hircianis episcopis: « Omnes peccavimus, omnes veniam petimus, » dilatio dierum quinque concessa est, ut cum omni deliberatione fides tractaretur et confirmaretur.

Et ita secundo conventu soluto, tertio quoque secreto libellos obtulit Eusebius Dorylæi episcopus adversus Dioscorum, et synodo questus est de sua et piæ memoriæ Flaviani depositione, et de consensu ejusdem Dioscori in dogma Eutychie, et ut vocaretur ab eis, et ab eis convinceretur de his accusationibus. Sed questum est, si venisset Dioscorus, et inventus non est, ad quem directi sunt episcopi Constantinus Bostrensis, et Atticus Zelenis^a, et Acacius Ariarathrensis^b, et Himerius lector et notarius, ut eum scripto convenirent, ut ad concilium occurreret. Quibus Dioscorus respondit: « Custodior ego, si permittant me descendere, dicant magistrani; ego enim paratus sum venire, sed prohibeor. » Hæc scripto mandavit concilio Dioscorus; sed adveniens adjutor magistri officiorum, dedit ei facultatem ut libere ad concilium occurreret. Rursusque ad eum directi sunt Pergamius Cecropius, et Rufinus^c episcopi, ut rursus scripto eum convenirent ne ad concilium venire contemneret, sed magis satisfaceret concilio de his quæ ab Eusebio dicebantur. At ille respondit eis: « Judicent de his iudices et senatores; ego ægritudine gravatus, ad concilium venire non possum. » Et tertio vocatus est ad concilium per Francionem, Julianum et Joannem episcopos, cum Palladio notario, ut verbis ejus scriptis intromitterent concilio quid Dioscorus remandaret; sed in hac tertiâ vocatione, inepta Dioscorus responsione venire differens, concilium damnationis in eum protulit sententiam, quæ missa est pio imperatori, subscribentibus in ea episcopis. Depositus est ab episcopatu Dioscorus septimo ordinationis suæ anno. Clericis vero Alexandrinis mandavit concilium, jam cum non putarent episcopum esse, sed omnino cognoscerent eum de gradu suo esse dejectum. Sed et aliquibus putantibus Dioscorum recuperare posse episcopatum, propositum est edictum, et omnibus manifestatum est Dioscorum irrecoverabiliter honore fuisse abjectum.

Quarto autem secretario, interloquentibus iudicibus, simili sententiæ, qua Dioscorus iudicatus est, hos episcopos subjungere Juvenalem Hierosolymitanorum, Thalassium Cæsareæ Cappadocia, Eusebium

A Ancyræ Galatiæ, Eustathium Beryti, et Basilium Seleuci v Isauriæ, qui potestatem habuerunt et principes fuerunt tunc Ephesini lætœciani, ut alieni ab episcopatu fierent. Et post hæc quinque dierum dilatione facta, ut unusquisque episcopus quomodo crederet scripto proferret, et ut eligeret Anatolius episcopus certos et idoneos ad tractandum episcopos, et deliberaretur regula fidei et firmaretur: firmata est autem fides Nicæni concilii, et Constantinopolitani, et Ephesini, et epistola Leonis papæ, quæ et ab omnibus subscripta cognoscitur.

Rursus interloquentibus iudicibus de Juvenale et Thalassio, Eusebio, Basilio, et Eustathio episcopis, quid concilio videatur^d, acclamavit omne concilium: « Dioscorum Deus deposuit; homicidam Deus deposuit. » Et intercedente pro eis concilio, quia consenserant in subscriptione supra memoratæ papæ Leonis epistolæ, et ne majus iterum nasceretur schisma, jussi sunt in concilio permanere.

Post hæc duodecim episcopi Ægyptii libellos obtulerunt fidei cum illusione^e. Sed judicante concilio, ut Eutychea anathematizarent, et subscriberent tomo papæ Leonis, dixerunt illi hoc non se facere posse, donec ordinaretur Alexandrinus episcopus, ut cum ejus iussione sine suo periculo hoc implerent, et pro multitudine Ægyptiorum episcoporum solos se facere non posse. Et decretum est ut, datis ab eis fidei iussoribus, sacramento præstito, expectarent ordinationem Alexandrini episcopi, et consentirent, et subscriberent ad omnia synodalia instituta. Hoc de archimandrita et monarchis aliquibus similiter excusantibus in concilio ordinatum est, ut dilationem acciperent.

Et ita quarto secretario peracto, quinta sessione hæc actum est, tractantibus episcopis et iudicibus, ut fides confirmaretur, et ex tractatu Anatolii Constantinopolitani episcopi, et omnium episcoporum metropolitānorum, dictatum est fidei symbolum, cum definitione, et ab omnibus confirmatum est. Et legente illud Actio archidiacono, acclamatum est ab omni synodo: « Hæc Patrum fides Cyrilli et Leonis f: multos annos imperatoribus! » Et petiverunt rursus acclamatione, ut mox ab omnibus metropolitānis et tota concilio sine dilatione subscriberetur. Sed intermissum est a iudicibus, ut primum principi legeretur; et cum hoc fieret, soluta est synodus.

Sexto autem secretario adveniens Marcianus imperator ad concilium et cum iudicibus et sacro senatu, allocutionis verba fecit in concilio, et inter alia dixit, « se ad confirmandam fidem, non ad potentiam ostendendam, exemplo Constantini, synodum^h intrasse: unde abjecta omni pravitate et avaritia, quorundam amputatis erroribus, in perpetuum quæ a vobis ordinata fuerint observentur. » Et re-

^a Codex Tellerii, Atticus Tullensis.

^b Idem cod., Acacius Ariensis.

^c Idem cod., dir. et sunt Cecropius et Rufinus.

^d Idem cod., quid synodo videretur.

^e Idem cod., cum illusione.

^f Codex Tellerii, hæc Patrum fides, hæc est fides Cyrilli et Leonis.

^g Idem cod., adveniens i perator ad secretarium.

^h Idem cod., exemplo Constantini imperatoris synodum.

erata fidei definitione, et ab omni concilio sine aliqua dubitatione, et ab omnibus subscripta est.

Septimo quoque secretario, tres actæ sunt causæ, propter quod tres ejus computantur actiones.

Prima est qua firmata sunt quæ convenerunt a inter Maximum Antiochenum et Juvenalem Hierosclimitanum episcopos, ut duæ Phœnicæ et Arabia parerent sedi Antiochenæ, Hierosolymitanæ vero tres Palæstinæ provincie.

Alia quoque celebrata est actio, in qua Theodorius episcopus Cyri, quem Dioscorus expulerat, orthodoxus judicatus est, et dignis sede sua.

Tertia vero actio est, ubi causa Ibas Edesseni episcopi, qui similiter fuit per violentiam Dioscori ab episcopatu depositus, legitur esse discussa, in alteram diem finali dilata sententia.

Octavo autem secretario decima actione eadem causa finita est, ubi et relecta sunt gesta apud Photium et Eustathium atque Uranium in Tyro ac Beryto celebrata, in quibus continentur et illa quæ apud Theodosium imperatorem super ejus fuerant negotio acta. Sed et gesta apud Dominum episcopum Antiochiæ prius habita, necnon et ipsius Ibas epistola ad Marim Persam scripta, in eadem actione orthodoxa pronuntiata monstratur: ex ejus tenore dignus judicatus est Ibas episcopatum suamque Ecclesiam recipere.

In qua actione id etiam inventur decretum^b, ut quod sub Dioscoro in Epheso congregatum est, nec vocaretur concilium, atque ut peteretur ab imperatore ut hoc ipse lege sanciret.

Nono quoque secretario acta est actio, ubi Bassianus, qui ad civitatem *Evasensium* episcopus ordinatus est, et Ecclesie incubuerat Ephesinæ, et Stephanus, qui et ipse male ordinatus, prædictum Bassianum de Epheso expulerat, iudicati sunt ambo removendi, et ut alius ipsi Ecclesie ordinaretur. Sed quia fuit aliquorum diversa sententia, causæ terminus in sequentem dilatus est actionem.

Decimo ergo secretario eadem causa finita est, et omnium concordia sententia uterque judicatus est amovendus: alia vero causa est^c, Eunomii Nicomediensis atque Anastasii Nicæni altercationem continens, super civitatem Basilinopolim, quis eorum illic ordinaret episcopum; et interdictum est ne hoc Nicænus aliquando præsumeret.

Undecimo secretario duæ actæ sunt actiones; prima, in qua Ecclesie Paresium^d redditus est Sabinianus^e episcopus, quem Dioscorus expulerat, et Athanasium fecerat illo restitui. Qui pro criminibus objectis, cum sæpe devocatus ad iudicium non occurreret, et episcopatu renuntiaret, a Domino Antiocheno fuerat ante damnatus.

Et alia, in qua, post discessum iudicium et senatorum et legatorum apostolicæ sedis, regulæ consti-

tutæ sunt ecclesiasticæ, et quædam privilegia deputata Constantiopolitanæ Ecclesie, usurpante sibi hoc Anatolio ejusdem urbis episcopo, occasione accepta ex Dioscori damnatione.

Quod alia die cognoscentes legati papæ Leonis (quæ est ultima et duodecimus dies concilii), petiverunt ut rursus eum iudicibus ad conciliam convenirent: quibus requirentibus a concilio quid pridie fuerit ordinatum, lectis gestis cognoverunt quid Anatolius, consentiente concilio, egerat et obtinuerat: quibus ejus presumptioni contradicentibus, a iudicibus et episcopis omnibus illa contradictio suscepta non est; et licet sedes apostolica nunc usque contradicat, quod a synodo firmatum est, imperatoris patrocinio, permanet quoque modo.

B *Synodo Chalcedonensi.*] Cum Theodosius obiisset ann. 450, die 29 Julii, cepisset Marcianus imperium die 23 Augusti; et post novem circiter menses, anno sequente, die 17 Maii, indicit concilium habendum Nicææ calendis Septembris; sed illud transtulit postea Nicææ Chalcedonem, litteris datis die 22 Septembris. Inchoatum est igitur concilium habitumque primum secretarium die 8 Octobris, quæ feria 2; secundum die 10; tertium die 13; quartum die 17; quintum die 22; sextum die 25; septimum die 26; octavum die 27; nonum die 29; decimum die 30; undecimum die 31; duodecimum die 1 Novembris, qua finis concilio factus est.

In Nicæa congregari.] Cum Nicæam pervenisset Dioscorus cum suis Ægyptiis, videretque, partim conscientia, partim animorum inclinatione monstrante, res suas pene esse deploratas, id ausus est, quo, sin minus sibi consuleret, saltem cum totius Ecclesie concussione famosius periret, excommunicationis sententiam in sedis apostolicæ antistitem tulit. Sic enim demens sperabat fore ut per legatos Leo non præsideret, quippe vinculis ecclesiasticis impeditus, atque ita vel Anatolius Constantiopolitanus, vel Maximum Antiochenus præssent, qui ambo gratiam rependerent suæ dignitatis auctori.

C *Occurrentibus sexcentis triginta episcopis.*] Non una est omnium sententia de numero Patrum: fuit ille quidem ingens, quare synodum magnam jure dixit Epiphanius Tyrius, Act. concilii Constantinopolitani sub Menna; numerosissimam Facundus lib. 11, cap. 6. Cecropius Sebastopolitanus mille et ducentos asseruit; Nicephorus, lib. xv, cap. 26, sexcentos triginta sex; Seleucus Amasenus, sexcentos triginta; Lucentius Leonis legatus, sexcentos; relatio synodalis ad pontificem, et sanctio Marciani imperatoris ad Palladium PP. quingentos et viginti. Breviculus Eutylianistarum quingentos et ultra: Mallet ego adhærere huic potremæ opinioni, quippe quæ majori auctoritate innitatur, relationis scilicet synodalis, nisi populariter iretur in opinionem Liberati. Evagrius Epiphaniensis, lib. 11, cap. 2, mirum quiddam refert de Zacharia rhetore, eum scilicet affectione quadam animi inductum narrare Nestorium quoque ad concilium accersitum; quam narrationem refellit ipse his verbis: « Verum rem minime ita se habere, argumento esse potest, quod Nestorius concilio penitus per anatheina interdictus est; quod etiam perspicue declarat Eustathius episcopus Beryti per litteras quas tum ad Joannem episcopum, tum ad alterum Joannem presbyterum de rebus in eo concilio agitatæ dedit; sic enim scribit: « Iluc adventarunt qui Nestorii reliquias sedulo conqui-

^a Codex Tellerii, quæ convenerunt.

^b Idem cod., invenitur esse decretum.

^c Idem cod., alia vero causa acta est.

^d Codex Tellerii, Ecclesie Perrenhensium.

^e Idem cod., Bassianus.

runt, et contra concilium ita cœperunt vociferari: Quid est quamobrem sanctis viris anathema denuntietur? sic ut imperator gravior et acerbe ferens, iusserit satellitibus uti eos inde procul expellerent. Quomodo igitur Nestorius, qui hinc demigraverat, sit accessit, non possum equidem dicere.

Et eis sedentibus.] Videtur innuere Liberatus translationem synodi factam postquam legati cum Patribus consedisent; aliter rem se habuisse constat ex ipsa translationis sanctione, 1 part. conc. Chalced. cap. 42.

Coram sacro senatu.] Senatus nomine comprehendit Liberatus iudices omnino octodecim; expungendus enim Eulogius, cuius nomen irrepsit in act. 1. Ex octodecim illis Theodoro decem favebant, a quo nempe literas accepisse novimus, et nonnullos quidem non unas; nihil ergo mirum quod tam facile Theodoretus, ante discussam causam, admissus sit ad consessum, aliis ejusdem sortis Eusebio, Iba, Sabuiano non perinde habitis. Neque prodest causari restitutum fuisse ipsum a sede apostolica, fuerat enim et Ibas ipse in concilio Romano præsens absolutus, fuerat etiam Eusebius, qui tamen non consedit in prioribus tribus actionibus.

Et Lucentio.] Fuit ille Æcuanus episcopus, et, ut colligitur ex Breviarii hujus capite 2, auctor Chronicorum quæ Prospero vulgus tribuit, quod ostendimus in notis ad M. Mercatorem.

Lectæ sunt etiam et gesta synodi Ephesinæ 1.] Aut perplexe loquitur Liberatus, aut allucinatur; neque enim lecta sunt synodi Ephesinæ 1 gesta, nisi quatenus inserta erant actis Ephesinæ 2; unde Aelius postulavit act. 2 legi synodicas duas Cyrilli litteras, quæ lectæ Ephesi non erant in 2 synodo.

Secretario.] Posita est vox illa pro consensu sive assensioe, secretarium enim in codice sumitur pro loco in quo iudices consistunt: unde a loco ad ipsum consensum facta vocis translatio.

Lectæ sunt duæ Cyrilli epistolæ.] Videt, quisquis est studiosus ecclesiasticæ æræ, quæ prolixè de his Cyrilli epistolis elucilavimus in dissert. 2 ad secundam partem operum M. Mercatoris.

Ex dictis et epistolis ejus.] De subjunctis epistolæ Leonis Patrum testimoniis, operæ pretium est legere quæ in præfatione ad scholia Cyrilli adnotavimus in secunda parte operum M. Mercatoris: mirum enim quantum illustrent res alioquin obscurissimas.

Tertio secretario.] In eo acta est causa Dioscori, quæ cum penitus pertinere ad episcopos, non intertuerent iudices, quantumvis ad Dioscorum postulasset.

Directi sunt episcopi.] Observa morem citandi patriarchas per tres episcopos.

Sexto secretario.] In eo finem accepit synodus, qua parte pertinet ad fidem.

Orthodoxa pronuntiata monstratur.] Id omnes trium capitulorum defensores contenderunt propter hæc Paschasini verba, Ἀναγνωσθείας γὰρ τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ, ἐπίγνωμεν αὐτὸν ὑπάρχειν ὀρθόδοξον, et ista Maximini Antiocheni, καὶ ἐκ τοῦ ἀναγνωσθέντος δὲ κεντρικίου τῆς ἐπιστολῆς ὀρθόδοξος ὡςθεὶ αὐτοῦ ἡ ὑπαγορευία. Videndus super ea re Facundus Hermianensis, lib. vi et vii. Videnda et epistola ad Istriæ episcopos nomine Pelagii II papæ, scripta a Gregorio Mazuro, tunc diacono.

Et quedam privilegia deputata, etc.] Recte subjicit: e Usurpante sibi hoc Anatolio ejusdem urbis episcopo, occasione accepta ex Dioscori damnatione. e Iudicium enim præsidium usurpavit, cum nemo reclamaret: nam quis ausus fuisset eo rerum statu? non certe legati sedis apostolicæ, qui aberant; non Alexandrinus episcopus, qui nullus erat; non Ægyptii, qui vix audebant hiscere propter infensum, quibus synodi animum; non Antiochenus Maximus, cuius res nondum erant firmissime constitutæ; non tanta vel senatus, quibus novam Romam veteri aut

A parem, aut certe supparem efficere placebat. Neque vero est cur consuetudine introductam, aut synodi in decreto sanctam Constantinopolitani auctoritatem causetur quisquam; nam decretum Constantinopoli compositum nondum receperat Ecclesia Romana, et Constantinopolitanis jurisdictionem sibi vindicantibus restitutum fuisse constat ex facto, tum Chrysostomi adversus episcopos Asianos; tum Sisinnii ordinantis Proclum, quem Cizyceni, imposito suæ sedi Dalmatio, repulerunt.

CAPUT XIV.

De exilio Dioscori et ordinatione Proterii Alexandrini episcopi.

(Ex eodem Breviculo, Prisco rhetore et libello episcoporum Ægypti ad Imperatorem.)

Expleto ergo magno et venerabili Chalcedonensi concilio in duodecim secretariis et sexdecim actionibus, Dioscorus quidem exulare in Gangrena civitate præceptus est; reversi sunt autem Alexandriam qui cum eo venerant episcopi et clerici, Athanasius Busridos episcopus, et Nestorius Phlagonos, et Auxonius Sebennytensis, et Macarius Chabasensis, qui consederant in Chalcedone, et anathematizaverunt Eutychem et ejus dogma, cum Dioscori damnatione, epistolæ papæ Leonis subscribentes, ut cum omnium civium voluntate eligerent ordinandum episcopum, sacris ob hoc litteris præcedentibus ad Theodorum tunc Augustalem.

Collecti sunt ergo nobiles civitatis, ut eum qui esset vita et sermone pontificatu dignus eligerent. Hoc enim et imperialibus sanctionibus jubebatur. Cumque super hoc multa dubitatio processisset, volentibus civibus neminem penitus ordinare, ne adulteri viderentur (Dioscoro quippe vivente), novissime in Proterium universorum sententia declinavit, utique cui et Dioscorus commendavit Ecclesiam, qui et eum archipresbyterum fecerat. Ordinatus ergo Proterius, presentibus supra memoratis episcopis, qui in synodo, sicut dictum est, subscripserant, inthronizatur.

Athanasius Busridos.] Quando episcopi illi quatuor expresse subscripserint, sive damnationi Dioscori atque Eutyche, sive epistolæ sancti Leonis, mihi non constat; neque enim ullius nomen, vel in secretario secundo, in quo lecta Leonis epistola; vel in tertio, in quo damnatus Dioscorus cum Eutyche; vel in quarto, in quo subscriptum epistolæ Leonis legitur: omnes tamen in primo approbasse dicuntur fidem Flaviani, quæ in Ephesino latrocinio proscripserat a Dioscoro tanquam hæretica, quæ fuit nonnulla Dioscori damnatio, et in epistolam Leonis consensus: ipse porro Athanasius in eodem latrocinio in damnationem Flaviani, ægre licet et gemens, consenserat. Nestorius nomen suum primum inscripsit libello quem adversus Æturum, post necem Proterii, annis abhinc sex, Ægyptii episcopi et presbyteri Chalcedonensis concilii defensores Leoni imperatori obtulerunt. Observa neminem Ægyptium interfuisse secundo, tertio et quarto secretariis, cum Dioscori causa agigaretur.

Sacris ob hoc litteris.] In iis, opinor, sancitum fuit ne episcopus ab aliis ordinaretur, quam a concilii defensoribus: quamobrem sit mentio postea quatuor prædictorum episcoporum inthronizantium Proterium; atque hæc prima causa cur Ecclesia Alexandria se videretur.

* Codex Tellerii, ordinatus est ergo Proterius.

Archipresbyterum fecerat.] Hanc ego vocem interpretor, non de eo tantum qui presbyteris alii præesset, quomodo nunc aut archipresbyteri aut vicarii episcoporum solent; sed de vero episcopo, qui in urbe Alexandria pontificias vices omnes obiret, quales olim chorepiscopi, nunc suffraganei, et fore eorum adiutores. Hanc porro opinionem iuvaret Liberatus ipse apud Baronium ad ann. 452, num. 19, nisi lectio mendosa foret; nam pro archipresbytero archiepiscopus ibidem legitur.

Ne adulteri viderentur.] Adulterium est, cum sponso vivente sponsa Ecclesia alteri jungitur: rei sunt huius adulterii, et quæ alteri jungitur, et cui jungitur, et qui adulterinas quasi nuptias vel conciliant, vel approbant.

Ordinatus ergo Proterius.] Ordinationem posuimus ann. 452, sub initium. Victor Tunnonensis differt ad sequentem, quo Vincomachus et Opilio consulatum gesserunt: sed ex eo refellitur, quod Proterius occisus sit postquam sedisset annos sex, si credimus Nicephoro Constantinopolitano; occisus enim est audita Alexandriae morte Marciani imperatoris, quæ contigit ann. 457, die 26 Januarii; occisus ergo est die 28 Martii, duobus sere post obitum Marciani mensibus, siquidem anno illo pascha incidit in 31 Martii, cædes in triduum ante pascha, ut postea dicitur.

Omnium civium voluntate.] Repugnat Evagrius, traditque Proterium communibus concilii Chalcedonensis suffragiis, ad Alexandrinum episcopatum gerendum, esse electum; verum Evagrius credibilior Liberatus.

CAPUT XV.

De ordinatione Timothei Æluri et de morte Proterii.

(Ex Breviculo Eutylianistarum et Zacharia rhetore ac Prisco. Apud Evagr. lib. II, cap. 10.)

Inthronizato autem eo, divisio et discessio populi orta est, eo quod viveret Dioscorus, et esset in exilio. Multa ergo pericula Proterius passus est, ita ut militari pro custodia indigeret auxilio, plurimo tempore sui pontificatus, et usque ad mortem Marciani imperatoris inimicorum manus valuit evadere.

Sed Timotheus quidam cognomento Ælurus, et Petrus Moggus diaconus, qui de ordinatione fuerunt Dioscori, ab Alexandrina Ecclesia se separaverunt, nolentes communicare Proterio, quos cum Proterius episcopus ad ministerium proprium revocare non posset, utrosque damnavit.

At illi captata morte Marciani imperatoris, collectis turbis hæreticorum, qui Dioscorum sequebantur, ordinato episcopo Timotheo Æluro, veniunt Alexandriam, et ante triduum Paschæ, quo cæna Domini celebratur, ab ipsis turbis concluduntur in Ecclesia sanctæ memoriæ Proterius, quo se timore contulerat: ibique eadem die in baptisterio occiditur, laniamur, ejicitur, et funus ejus incenditur, sparguntur et cineres ejus in ventos.

Ab isto ergo Timotheo duo episcopi Alexandriae ceperunt esse, et dum Ecclesias tenuissent, solverunt eam, quam habebant, unitatem, expulsis ab eis plurimis episcopis orthodoxis, qui sub evangelistæ erant sede beatissimi Marci.

Interea Leo sumit imperium, ad quem tanti faci-

antis catholicorum querela pervenit, ascendentibus ad imperialem civitatem cum clericis aliquantibus Alexandriae Ecclesiæ episcopis, qui erant a Timotheo sedibus suis pulsati. Supplicationes ab eis oblatæ sunt Leoni Imperatori, quatenus mors vindicaretur Proterii, et expelleretur episcopali sede Timotheus Ælurus, tanquam non legaliter institutus.

Hæc quidem egerunt episcopi et clerici synodi Chalcedonensis defensores; sed etiam a parte Timothei quidam episcopi et clerici Timothei ascendentes, functi legatione pro Timotheo Æluro, dederunt et ipsi petitiones imperatori, contra synodum sæpe facientes, ut eadem Chalcedonensis synodus tolleretur; e contra illi a parte Proterii vindictam sceleris postulabant.

Et ambarum partium supplicationes imperator legens, et considerans nimis esse grave, vexari tanto itinere sacerdotes, quorum aut ætas, aut infirmitas, aut paupertas hunc laborem subire prohibebat, impossibile judicavit eos congregari, sed scripsit singularum civitatum episcopis de utroque negotio, consulens quid fieri oporteret, vel de ordinatione Timothei, vel de terminis synodi Chalcedonensis. Et direxit per totum Orientem magistrianos, mittit et Anatolius episcopus Aselepiadem diaconum suum, per quos omnes illi episcopi, qui Chalcedone fuerant congregati, quid Alexandriae gestum fuit, agnoscerent.

Qui rescribunt Chalcedonensem synodum usque ad sanguinem vindicandam, eo quod non alteram fidem teneret, quam synodus Nicæna constituit. Timotheum vero non solum inter episcopos non haberi, sed etiam Christiana appellatione privari: et hæc epistolæ vel relationes episcoporum omnium in uno codicis corpore vocantur Encyclica.

Quo facto scripsit imperator Leo duci Alexandriae Stilæ, ut pelleret quidem ab episcopatu modis omnibus Timotheum, inthronizaret autem alium, decreto populi, qui synodum vindicaret.

Multa ergo pericula Proterius.] De seditionibus Alexandriae concitatis a populo Dioscori perditæ amante, et adversus Proterium infenso, lege Evagrii lib. II Hist. cap. 5, atque etiam Theophanem in Chronographia.

Usque ad mortem Marciani.] Obiit piissimus imperator die 26 Januarii, anno ætatis suæ 63, imperii 7, Christi 457. Sedit ergo Proterius annos quinque et paucos menses; propter quos menses Nicephorus Constantinopolitanus sex annos dixit.

Sed Timotheus quidam.] Hæc tota περίοδος ex Breviculo sapius laudato, paucis verbis interpolatis, desumpta est.

Ante triduum Paschæ.] Ut ista quoque περίοδος ex Breviculo accepta est, ita inde videri potest emendandum, quod Liberatus dicit Proterium se timore in ecclesiam contulisse; habet enim Breviculus de more, quæ lectio, cum agatur de tempore solemnium baptismi mox celebrandi, credi posset melior, nisi libellus ab episcopis Egypti catholicis oblatus Leoni, et Evagrius, lib. II, cap. 8, Zachariam historicum secutus, similia Liberato haberent: a quibus pariter traditur, quod prætermisit cum Breviculi auctore Li-

^a Codex Tellerii, discessio populi facta est.

^b Idem cod., Mongus.

^c Codex Tellerii, vindictam postulabant.

beratus, occisum a milite Proterium, et ejus viscera a furente populo vorata. Illius porro, quem dixi, Zachariae meminere Evagrius loco mox citato, Nicephorus Callistus et Antonius Verderius in supplemento Bibliothecae Gesnerianae, tandemque Vosius in Historicis Graecis. Manuscriptam haberi Zachariae historiam testatur Verderius, sed ea nondum, quod sciam, edita est. — Contra id quod scribit Liberatus, Proterium ante triduum Paschae, quo coena Domini celebratur, ab ipsis turba in ecclesia conclusum, et eadem die ibidem in baptisterio occisum, reclamant Victor Tunonensis, qui interfectum ponit *vi cal. April.*, feria 6, qua noster Salvator et Dominus a Judaeis est crucifixus. Pro Liberato facit Breviculus saepe laudatus, contra singulos facit supplicatio Aegyptiorum ad Leonem imperatorem; narrant enim hanc eadem tunc contigisse, cum solemnibus diebus festis salutaris paschalis celebraretur: parvi est momenti omnino his de quatuor diebus; majoris vero, quod refert Timonensis, Pascha dominicum tunc *iv cal. April.* celebratum fuisse, cum ann. 457 littera dominicalis esset *F*, atque ita dies dominicus Pascha is esset pridie *cal. April.* Forte irrepsit mentium in notas temporis majoribus litteris expressas, ut *iv pro* u positum sit, siquidem veteres *u cal.* dixerunt pridie, quomodo Tertullianus lib. xv, epist. 28: « Pridie quam haec scriberem, id est *u martiarum.* »

[*Et dum Ecclesias tenuissent.*] Aut importuna quaedam parenthesis agnoscenda debet, aut fatendum aliquid deesse ad apertam sententiam; sed quid facies scriptore et Latinitatis et ornatus negligente?

[*Supplicationes ab eis oblatæ sunt.*] Habentur in 3 parte concilii Chalcedonensis, cap. 21 et 22. Scripsit quoque ad imperatorem Aelurum, sed litteræ perierunt.

[*Et quod non alteram fidem.*] Una erat hæc querela sive monachorum, sive aliorum concilium Chalcedonense oppugnantium, quod confessio fidei Chalcedone edita diversa foret a Nicæna.

[*Et hæc epistolæ.*] In unum volumen, cui nomen τὰ Ἐπιστολά, relatas omnes tradit Evagrius ex his duobus auctoribus Prisco et Zacharia; habentur in 3 parte concilii Chalcedonensis: sunt omnes synodicae, præter eam quæ a Varadato seu Baradato monacho scripta est; omnibus enim nomina metropolitaram et provinciæ episcoporum ascribantur. Quot episcoporum porro nomine responsum sit imperatori, non est constans opinio: Eulogius Alexandrinus mille sexcentos numerat, apud Photium cod. 250 et 229. Euphrasius Antiochenus quingentos duntaxat et septuaginta. Observavi nullam Euphratesiæ provincie, cujus fuit Theodoretus, synodicam inter alias haberi; nullam Ciliciæ secundæ, in qua Mopsuestia est.

CAPUT XVI.

De ordinatione Timothei catholici et Petri hæretici.

[*Ex Breviculo Eutychnianarum, Prisco et Zacharia rhetoribus.*]

Jussione suscepta dux Stila fecit quæ fuerant imperata, et exsilio relegatur Timotheus Aelurus Chersonam arcta custodia, et sit pro Proterio Timotheus cognomento Salophaciolus, sive asbus ^a.

Hic Timotheus catholicorum episcopus vixit quidem sine seditione quiete in Alexandrina Ecclesia, omni tempore Leonis, et omni tempore Zenonis, donec Basiliscus arriperet tyrannidam, Zenone in Isauriam fugiente.

Et cum Basiliscus tenuisset imperium, scripsit universo orbi sanctionem suam, quam appellavit ency-

^a Codex Tellerii, sive Asbus, fugit et Petrus hæreticus.

cliam contra Chalcedonense concilium. Tunc enim Basilisco reddente episcopatum Timotheo Aeluro, et hæreticis sedibus suis restitutis, fugit Timotheus catholicus in Canopi castellum, et in monasterio latuit. Petrus hæreticus iterum se cum Timotheo junxit, cum quo fuerat ante damnatus.

Postquam ergo imperator Zenon reversus est anim, erium, Timotheus Aelurus metuens zelum quem habebat circa Chalcedonense concilium, optavit sibi met mortem, et istud perseveranter orans ab humana vita, hausto veneno, solutus est. Dicunt vero sequaces ejus, præscisse eum diem mortis suæ, et rever, quia se veneno parabat interficere, sciebat.

Post cujus obitum o dinaverunt sibi hæretici episcopum Petrum cognomento Moggum, qui vocatus est Blasus, qui fuerat archidiaconus. Morabatur autem tunc Timotheus catholicus, ut dictum est, in Canopi castello.

Et cognoscens Zenon imperator calliditatem hæreticorum, scripsit Anthemio Augustali, ut Petrum quidem sacerdotio privaret, Timotheum vero in episcopatum reduceret, et auctores inthronizati Petri puniret: Anthemius vero, accepta imperiali jussione, expulsi sacerdotio Petrum, tanquam adulterum, et contra leges Ecclesiæ catholicæ factum, et in episcopalem sedem Timotheum Salophaciolum revocavit, qui episcopatu recepto, misit quosdam clericos gratias agens imperatori.

Cum quibus erat Joannes, ex œconomo presbyter factus Tabennesioli, cognomento Talaia, et Gennadius episcopus inferioris Hermapolis, sanguine proximus Salophacioli, quem expulerat quidem episcopatu Aelurus, restituit vero Salophaciolus: cumque hi, qui fuerant misi, gratias egissent imperatori, Gennadius quidem ibi remanet, ut cum aliis responsa faceret archiepiscopi.

Porro Joannes, qui ex œconomo amicus factus est Ello magistro, cum reliquis descendit Alexandriam, factusque est iterum œconomus, habens causas omnium Ecclesiarum: qui multa et pretiosa xenia direxit Ello magistro, despiciens Gennadium parentem archiepiscopi, et præsulem Acacium Constantinopolitanum.

Interea scribit ad papam Simplicium Timotheus rogans et dicens Petrum illum Moggum in diaconatu esse damnatum, nunc etiam Christiana societate remotum. Idemque scribens imperatori, ut eundem Petrum longius in exsiliu d'rigeret, quia latitabat Alexandriæ, et insidiabatur Ecclesiæ: scripsit autem papa Simplicius Acacio episcopo, ut imperatori suggereret, eo quod juste Timotheus postulasset.

Sed quoniam idem Timotheus sic mitissimus erat in episcopatu, ut etiam a suis communicatoribus accusaretur imperatori, tanquam nimis remissus, et circa hæreticos placidus, ita ut ei scriberet imperator, ut neque collectas, neque baptismata sineret hæreticos celebrare ^b, ille tamen mansuete agebat; dum

^b Codex Tellerii, sineret cum hæreticis celebrare.

ergo tali modo gubernaret episcopatum, amabant eum Alexandrini, et clamabant ei in plateis et in ecclesiis: «Vot si non tibi communicamus, tamen amamus te.»

Post breve vero tempus moritur Theophilus Salophaciotes anno episcopatus sui 23, mense 6: obiit autem sine molestia.

Arcta custodia.] Liberato Baronius litem intentat, ut us testimonio sancti Leonis, epist. 100 et 101, scribentis Ælurum permissum venire in urbem regiam, cum id potuisset, ad sedem ficta fidei professionem recuperandam: verum venire potuit primum in urbem, deinde in Chersonensi exilio arcta custodia servari.

Scriptis universo orbi.] Semel quidem adversus concilium Chalcedonense, auctore Timotheo Æluro, tunc temporis versante in urbe regia; iterum pro concilio, cogente Acacio cum sanctis pluribus monachis. Utraque sanctio reperitur apud Evagrium, lib. III. Observa, lector, priorem impulsu Zenonidis uxoris a Basilio editam: mirare etiam, memoria revolvens totam hanc historiam, a tribus impurissimis feminis, Zenonide Basilisci, Antonina Belissarii, et Theodora Justiniani uxore pugnatum, totis potentis nequitiae opibus, adversus concilium, quod sancta virgo Pulcheria habendam religiose curaverat.

Ut cum aliis responsa faceret.] Mos ille fuit Alexandrinæ Ecclesiæ, non perinde receptus in aliis Ecclesiis, responsales habere in aula, non tantum diaconos aut presbyteros, sed etiam episcopos; habuit enim Cyrillus Theopemptum et Danielem: quanquam opinor, utendum distinctione, quam videtur innuere Liberatus, ut presbyteri responsa Ecclesiæ, episcopi patriarcharum facerent.

Qui ex œconomo.] Mirum quot omnibus retro sæculis Ecclesiarum œconomi sua procuracione abusi sint, et amicitias emerint patrimonio pauperum; iste certe Joannes multa et pretiosa xenia patrono suo dedit, et a Zacharia rhetore, apud Evagrium, lib. III, cap. 12, dicitur data pecunia electus in episcopum.

Ello magistro.] Ab omnibus aliis illis dicitur: fuit vero consul ann. 478, deinde multis aliis negotiis implicatus, duxque Orientis a Zenone factus ann. 480, tandem cum tyrannidem affectasse diceretur, capite truncatus est. Vide Theophanem in Chronographia.

Habens causas omnium Ecclesiarum.] Clarissimo Valesio videtur corrigenda vox ista, causas, pro qua legendam putat aliam, gazas. Hæc mihi aliquando emendatio venerat in mentem, sed statim subiit recordatio jurisconsulti, causam pro pecunia ipsa interpretantis.

Anno episcopatus sui 23.] Videri potest repugnare Victor, ponens ingressum Salophacioli in consulatu Magni et Apollonii, qui contigit ann. 460, et exitum post consulatum Zenonis tertium, quæ nota anni 480. Veram Liberato fidem faciunt litteræ Simplicii ad Acacium datæ ann. 482, in quibus fit mentio defuncti recens Salophacioli. Unde corrigendus Victor, atque ipse etiam Baronius, ingressum Salophacioli ponens ann. 460. Quomodo enim verum est et ann. 482 sedisse Salophaciolum 23 annos et 6 menses? Retrahendus ergo ingressus iste ad ann. 459. Corrigendus quoque Nicephorus Constantinopolitanus in Chronico, ubi Salophaciolo tribuit annos tantum quindecim, nisi dicatur prætermisisse tempus quo latuit, Æluro tyrannidem in Ecclesiam Alexandrinam obtinente: quanquam nec hoc remedium sanatur malum, sed ex anno scripti a Zenone Henotici major difficultas oritur: si enim scriptum est, ut vulgo fertur, ann. 482, et Joannes Talaia expulsus est post scriptum Henoticum, ut tradit Liberatus, tribusque annis sedet Joannes, ut habet Nicephorus, quomodo Salophaciolus, cui successit, defunctus est ann. 482?

• Codex Tellurii, per Illum magistrum.

CAPUT XVII.

De ordinatione Joannis catholici et damnatione Acacii.

(Ex Breviculo historię Eutychianistarum, et duobus rhoribus memoratis, atque etiam Eustathio Syro.)

Ordinatur autem a communicatoribus ejus episcopis, et clericis, et monachis, qui ejus noverant fidem et gubernationem, Joannes ex œcono, cognomento Talaia.

Eodem tempore, imperante Zenone, Simplicius Romanæ præsidebat Ecclesiæ, Constantinopolitanæ autem Acacius.

Porro hæretici, ut jam dictum est, Petram latenter instituerant, quem jussit Zenon imperator expelli, tanquam hæreticum et adulterum: de quo etiam Acacius synodicam Romano papæ misit epistolam, petens ne etiam adulterum et hæreticum in episcopali dignitate reciperet.

Verum Joannes Talaia de ordinatione sua neglectis suis synodicas litteras Acacio episcopo Constantinopolitano destinare; habens enim amicum Ellum supradictum magistrum, ei de sua quidem ordinatione scripsit: scribens etiam principi, quatenus per Ellum magistrum omnis ejus causa disponderetur, putans eum Constantinopoli permanere; mandavit ergo magistrano litteras synodicas, delegans ei omnia cum illius facere voluntate. Contigit autem tunc Ellum magistrum ab imperatore Zenone mitti in Antiochiam, ut teneret Leontium, qui illic ab exercitu cum voto Verinæ augustæ fuerat ordinatus. Cumque magistranus, qui fuerat a Joanne missus, non invenisset Ellum magistrum, neque Acacio imperatori litteras obtulit, sed perrexit Antiochiam.

Post hæc Acacius audiens de ordinatione Joannis, et contristatus, quia synodicas epistolas non direxisset, et una faciens cum Gennadio episcopo parente beati Timothei, volentes ei nocere, detrahebant apud Zenonem, et accusabant eum, habentes adjuutores patronos Petri Moggi, quasi opportunus episcopatus non esset Joannes, eo quod, vivente Timotheo catholico, tractaverit exire de Ecclesiâ, et ab ipso suaderetur idem Timotheus suscipere Dioscorum in diptychis post mortem, Petrum autem amabilem esse populo, et posse eum in communionem populum congregare.

Occurrerunt quidam a Petro, volentes quasi fieri unitatem, quos jucundissime suscepit Acacius, et imperatori præsentavit, et persuasit ei ut scriberet Apollonio Augustali et duci Pergamio, ut Joannem ab Alexandrina sede expellerent, quasi eum contra suum jusjurandum, quod in regia civitate dedit, arripuisset, et cooperarentur Petro Moggo, ut remearat ad sedem, nec tamen prius hoc faceret, nisi susciperet henoticon principis, et synodicas destinaret epistolas Constantinopolitano Acacio, et Simplicio Romano, et cæteris archiepiscopis.

Acacius vero, promittente Petro facere unitatem, nec adhuc implente legitime, nomen ejus in diptychis recitari permisit, tanquam jam Alexandrinæ præsentia.

in sede positi ^a. Joannes Talaia judicatur a Zenone ab episcopatu pelli.

Acacius, auxilio patronorum Petri, persuasit Zenoni ut fieret henoticon: ad cujus *prolationem* seu professionem suscepit communicantes sibi, clericos Petri hæreticos, et laicos inventos Constantinopoli. Communicavit etiam et Petrus Mogzus his qui descenderunt cum henotico, et Acacio syndicam scripsit epistolam, et ab eo recepit.

Henoticon vero Zenonis, quod Latine dicere possumus unitivum, hujusmodi est:

« Imperator Cæsar Zenon, pius, victor, triumphator, maximus, semper augustus, universis episcopis sanctis, et populis per Alexandriam, Ægyptum, Libyam et Pentapolim.

« Principium et statum, virtutemque, et scutum B inexpugnabile nostri scientes imperii, solum rectam veramque fidem (quam astitit divino exposuerunt, qui in Nicæa congregati sunt trecenti decem et octo sancti Patres; firmaverunt autem, et qui Constantinopolim convenerunt centum quinquaginta similiter sancti Patres), noctibus et diebus, oratione, et studio, et legibus nitimur, eam qui lem multiplicari, per sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam, incorruptam, et sine obitu matrem nostrorum sceptrorum. In pace vero et concordia, quæ circa Deum est, pios populos perseverantes, acceptabiles pro nostro imperio supplicationis offerre, cum sanctissimis archiepiscopis, et Dei cultoribus clericis, et archimandritis.

« Magno enim Deo, et Salvatore nostro Jesu Christo ex sancta Virgine Dei genitrice Maria incarnato et nato, ex concordia glorificationem atque culturam laudante, pariterque suscipiente, hostium quidem generationes conterentur, omnes autem inclinabunt, post Deum, suam potestati nostræ cervicem: pax autem et bona quæ ex ea sunt, aeris temperantia, et fructuum ubertas, sed et alia hominibus utilia largentur.

« Cum sic ergo immaculata fides, et nos, et Romanam servet rempublicam, supplicationes nobis oblatae sunt a Deo amantissimis archimandritis, et eremitis, et aliis reverendis viris, supplicantibus unitatem sanctissimæ Ecclesiæ, ut copulentur membra membris, quæ Bonitatis inimicus, ex longis retro temporibus, separare conatus est, sciens quia adversarium Ecclesiæ corpus exercendo bella devincitur; et ex hoc evenisse generationes innumeras in tantis et mis vita privatas, alias quidem lavacro regenerationis fraudatas obiisse, alias sacra communione nequaquam participantes ad discessum inevitabilem hominum fuisse deductas, necesseque præsumptas decies milies, et sanguinum redundantia pollutam, non solum terram, sed etiam ipsum aerem.

« Hæc quis non optet ad bona transformare? propterea cognoscere nos studuimus, quia et nos, et ubique sanctissimæ orthodoxorum Ecclesiæ, alterum symbolum, aut mathema, aut terminum fidei, aut

fidem, citra prædictam sanctum symbolum trecentorum decem et octo Patrum, quod etiam firmaverunt memorati centum quinquaginta sancti Patres, neque habuimus, neque habemus, neque habebimus, neque habentem scimus; et si quis habuerit, alienum eum existimamus. Hoc enim solum nostrum, sicut diximus, imperium salvare confidimus. Sed et omnes populi, qui salutare baptismum promerentur, hoc solum percipientes baptizantur: quod secuti sunt omnes sancti Patres, qui Ephesi convenerunt, quique deposuerunt impium Nestorium cum Eutyche.

« Contraria sapientes anathematizamus, suscipientes et duodecim capitula, quæ dicuntur facta a Deo amabilis memoriæ Cyrillo, qui Alexandrinorum catholicæ Ecclesiæ archiepiscopus fuit.

« Confitemur autem unigenitum Dei Filium et Deum, qui secundum veritatem inhumanatus est, Dominum nostrum Jesum consubstantialem Patri, secundum divinitatem; et consubstantialem nobis, secundum humanitatem; eundem qui descendit, et incarnatus est ex Spiritu sancto et Maria Dei genitrice virgine, unum exstere Filium, et non duos. Unius enim esse dicimus unigeniti Filii Dei et miracula et passiones, quas sponte carne perpressus est.

« Eos autem qui dividunt, aut confundunt, aut phantasiam introducunt, omnino non recipimus, quoniam facta sine peccato ex Dei genitrice secundam veritatem incarnatio argumentum Filii non fecit; mansit enim Trinitas, etiam incarnata uno de Trinitate Deo Verbo.

« Scientes itaque quod neque sanctissimæ ubique orthodoxæ Ecclesiæ, neque harum Deo amantissimi sacerdotes, neque nostrum imperium, symbolum aut terminum fidei, citra prædictum sanctum mathema, receperunt, aut recipiunt, unite vosmetipsos, nihil dubitantes. Hæc enim scripsimus non innovantes fidem, sed vobis satisfaciendes: omnem vero qui aliud quidquam sapuit, aut sapit, aut nunc, aut aliquando, aut in Chalcedone, aut in quacunque synodo, anathematizamus, præcipue vero prædictos, Nestorium et Eutychem, et quæ eorum sunt sapientes.

« Copulamini ergo spiritali matri Ecclesiæ, eadem sapientes nobiscum, in eadem positi communione, secundum prædictum unum et solum fidei terminum eorundem sanctorum Patrum. Sanctissima namque mater nostra Ecclesia, tanquam quæ genuit vos, filios expectat amplecti ex longo post tempore, dulcemque matrem vestram concupiscit audire: cogitate siquidem vosmetipsos; hæc enim facientes, et Salvatoris nostri Domini propitiationem ad vos attrahetis, et a nostro imperio laudabimini. »

[Epistolam.] Fragmentum habetur in epistola 14 Gelasii.

[Synodicas litteras.] Nota ingentis schismatis originem: mos erat, scilicet, ut majoris cujusque sedis, etiam apostolicæ, antistes, ubi primum ordinati essent, ex sua ordinationis synodo ad reliquos patriarchas litteras darent, quæ erant communionis tessera; datæ sunt vero a Joanne ad Simplicium Romanum per Isidorum presbyterum, et Petrum Diaconum; datæ

^a Codex Tellerij, præsulis in sede apostolica positi.

pariter ad Antiochenum Calcedionem per magistrianum Ello destinatum, nullæ aut præ negligentia aut consilio ad Acacium missæ sunt : idque ipse contemptui vertens, concitavit turbas, quæ totam Ecclesiam misere vexarunt.

Bernardinus Ferrarius, lib. II de Antiq. Eccles. epist. cap. 6, videtur timide assentiri Baronio scribenti litteras ejusmodi a summis pontificibus missas, eum ob rem synodicas nominari, quia darentur e synodis in quibus ordinarentur; propenditque eo potius, ut inde nomen accipere opinetur, quod vel fidem in præcedentibus synodis compositam continerent, vel accepta in synodis prælegi deberent. Verum ejusmodi sive timiditatem minuere, sive opinionem convellere, debuit constans consuetudo, quam miror viro erudito non redisse in memoriam, cum omnibus historicis litterisque ejusmodi consignata sit. Neque enim ordinabantur summi pontifices, nisi in synodis, unde litteræ dabantur ad alios episcopos. Synodicas porro sæpius in plurali numero quam in singulari leges, non quod litterarum nomen subauferatur, sed quod geminæ scriberentur, unæ a pontifice, alteræ a synodo, ut nempe pontifex fidei sure rationem redderet, et communionem mutuam daret ac acciperet; synodus ut adderet auctoritatem pontificis litteris, et consensionem Ecclesiæ testaretur.

Quasi opportunus episcopatus non esset.] Duas videtur afferre causas cur Joannes idonens non esset qui fieret episcopus, sed difficile est intelligere primam, si modo differat a secunda; quid enim est, et tractaverit exire de ecclesia, nisi forte, quod ad hæreticos transire tunc voluisse videri poterit, cum Timotheo suaderet Dioscori nomen in sacra diptycha referre? hæc enim communio cum hæretico nonnulla est defectiva ab Ecclesia: quid si molitus sit, cum legatione Timo hei fungeretur, Alexandrina Ecclesia in qua militabat relicta, ad aliam transire, velut ad Constantinopolitanam? Indignus enim olim visus est clericus regimine Ecclesiæ, quam contempsisset præ alia. Alteram longe probabiliorum rationem tangit mox Liberatus, quem Evagrius, lib. III, cap. 12, ex Zacharia rhetore exponit in hæc verba: « Joannes presbyter, cui augusti templi divi Joannis Baptistæ et præcursoris Domini administratio commissa fuit, quorundam impulsus consilio Constantinopolim venit, imperatorem precaturus, ut si forte episcopus Alexandria migraret e vita, sibi liceret antistitem, quem vellet, civibus illius civitatis nominare: qui quidem, ut Zacharias memorat, episcopatum pro se ambire ab imperatore deprehensus est; et cum se jurejurando obtinuisse, se nunquam sedem episcopalem Alexandrinam petiturum, domum revertitur: quapropter Zeno eum post mortem Timothei episcopum creandum decrevit, quem clericus et laicorum multitudo deligerent. Non longo tempore post, mortuo Timotheo, Joannes, data pecunie summa, quemadmodum ab eodem Zacharia traditum est, et jurejurando, quod imperatori dederat, neglecto, Alexandrinorum eligitur episcopus: qua re cognita, imperator illum Alexandria exigendum mandat. »

Suscipere Dioscorum.] Id facinorosus Timotheus suasu Joannis commisit, quo pacem haberet cum populo Dioscori incredibiliter studioso, sed facti poenitentiam poposcit a summo pontifice Simplicio ut constat ex epistola II Simplicii, quæ est ad Acacium Constantinopolitanum.

Imperatori præsentari.] Fuit in more positum ut urbis regie antistes venientes aliunde episcopos, etiam legatos sedis apostolicæ, in conspectum principis adduceret, quod docet Hormisdas pontifex in instructione suis ad Anastasium legatis data.

Fieret henoticon.] De henotico, hoc est, decreto unionis, paucis hæc accipio. 1. Habetur Græce apud Evagrium, lib. III, cap. 12. 2. Versio qua usus est Liberatus hominis est nescientis Latinitatem, et sensum ubique passim pervertentis. 3. Conditum est ab imperatore jus pontificis usurpante, vel potius ab

A Acacio imperatoris nomen inscribente, et ab ipsis Petri ministris. 4. Ad Alexandrinos per se directum, unde nihil continet, ne Dioscori quidem nomen, quo vel leviter offendantur. 5. Alexandrini proprio animo susceperunt, propter approbata duodecim capitula Cyrilli, quibus suam fidem contineri jactabant. 6. Verbis ambiguis ita concipitur, ut a nulla partium contententium non possit suum in sensum utcumque torqueri. 7. Non aliud symbolum admittendum sancit, quam Nicænum, quod Constantinopoli et Ephesi confirmatum est. 8. De Chalcedone silet, quo silentio fidei expositio Chalcedonensis credi potest rejecta.

Omnem vero, etc.] Hæc tota *περίοδος* tacito nomine spectat Theodoretum et Ibas, quos Chalcedonensis synodus recepit, cum tamen a suis adversariis dicerentur, Nestorio studere, eique anathema fide dixisse. Vide collationem Constantinopolitanam catholicorum cum Severianis.

CAPUT XVIII.

De episcopis Alexandrinis.

(Ex Breveculo, Zacharia, Basilio Cilice.)

His ita gestis, episcopus quidem Antiochiæ suscepti synodicam Joannis Talaia, quam per magistrianos miserat Ello magistro; imperator autem putans quod Joannes episcopus non sane saperet de concilio Chalcedonensi, sed omnia simulate ageret, concilio Acacii scripsit litteras Pergamio duci, et Apollonio augustali, ut pellerent quidem Joannem Talaia, inthronizarent autem Petrum, suscipientem henoticon et clericos Timothei catholici, et qui transmisit synodicam Acacio et Simplicio Romano.

Descenderunt ergo Alexandriam abbas Amon et qui cum illo erant, pro Petro deferentes apices imperiales, et quidem Petrus inthronizatur ab omnibus: sit quod scriptum est ab imperatore, ut consentientes susciperet eos qui erant a parte Timothei catholici.

Joannes autem Talaia ejectus de sede Alexandria, propter Petrum Moggum, profectus est Antiochiam, ut videret Ellum magistrum: cui cum narrasset quæ sibi evenerant, ejus consilio ingressus est ad Calcedionem Antiochenum patriarcham. Et sumptis ab eo intercessionis synodicis litteris, Romanum pontificem *Simplicium* appellavit, sicut beatus fecit Athanasius.

Et suasis scribere pro se Acacio Constantinopolitano episcopo: et quidem ad hoc Simplicius præparati animi et voluntatis fuit.

Acacius vero, susceptis epistolis Simplicii, rescripsit eis quia Joannem quidem Alexandria ignoraret episcopum, Petrum vero Moggum suscepisset in communionem, in Zenonis principis unitivo, et quod hoc contra ejus gessisset sententiam, propter unitatem Ecclesiarum, principis jussione.

Simplicius vero suscipiens hujusmodi litteras, contristatur adversus Acacium, eique rescribit quod non bene fecerit, contra sententiam apostolicæ sedis, ad communionem hæreticum hominem suscipiens; oportebat enim communi decreto damnatum, tanquam adulterum, communi concilio a damnatione liberari: ad hæc autem, quia non sufficeret Petro confiteri communicatorem se esse Ecclesiæ catholicæ secundum edictum, sed oporteret cum, secundum termi-

num Chalcedonensis concilii, et secundum epistolam A papæ Leonis, Ecclesiæ amplecti communionem. Unum ergo duorum necessario agere deberet, aut suadere Petro pure suscipere terminum synodi, aut remove- re se ab ejus communione.

Sed cum ad Acacium hæc scripta venissent, et de- liberaret quid eum oporteret rescribere, papa Sim- plicius defunctus est, et ordinatur Felix Romanæ præsul Ecclesiæ.

Joannes vero Talaia habens episcopi dignitatem remansit Romæ, cui papa Nolanam dedit Ecclesiam, quæ est in Campaniæ regione, in qua plurimos resi- dens annos, in pace defunctus est.

Igitur Petrus Moggus ab abbate Amone et Joanne episcopo Magileos, et ab abbatibus monachorum in- ferioris Ægypti bella passus, et seditione ei in Cæ- sarea basilica, ut dicitur, facta, anathematizavit syn- odum Chalcedonensem, et tomum papæ Leonis; et hæc fecit, cum jam scripsisset Acacio et Simplicio, quia communicator eorum esset et sanctæ synodi.

Et his ita gestis, abscesserunt quidam a Petri com- munione, et Romam venientes nuntiaverunt papæ Romano: unde rescriptum est Acacio, et obedire noluit.

Addit Acacius, quod de alio Petro Antiocheno hæretico scripserat, Petrum apud Constantinopolim monasterium gubernasse, et hoc propter crimina de- relicto, Antiochiam refugisse, ubi pulso Martyrio episcopo, per villissimum populum et hæreticum, se- dem illius occupasset; continuoque damnatum ab episcopis, et Leonis imperio Oasim deportatum: qui fugiens rediisse dicitur Constantinopolim, et dedisse fidem se per villissimas turbas nihil audere, sed (sic- ut superius dictum est) Basilisci temporibus a Ti- motheo illo damnato, qui Constantinopolim venerat, Antiochiam missus est episcopatum tenere.

Quo facto idem Petrus Joannem ordinat Apamenis episcopum, a quibus non receptus rediit Antiochiam, et Petrum episcopatus sui pellit auctorem, et lavavit ejus Ecclesiam, cum quo simul damnatus est.

Iterum Acacius direxit Romam litteras, petens ab apostolica sede ut si ad eandem forte confugerint, ne ipso quidem digni habeantur aspectu; et si jam in- dulgentiam aliquam impetrassent, irritam esse de- bere.

Quid multa? Acacius ipsam Joannem, quem cum Petro damnaverat, Tyrionem misit Ecclesiam præsi- dere.

Sed et Petrum Alexandrinum, anathematizantem synodum Chalcedonensem et tomum papæ Leonis, qui, sublato nomine Proterii et Timothei catholici de diptychis, Dioscori et Timothei Æluri nomina scripsit: qui ejusdem Timothei catholici corpus de terra levavit, et foras projecit, qui inter episcopos catholicos sepultus fuerat: miris cum laudibus pro- secutus est Acacius, de quo se tanta crimina antea meminerat retulisse.

Et cum per quinque annos sæpius fuisset admoni-

* Codex Tellerii, de prodicione perurgetant.

tus Acacius, ut de statu Alexandrinæ Ecclesiæ sancti papæ sollicitudinem relevaret, nihil unquam respon- dere dignatus est: quoniam vero tot epistolæ, quæ vel ad Acacium a papa, vel ad imperatorem missæ sunt, nihil penitus profecerunt, ex deliberatione, Vi- talis et Misenus episcopi in legatione directi sunt, ut quæ superius dicta sunt allegarent, et Petrus, sicut antea, de Alexandrinæ Ecclesia pelleretur.

Itum est Constantinopolim, et supradicti episcopi in custodiam sunt redacti, chartis sublatis, ne catho- licis, quibus scriptum fuerat, redderentur: quos ite- rum Acacius post hæc de custodia ejiciens, secum fecit procedere, ut quasi confirmatio Petri sacerdotio dimitterentur.

Redeunt aliquando legati, sed præcesserant mona- chi, qui eos graviter de prodicione arguebant: au- diti cominus et convicti ex ipsis litteris quas detu- lerunt, a locis propriis sunt remoti.

Felix defensor Ecclesiæ, qui cum legatis directus fuerat, impediente infirmitate, cum ipsis pergere non potuit. Sed postquam Vitalis et Misenus a custodia Constantinopoli sunt egressi, perrexit cum chartis ecclesiasticis Constantinopolim, passusque est et ipse, sublatis chartis, gravissimam custodiam.

Ubi ergo ad plenum detectus est Acacius hæreti- cus, papa Felix in litteris suis synodicis ad Acacium sic posuit: « Peccasti, ne adjicias, et de prioribus supplica. »

Susceptis his Acacius litteris perseverat, neque recedens a communione Petri, neque suadens ei palam suscipere Chalcedonense concilium et tomum Leonis papæ.

Hæc cognoscens papa Felix, damnationis scriptu- ram misit Acacio per Tutum defensorem, cujus est principium: *Multarum transgressionum reperitis ob- noxiis*; et datis Acacio hujusmodi litteris, eas non suscepit, patrocinio filius imperatoris; ita ut cog- erentur qui eas detulerunt per quemdam monachum^b Acimæntensem ipsam chartam damnationis, dum in- grederetur ad celebranda sacra, suspendere in ejus pallio, et discedere; qui tamen usque ad mortem, patrocinante imperatore, permansit sacrificans.

His ergo provenientibus, et Acacio permanente in Petri communione, separavit se quidem sedes apo- stolica a Constantinopolitana.

Eodem tempore Etlus conjunctus Leontio in An- tiocchia expugnatur a Valametricis, et qui cum eis erant juncti: et Leontius quidem perimitur, Etlus autem in castellum Papyrii fugit.

Interea Calcedion archiepiscopus Antiochenus deponitur, accusatus in aperto, tanquam indevotus principi, mittens populum in rebellionem cum Ello; latenter autem, quia se non suspenderet, et a Felix papæ, et a Joannis communione.

Porro Petrus de propriis civitatibus catholicos ex- pulit sacerdotes (ex quibus nonnulli apud Constau- tinopolim persecutionem gravissimam pertulerunt: scandalizabat autem imperator et illos qui a parte

^b Codex Tellerii, per quemdam ignotum monachum.

Neq; hali abbatis erant, et qui circa Joannem episcopum hegumenum monasterii Diolchon); et agens contra ipsum Joannem, præposituram ei abstulit, et eam tradidit monasterio abbatis Amonis.

Sed permansit in episcopatu scribens Acacio, quia esset synodi communicator, et fallens Alexandrinus, quia non communicaret synodo: ita ut quidam communicatorum ejus, clerici, monachi et laici, cognoscentes ejus fallaciam, separaverint se ab ejus communione. Et extra collectas facientes; non passi sunt nomini ejus communicare, et eorum qui post eum episcopatum habuerunt Alexandrinum, eo quod nomen Petri haberent in diptychis.

Huic populo a Palæstina quidam diaconus nominæ Esaias ordinatus est episcopus, et Alexandriam missus est, sed ab omnibus non est receptus: ab illo ergo Esaias sunt in Ægypto.

In istis posita Ecclesia, moritur Acacius, et ordinatur post eum Flavitas presbyter, qui fuit a sancta Tecla, qui non consensit sine Romano episcopo inthronizari, sed transiit synodicam papæ Romano Felici, qui modico vivens tempore, moritur, non accipiens epistolam ipsius: et factus est Euphemius episcopus genere Alexandrinus, qui et suscepit a papa Romano scripta, et mortuo Zenone, post aliquod tempus, expulsus est ab Anastasio, et hæc quidem Constantinopoli contigerunt.

Non post multum tempus, moritur etiam Petrus Moggus Alexandriæ, et post eum in ea sede ordinatur Athanasius, qui et ipse in edicto Constantinopolitana, et Antiochenæ, et Hierosolymitanæ communicavit Ecclesiæ.

Cumque scandalizarentur et in ipso populi, eo quod nomen Petri haberet in diptychis, ascenderunt quidam, et adversantium, et communicantium ei, ad imperatorem Anastasium; et dum haberent coram principe contentionem, aliis quidem proponentibus anathematizari synodum, et ita communicare, aliis vero paratis in unitivo edicto adjici ea quæ satisfacerent his qui communicaverant Petro, considerans imperator quod si adjectionem edicto faceret, tumultum moveret Ecclesiæ, et anathematizari synodum esset impossibile, persuasit eis sufficere unitivum edictum, ut communicarent ad invicem sibi, sicut et cæteri Ecclesiarum episcopi; at cum non obedirent hoc agere, nihil impetrantes dimisit.

Sic enim Athanasio hæretico tempus episcopatus sui complente, post eum ordinatur Alexandrinus episcopus Joannes cognomento Mela, qui et ipse secutus Petrum et Athanasium præcessores, et in edicto unitivo communicavit aliis sedibus, id est, Constantinopolitanæ, et Antiochenæ, et Hierosolymitanæ. In cujus præsulatu dum Alexandria Ecclesia divisionem habuisset Dioscoritarum propter Petrum Moggum, quasi communicasset synodo, etiam ipse defunctus est tempore Macedonii Constantinopolitani episcopi.

Post quem ordinatus est Alexandria Joannes Na-

chiota, qui etiam ipse suos priores secutus est, suscipiens quidem unitivum Zenonis edictum, non autem Chalcedonense concilium, et epistolam papæ Leonis, quanquam non communicaret Flaviano Antiocheno et Eriæ, Hierosolymorum episcopis, et Timotheo Constantinopolitano. Dicebat enim imperfecte edictum se habere, nec ad unitatem sufficere, quod non in anathemate synodi fuisset factum. Deinde cum ei imperator Anastasius scripsisset, ut uniretur Constantinopolitano episcopo, hæc rescripsit, « quia non sufficeret ei ad perfectam unitatem, eo quod non anathematizaret synodum. » Et tamen etiam ita sapiens, separatos habuit Dioscoritas, non suscipientes Petrum Moggum.

Mortuo Joanne Alexandria, ordinatur Dioscorus junior, sub quo interfectus est a populo Theodosius angustalis filius Calliopi.

Hic autem Dioscorus, proponente ipsi Socrate scholastico, ante defensorem, in objectione synodi, henoticon suscipere, in damnationem synodi, unitivum suscepit edictum, sicut ipsa ostendunt gesta quæ apud defensorem civitatis coram eo confecta sunt, in quibus testatus est in expulsionem synodi se suscipere edictum, unde cum satisfactum fuisset his qui propter Petrum Moggum extra illam Ecclesiam communicabant, uniti sunt ei; nam usque ad istum Dioscorum, in divisione erat Alexandria Ecclesia.

De episcopis Alexandrinis.] Titulus argendus fuerat, nisi consuetudo legendi obstitisset: in editis libris perverse ponitur ante henoticum, suo loco restitutus est; neque enim admodum convenit argumento capituli, in quo non solum de Alexandrinis, sed etiam de Antiochenis et Constantinopolitanis, præsertim Acacio, agitur: quanquam opinor nulla fuisse olim capita quæ in unum incuria librariorum coaluerint.

Non sane sap. ret.] Delenda fuit particula negans, quæ enim alioquin imperatori ratio expellendi hominem e sede Alexandria? cum Chalcedonensem synodum, et imperator tacite reprohasset in henotico, et Alexandria Ecclesia aperte aversaretur, et Moggus, Talaïæ sufficiens, etiam anathemate damnaturus esset. Verum retinenda credi potest propter ea quæ Baronius de versuta Zenonis et Acacii servientium temporum ingeniose commentatur, ad annum 482, num. 35 et seq.

Ad Calentionem.] Successit ille Stephano, anno, ut opinor, 481; nam Simplicius epistola 16, data ad Acacium idibus Julii anni 482, queritur sibi Antiocheni exordium sacerdotis serius fuisse indicationem. Observa in hac epistola pro Antiochenæ Ecclesiæ sub finem legi debere Alexandrinam, ut constat ex epistola consequente.

Simplicium appellavit.] Secundæ nempe sedis episcopus Primæ antistitem, sine cujus auctori auctoritate nulla synodo deponi poterat.

Si ut beatus fecit Athanasius.] Auctoris Breviculi Eutylianistarum pensanda verba: « Nam et priores ejus similiter Romanæ Ecclesiæ, tempore persecutionis, suffugium poposcerunt. »

Scribere pro se Acacio.] Hæc est quinta iter Simplicii epistolæ, cui sexta omnino consonat.

Ignoraret episcopum.] Etsi enim id prebe sciret, cum relatione certorum hominum, tum fama, nesciebat tamen qua ratione legitimum erat, synodica

^a Codex Tellerii, *secutus Athanasium.*

^b Codex Tellerii, *denique cum i.*

nempe litteris, quæ recens ordinati fidem etiam A continentur, tum qui sparsis per Bithyniam monasteriis præerant.

Præcesserant monachi.] Si Nicephoro credimus, lib. xvi. cap. 16, missi sunt illi monachi a Cyrillo Acemetarum præfecto, duxque fuit Simeon, cui committatus aut astipulatus Silvanus presbyter; non improbabili tamen est conjectura, missos fuisse monachos a Rufino et Thalassio presbyteris et archimandritis Constantinopolitanis, ad quos est Felicius papæ epistola 11 de condemnatione Tuti defensoris, qui pecunia corruptus officio defuerat.

Terminum.] Definitionem, *ôpos.*
Papa Simplicius defunctus est.] Anno 483, die 2 Martii, postquam sedem apostolicam tenuisset quindecim annos, menses quinque, dies decem. Marcellinus anno uno citius contigisse putat Simplicii obitum.

Felix.] Qui ab aliis secundus, tertius ab aliis dicitur.

Bella passus.] Id est vexatus, et armatis precibus de præstandis pactis cum Eutychanis monachis, a quibus in thronum erectus fuerat, expostulatus; thronum enim damnatione synodi et epistolæ sancti Leonis pactus fuerat.

Addidit Acacius.] Densæ tenebræ ad multas usque lineas; nulla enim est rerum series, nullus orationis contextus, imo nec ulla vocum idonea syntaxis: lux tamen inde speranda, unde, vel Liberatus perverse accepit quæ scriberet, vel alii imperfecte descripsissent. Totus ergo locus ex Breviculo Eutychanistarum ita restituendus, aut potius intelligendus est: «Hujus (Joannis Talaia) adventus plenius universa patefecit, cui dum Acacii scripta legeremus, quæ de Petro et Joanne Antiochenis miserat, excessus Acacii etiam in hac causa gravissimos deprehendit. Illo enim tempore, quo de Petro Alexandrino damnato retulerat, non longe post etiam de Petro et Joanne scripserat; Petrum apud Constantinopolim monasterium gubernasse, sed hoc propter crimina derelicto, Antiochiam fugisse: ibi pulso Martyrio catholico episcopo, per hæreticos seipsum occupasse, continuoque damnatum a Leone tunc principe, ad Oasitanum exsilium esse directum, de quo lapsum Constantinopolim rediisse ac dedisse fidem, quod nullas ulterius turbas facere prorsus auderet; sed sicut superius dictum est, Basilisci temporibus a Timotheo illo damnato, qui Constantinopolim venerat, ad Antiochiam remissum fuisse, ut iterum illic episcopatum teneret: quo facto, idem Petrus Joannem quemdam presbyterum, de quo Acacium diximus retulisse, ordinat Apamenis episcopum, a quibus non receptus venit Antiochiam, et Petrum episcopatus sui pellit auctorem, et invadit ejus Ecclesiam: quos iterum damnatos dicit Acacius, petens ab apostolica sede ut si forte ad eam confugerent, nec visu dignos haberet; et si jam aliquam indulgentiam forsitan impetrassent, irritam esse debere, nec eorum penitentiam recipiendam esse: quod cum præfatus Joannes Alexandrinus episcopus relegisset, tacere non potuit, quod illum Joannem, quem Acacius damnaverat cum Petro, et sine remedio penitentiae fecit ab apostolica sede damnari, post tot damnationes Tyrionum misit Ecclesiam præsidere. Attende animum ad hanc vocem *legeremus*: vel enim vitiose posita est pro legerentur, quod non reor; vel indicat auctorem Breviculi, ut postea patebit.

Et cum per quinque annos.] Nempe Simplicius, ann. 477, scripsit primum de Moggio ad Acacium, syndica vero Felicis, quam Vitalis et Misenus detulerunt, data est ann. 483.

Ex deliberatione, Vitalis et Misenus.] Deliberationem posuit pro synodo, quæ Romæ a Felice habita ann. 483, et unde Vitalis Trocentia Ecclesiam in Piceno, et Misenus Cumana in Campania, missi sunt Constantinopolim ad Zenonem imperatorem et Acacium antistitem. Vide epistolam 1 Felicis III, quæ Synodica inscribitur.

Ne catholicis, quibus scriptum fuerat.] Archimandritis præsertim, tum qui Constantinopoli versa-

bantur, tum qui sparsis per Bithyniam monasteriis præerant.

Præcesserant monachi.] Si Nicephoro credimus, lib. xvi. cap. 16, missi sunt illi monachi a Cyrillo Acemetarum præfecto, duxque fuit Simeon, cui committatus aut astipulatus Silvanus presbyter; non improbabili tamen est conjectura, missos fuisse monachos a Rufino et Thalassio presbyteris et archimandritis Constantinopolitanis, ad quos est Felicius papæ epistola 11 de condemnatione Tuti defensoris, qui pecunia corruptus officio defuerat.

Et convicti ex ipsis litteris quas detulerant.] In altera, nempe synodo Romana, cujus tres feruntur vulgo celebriores actiones, quarum in prima convicti et depositi Vitalis et Misenus, quantumvis illatam sibi vim causarentur; in altera exactoratus Acacius; in tertia exactoratus pariter Petrus Caphæus. Verum si Liberato credimus, tres constituendæ synodi Romane hac in causa, quarum ex priore missi sunt Constantinopolim legati, in altera idem depositi, et monitus Acacius, in ultima dejectus Acacius: imo et addenda quarta, ubi damnatus defensor Tutus.

Separavit se quidem.] Hujusmodi separatio trigi et quinque annos ferme duravit, nempe ab anno 484, quo damnatus Acacius, ad annum 519, quo ejusdem Acacii nomen et aliorum schismaticorum successorum e sacris tabulis expunctum est, temporibus Justini imperatoris et Joannis Constantinopolitani antistitis.

A Valameriacis.] Copiis nimium Theodorici Ostrogothorum regis, qui dictus Valamer.

Elitus autem in castellum fugit.] Tradunt alii eiecaturum una cum Leontio et Pamprepe.

Porro Petrus.] Moggus scilicet, non Caphæus. Desultoria ista: e narrandi ratio, si nacta sit distractos animo lectores, non mediocres offundit tenebras.

Nephtii abbatie.] Fuit ille Amonis æmulus, sed pro fide catholica stabat, Amon pro Eutychiana hæretici.

Joannem episcopum hegumenum.] Observa eundem simul episcopum et hegumenum. Hegumenus porro longe aliud fuit quam archimandrita, pluribus enim archimandritis præerat, quo fere modo generales nunc dicuntur aut provincialis.

Esaiani.] Qui fuerunt illi, nemo aperte tradit. Opnor di tos ab Esaiâ episcopo, qui a Timothei Satophacioli legatione ad sedem apostolicam functus legitur in Breviculo historię Eutychanistarum.

In istis.] Legit Baronius in his turbis.
Flavitas presbyter.] Si credimus Suidæ et Nicephoro, improbis ille artibus adeptus est sedem Constantinopolitanam, nec melioribus retinuit.

A sancta Thecla.] Sanctæ virginis ædificavit Zeno templum ex voto, quo se obstrinxerat, cum adversus Basilicum duceret exercitum, cujusque reus factus est, victoria sanctæ virginis precibus reportata.

Suscepit a papa Romano scripta.] Non communicatoria, sed communitoria, de expungendis Acacii et Flavitæ nominibus ex sacris diptychis. Baron., ad ann. 489, num. 1.

Non post multum tempus moritur etiam Petrus Moggus.] Obitum nefandi hæretici Baronius ad annum 490 refert, Petavius ad sequentem.

CAPUT XIX.

De Severo, Juliano, ac Macedonio.

(Ex Joanne rhetore, et scriptore vitæ Severi.)

Hoc tempore Macedonio Constantinopolitanus episcopus, ab imperatore Anastasio dicitur expulsus, tanquam Evangelia falsasset, et maxime illud Apostoli dictum: *Quia apparuit in carne, justificatum est in spiritu.* Hunc enim immutasse, ubi habet, se ad

est, qui monosyllabum Græcum, littera mutata o in a vertiasse, et fecisse, *ὦς*, id est, ut esset Deus, apparuit per carnem. Tanquam Nestorianus ergo culpatus expellitur per Severum monachum.

Is autem Severus, cum sederet prius in monasterio, non suscipiebat Zenonis edictum, nec Petrum Moggum: deinde sedens in abbatis Romani et Mamæ, qui post eum præfuit, monasterio, exinde missus est permanere Constantinopoli, et sit apocriarius, inter eos qui Petri Moggi erant: dumque objiceretur ei: Quomodo prius anathematizabas Petrum? dicebat: Quia Petrum anathematizavi Apamænum.

Hic Severus apud Constantinopolim synodo derogabat, et affirmabat quia, ea anathematizata, omnes communicarent; ita ut ob hoc scriberet et ipsi Flaviano, sicut ejus significabatur epistolis, et ad Maronam lectorem, et Eleusinium, et Eutychem^a episcopos, et ad *Œcumenium* scholasticum Isauriæ.

Fertur autem expositio ejus, quæ ab eo dicta est in ischronismo, in qua et unitivem suscipit Zenonis, et anathematizat Chalcedonense concilium, et communicare se conficitur Alexandrino et Constantinopolitano (erat autem tunc Constantinopoli Timotheus, Alexandriæ vero Joannes Machiota). Et tamen dum talis esset, valuit damnare Macedonium, et expellere ab Antiochena sede Flavianum. Sed nec ipse potius est episcopatu ejus plusquam quinque annis: sed et vexabatur in episcopatu, tanquam anathematizaret quidem synodum, nominaret autem episcopos synodi, cujus expulsio ita contigisse digoscitur.

Mortuo imperatore Anastasio, et Justino facto imperatore, Severus a Vitaliano magistro militum viro religioso et orthodoxo accusatur, quod despiceret imperatoris jussionem, et synodum non susciperet. Justinus imperator misit magistrarium, ut Severus Constantinopolim adduceretur, et redderet causam tractatum suorum, quos fecerat contra synodum. Jam enim ab ipso pio imperatore Julianus Halicarnassense episcopus, pro eadem sancta synodo, eo quod eam non susciperet, pulsus fuerat sede.

Quod sciens Severus, et prævidens quid sibi immineret, clam nocte descendit Seleuciam, et navim conscendens, fugit Alexandriam, ad quam civitatem et Julianus fugerat: ordinatusque est pro eo archiepiscopus Antiochiæ Paulus orthodoxus suscipiens Chalcedonensem synodum.

Eo tempore Alexandriæ mortuo Dioscoro juniore, Timotheus Ecclesiæ ipsius susceperat episcopatum, a quo gratissime suscepti Severus et Julianus sedebant ad Labronem^b.

Sub isto Timotheo, de corruptibili et incorruptibili apud ipsam Ecclesiam quæstio mota est hoc modo. Requisivit quidam monachus Severum cujusmodi oporteret dicere corpus Domini nostri Jesu Christi, corruptibile an incorruptibile. Ille respondit

ei sanctos Patres corruptibile illud dixisse. Hoc audientes quidam Alexandrinorum, cum requisissent Julianum in alio loco sedentem, quid et ipse diceret de eadem quæstione, ille dixit sanctos Patres contraria dicere. Horum itaque singuli statuere responsum proprium volentes, scripserant libros adversus alterutrum, qui venientes in multitudinem civitatis, Ecclesiam illam diviserunt, et alios quidem fecerunt Corrupticolas appellari, alios, nimirum incorruptibilis assertores, Phantasiastas; Timotheus vero magis sententiam Severi secutus est.

Hic cum diceret Themistius diaconus ejus: Si corpus Christi corruptibile est, debemus eum dicere et aliqua ignorasse, sicut de Lazaro, hoc Timotheus negavit dicendum, a cujus communionem Themistius B desciscens, schisma fecit; et ab ipso dicti sunt in Ægypto Themistiani.

[*Hoc tempore Macedonius.*] Anno scilicet 511, qui Anastasii imperatoris 21, in quo scriptores veteres consentiunt; cum ergo sedisse dicatur sex annos, necesse est fateri ordinatum ann. 504, sub finem aut inenite 505.

[*Tanquam Evangelia falsasset.*] Locus Apostoli I Tim. III, 16, Græce sic se habet: *καὶ ὁμολογούμενος μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον. Θεὸς ἑφανέρωθη ἐν σαρκί, ἰδκαυθῆ ἐν πνεύματι, ὄραθη ἀγγελίοις, ἐκάρχηθη ἐν ἰδνεσε. ἰπωταῖα ἐν κόσμῳ, ἀνεληφῆ ἐν δόξῃ.* Latine vero: *Et manifeste magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria.* Interpres Latinus usus est codice Græco, in quo non *θεός* legereitur, sed *ὁ*; oportuit igitur, si qua fides Liberato, tempore Macedonii non legi *θεός*, sed *ὁς*, quam voculam mutaverit ipse in *ὦς*. Verum suspecta merito esse potest Liberati fides, cum apud Patres longe antiquiores, Chrysoostomum, Theodoretum et alios Pauli commentatores, *θεός* scribatur, et historiæ hujusce nemo aliorum scriptorum meminert, imo aliæ ab omnibus depositionis causæ proferantur.

[*Per Severum monachum.*] Nulla pestis hoc homine nocentior. Animum habuit a natura monstruosum ex feritate et arte: ingenium feritatem molliuit primum amatoriis artibus; tum redeuntem ad ingenium applicuit ad fori negotia, atque etiam causas egit; postea tædio laboriæ vitæ abdidit sese in solitudinem monasterii, ubi videri voluit per otium veram pietatem sequi; synodum enim Chalcedonensem prædicabat, et hereticon damnabat, sed reipsa meditabatur turbas, quibus olim totam Orientis Ecclesiam commoveret: ex monasterio igitur Alexandriam reversus, continuo, ut erat rerum peritus, mittitur Constantinopolim, ad agendas Ægyptiæ diocesis causas in aula: mox explorat qua via posset excoGITatum facinus perficere; nec captanti visa est machina ulla potentior quam sen na, uxoris imperatoris domina, et impotenter heresi addicta: ei se impie mancipat, carpit magnam synodum, quam prius laudarat, quamque fidei magistrum vocabat prius, cum locus juberet, nunc factiosorum coalitionem dicit, quia sic Augusta jactabat: his artibus, cum videret deceptum aulam, ausus est affectare patriarchalem sedem, sed Constantinopolitanæ potentis spe dejectus, ad Antiocheam animum convertit, eamque Flaviano expulso invasit.

[*Et Eleusinium.*] Epistolæ Severi ad Eleusinium episcopum fragmentum hoc legitur in concilio Lateranensi sub Martino I, sec. 5: « Anathematizamus

^a Codex Tellerii, *Eleustidium*, et *Eutrechium*.
PATROL. LXVIII.

^b Codex Tellerii, *ad Labronem*.

ens qui in duabus naturis desinierunt unum Christum, et singularium naturarum opera propria profluentes. »

Ad Œcumenium.] Plures ad eundem scripsit litteras; ex primis in concilio mox dicto referuntur ista: « Proprietas in operationibus, de qua Leo Romanæ urbis præsul dixit: » Operator utraque forma cum alterius communiōne hoc quod proprium est, » nullatenus apud orthodoxos proprietas nominabitur. » Et postea: « Anathematizamus eos qui post unionem duas dicunt naturas, hoc est, duarum naturarum operationes, aut duas proprietates. » Observa hanc interpretandi formam, *hoc est*: ostendit enim quæ fuerit vera Monothelitarum opinio de duabus voluntatibus; sed ista olim nos fœsus, nec dissertationem patiuntur angusti loci in quo sumus.

Fertur autem expositio ejus.] Patres synodi anno 518 habitæ in urbe regia, cum de libelli monachorum adversus Severum referretur ad Joannem Constantinoopolitanum, verba quibus anathema Severus dixit sanctæ synodo adduxerunt: « Quæ a synodo eo tempore in Chalcedone congregata, formata fuerunt ac stabilita, et eos qui pro ipsa pugnant, anathematizamus. »

Nominaret autem episcopos.] Id est nomina in sacris diptychis appellaret.

Justino facto imperatore.] Justinus religio et eximium fidei catholicæ studiū deprædicator multis quidem in locis veterum, sed præsertim in actis synodali mox laudatæ.

Julianus Halicarnassensis.] Scripsit sermonem adversus Manichæum, ex quo decerpta sunt illa quæ in synodo Lateranensi sub Martino I prolata sunt, secreti. 5.

Timotheus Ecclesie ipsius, etc.] Successit Di-scoro juniori anno 519 jam affecto; videtur autem mihi is ipse esse qui in actis sanctæ Arethæ vocatur Asterius, cuique dicitur scripsisse Justinus imperator, post expugnatam ab Homeritarum duce Nagram civitatem, motamque in Christianos persecutionem, ea omni tempestate episcopatum gerebat. Cur autem conjiciam fuisse binominem, facit consuetudo Alexandrinorum, quæ post Cyrilli tempora invaluit: solebant scilicet cognominas episcopos agnominibus discernere; sic Joannem unum Melam, alterum Machiotam, tertium Elemona dixerunt; sic Dioscorum seniore et juniore, sic Timotheum Ælurum et Salophacium, a quibus ut tertium distinguerent, nullas dubito quin Asterium nominarint: id vero si a seratur, patebit aperte solutio questionis, quam amicus quidam dissertator Baronio simul et Riccioleio movit, de Asterio Alexandrino, de quo ut non ex acie ambo ad veritatem locuti sint, non erat tamen cur a dissertatore rei non calientissimo vapularent, quasi intruserint hominem in numerum Alexandria præsulum, contra manifestam rationem, cum uterque nitatur auctoritate veteris scriptoris, et Riccioleii error de Justiniano pro Justiniano operarum incuriæ tribui possit: verum dissertatori peccatum istud, ut alia plurima, condonandum est propter indulgentiam censoriam.

Ad Labronem.] Alias ad Labronum, forte ad Labronium. Leonius, act. 5: Ἐκαθάρω ἐς τὸ ἔνατον, Græci λαβρόνιον dicunt, quod vorax est; unde videtur potest λαβρόνιον ἐν ἔνατον, subaudiendum ὄρεμα, quasi ad nomen Nili ostium voraginosum sederent, non in aliqua Alexandria urbis parte.

De corruptibili et incorruptibili.] Quæstio hæc neque ad immortalitatem vel immortalsitatem, neque ad resolutionem in elementa, vel contrariam constantiam pertinebat: nam in confesso fuit semper, apud ipsos etiam Eutyobianos Christi corpus emortuum existisse in sepulcro, nec tamen fuisse corruptum. In controversiam igitur vocabatur an Christi corpus perinde ac nostrum detrimenta pateretur, propter

A quæ reparanda esset, opusque haberet cibo, et fatigaretur, ac egeret requie ad roficiendas vires; an vero specie tenuis tantum id videretur pati, solaque οἰκονομία, quemadmodum post resurrectionem, id faceret: controversiæ occasio fuit, aut dissensionis potius, quod cum invidia Eutyobianis fieret, quasi Christi corpus non es e nostro ὁμοούσιος assererent, incorruptibilitatem alii cum consubstantialitate consistere negarent posse, alii affirmarent; unde illi Corrupticolæ dicti sum, isti Phantasiastæ; non quod Phantasiastæ negarent verum esse Christi corpus, ut Michæi, sed quod naturales ejusmodi affectiones in Christo, non reipsa, sed specie et apparentia, fuisse dicerent.

Themistius diaconus.] Fit ejus mentio in concilio Lateranensi sub Martino I, et in synodo vi generali, quo utroque in loco excerpta ex ejus libris referuntur pro ipsa voluntate et operatione, ex his autem quæ preferuntur, præditur hostis partium Theodosii, qui de sede Alexandrina dejectus est; nam et ipsius sermo secundus oblati est Theodoræ ab hæresiarcho Theodosianorum, et scripsit adversus Coluthum Theodosii defensorem.

Themistiani.] Dicti sunt etiam Agnoetæ, censitque inter hæreticos, non quia negabant cognitam fuisse Christo, ut homini, supremam diem, id enim abnequebant plurimi Patres; sed quod hi conseqens putarent ex consubstantialitate Christi nobiscum, in quo falebantur: quanquam hæretici forsitan dicti sunt, non quia id sentirent, sed quod ea sententia faceret hæreticorum dissidium.

CAPUT XX.

De Gaiano et Theodosio.

• Dum hæc Alexandria aguntur, defuncto Bonifacio papa Romano, Joannes cognomento Mercurius sedis apostolicæ suscepit præsulatum.

C Ad quem missi sunt ab imperatore Justiniano Hypatius Ephesiorum episcopus, et Demetrius a Philippis consulere sedem apostolicam, contra legatos Acumicorum Cyrum et Eulogium, negantes esse confitendum beatam Mariam vere et proprie Dei genitricem; et unum de Trinitate incarnatum et carne passum. Sed papa Joannes, nobis ibi positus, hęc constantem epistola sua firmavit, et imperatori direxit.

A cujus communiōne discredentes Romæ quidam monachi, Acumicorum legatos secuti sunt, et usque nunc hanc de Christo confessionem non suscipiunt.

Ex tempestate mortuo Epiphano Constantinopolitano episcopo, Theodora Augusta Anthimum translulit in eandem sedem, qui fuit episcopus civitatis Trapezuntia regionis Ponti, latenter Chalcedonense concilium non suscipientem.

D Verum defuncto Timotheo Alexandrino episcopo, studio et permissione Calocythii cubicularii, partis Theodoræ Augustæ, Theodosius ordinatur: qui licet haberet cleri decretum, contradicere volentibus non permisit certamen populis: monachi, quos non habuit, pro Gaiano fuerunt.

Consuetudo quidem est Alexandria illum qui defuncto succedit excubias super defuncti corpus agere, manumque dexteram ejus capiti suo imponere, et sepulto manibus suis, accipere collo suo beati Marci pallium, et tunc legitime sedere: dum

• Codex Tollerii, sequentibus esse confitendum, epistola sua firmavit.

hæc Theodosius *noctæ* perterritus, cognoverunt populi et monasteria quid esset factum vespere in episcopio, studio Caloteyebii et iudicium, id est, Aristomachi ducis et D'oseori augustalis: mox Theodosium persecuti sunt et expulerunt, ne colligeret funus Timothei.

Inthronizaverunt autem Gaianum, qui fuit tunc archiepiscopus ex parte assertorum incorruptibilitatis: habens autem consentaneos aliquantos ex clero, et possessores civitatis, et corporatos, et milites, et nobiles, et omnem provinciam, permansit ita Gaianus in episcopatu dies centum tres; post hæc a iudicibus pulsus abscessit.

Et post menses duos Narses cubicularius missus ab Augusta Theodora, Theodosium quidem inthronizavit, porro Gaianum misit in exsilium; qui adductus Carthaginensem magnam, et inde quasi Sardiniam directus, quid de eo contigit ignoratur.

Mansit autem Theodosius in sede annum unum et menses quatuor, paucis ei communicantibus; plurimi enim communicabant ad nomen Galani.

Populi autem pugnaverunt pro Gaiano multis diebus, qui cæsi a militibus majorem sui partem amiserunt: sed et militum major cecidit numerus. Vincitur autem Narses, non armis, sed civitatis concordia: de superioribus domorum jactabant mulieres super milites quidquid manibus occurrisset; at ille igne vicit, quod ferro non potuit.

Divisa est usque nunc illa civitas hoc schismate, ut Gaianicæ et Theodosiani in ea vocentur, id est, Phantasiastæ et Corrupticolæ.

Novissime Theodosius de sede discessit, non ferens seditiones et bella quæ contra eum exercebantur a populo: missus est Constantinopolim cum honore, eo quod ita Augustæ scripta præciperent: quo illo veniente, promittebat Augusta imperatori, quoniam posset Theodosius Chalcedonensem suscipere synodum: sed persistente et nolente eo, cum ejus voluntate, foras civitatem regiam sexto milliario in exsilium missus est, juxta basilicam Arisphocæ, in via quæ ducit ad *Stomaponi*, vivitque usque nunc.

Hypatius Ephesiorum.] Reversus a Romana legatione habuit, anno 535, Constantinopoli, jubente imperatore Justiniano, collationem cum Severianis, quæ reperitur tom. IV recentioris GG. GG. editionis: continet vero quædam de epistola 3 Cyrilli ad Nestorium, de libris ejusdem contra Diodorum et Theodorum, de operibus Dionysii Areopagite, et de Theodoro, quæ merito possunt ad examen vocari.

Demetrius a Philippis.] Cæsariensem vocat Baronius, et ex eo Einius, in notis ad concilium Romanum, de iis questionibus celebratum a Joanne pontifice; conciliari posset uterque eum Liberato Philippensem faciente, nisi metropolitam Baronius faceret: fuit enim episcopus Cæsareæ Philippis in Palestina, quæ civitas Tyrio antistiti suberat; non fuit Philipporum in Macedonia, quæ metropolis.

Contra legatos Acunicorum.] Sunt qui Acæmetas putent infectos fuisse errore Eutychie a Petro Cnaphæo, cum is, a Zenone imperatore depositus, apud ipsos delituit, si credimus Nicephoro, donec a Basi-

lisco tyranno restitueretur in sedem, lib. xvi, cap. 12. Verum hæc opinio constare non potest cum Justiniani accusatione, ut nemo non videt: quare credibile est Acæmetas, qui et Eutychie et Eutychieanis fortiter tunc temporis resistebant, æquæ pugnae abreptos, vix non in oppositum Nestorii partem abiisse; cum enim intelligere firmamentum Eutychieanæ hæresis præcipuum illud esse, quod beata Virgo proprie sit Deipara, quodque unus de Trinitate incarnatus dicatur ac ergæfixus; unquam, misera quadam temporum credulitate, ut tradit Facundus, persuaderent sibi nihil esse medium inter Eutychem et Nestorium. fassi sunt illi quidem, quod jubebat fides catholica, ejusmodi propositiones duas esse veras, sed negabant esse veras proprie, id est, eodem absolute modo, quo, vel una quælibet mulier sui filii parens dicitur, vel aliquis hominum passus dicitur, cum necatus est. Vide Facundum, lib. 1, cap. 4. Inde iram Justiniani imperatoris et Euphantii novæ Romæ episcopi in se concitavit; sed quod fatendum est, tunc temporis parum erudite aut saltem exacte disputabatur.

Nobis ibi positis.] Aut hæc falsa sunt, quod vix credam; aut Liberatum oportet his venisse Romam, semel vivente Joanne, iterum post Agapeti ordinationem: nam concilium Romanum, ex quo Joannes Justiniano respondit, viii cal. April. habitum est anno 531. Concilium vero Carthaginense, ex quo missus est Romam Liberatus Diaconus, cum episcopis duobus Caio et Petro, collectum est quidem eodem anno, sed sub Orem autumnii, et postea ostendemus; non nisi tamen post obitum Joannis, qui contigit anno 535, die 26 Aprilis, legati solverunt ex Africa, quantum non prius quam relatum esset de morte Joannis et Agapeti ordinatione; synodica enim, quæ Joanni inscribitur, ab Agapeto accepta est, qui et responsum dedit, simplicique familiares litteras ad Reparatum, ex quibus id totum discimus. Sic autem se habent: «*Fraternitatis tuæ litteris indicasti, post epistolam decessori meo dirigendam, inter navigii suscipiendi moras, quas hiemis continuatæ generabat asperitas, ordinationem nostram tibi omnipotentis Dei beneficio nuntiatam, et gratulatum te fraternitatis affectu, quia pontificatus mihi dignitas indulsit officium, quod de sinceritate tua non sumus admirati. Præterea ad ea quæ Caius et Petrus fratres, et coepiscopi nostri, sed et Liberatus Diaconus filius noster, et apud nos agerent verbo, a fraternitate tua sibi injuncta direxerunt, congruum putavimus verbo dare responsum: data v. idus Septembris post consulatum Paulini v. c. a Liberato ergo venit primum ad Joannem, nuntiaturus de Reparati ordinatione; deinde ad Agapetum, gratulaturus de assumptione, et res concilii Africani gesturus.*

Theodosius.] Mentio fit in concilio Lateranensi sub Martino I, tom. I a Theodosio ad Theodoram Augustam scripti, unde hæc excerpta sunt: «*Reliquum est ut una sit operatio ejus utrisque deifica, quoniam unus esse et ejusdem divinis Deo decibilia omnia, atque irreprensibiles passionibus.* » Et post nonnulla: «*Unam esse Deo dignam operationem compositi Christi secundum divinitatem et humanitatem, sancti et sapientes Patres prædicaverunt.* »

Vivit usque nunc.] Scripsit ergo Liberatus sub Justiniano imperatore: nam Theodosius, de quo loquitur, obiit primo Justinii junioris anno, si credimus Victori Tunonensi.

CAPUT XXI.

De Agapeto papa et Anthimo Constantinopolitano episcopo.

Verum mortuo Joanne Mercurio. Agapetus archi-

diaconus Romanæ Ecclesiæ papa ordinatur, in regu-
lis a ecclesiasticis apprime eruditus.

Quo tempore Theodatus rex Gothorum scribens ipsi papæ et senatui Romano, interminatur, non solum senatores, sed et uxores et filios, filiasque eorum gladio se interempturum, nisi egissent apud imperatorem, ut destinatum exercitum suum de Italia submoveret: sed papa, pro eadem causa legatione suscepta, Constantinopolim profectus est: et primum quidem honorifice suscipiens directos sibi ab imperatore, sprevit tamen Anthimi præsentiam, eamque ad salutandum suscipere noluit: deinde, viso principe, causam agebat legationis susceptæ. Imperator autem pro multis fisci expensis ab Italia destinatum exercitum avertere nolens, supplicationes papæ noluit audire. At ille, quod suum fuit, Christi B legatione fungebatur.

Denique potentibus principibus ut Anthimum papa in salutatione et communionem susciperet, ille fieri inquit posse, si se libello probaret orthodoxum, et ad cathedram suam reverteretur. Impossibile esse aiebat translatitium hominem in illa sede permanere: Augusta vero clam promittente munera multa, et rursus papæ minus intentante, in hoc papa perstitit, ne ejus audiret petitionem.

Anthimus vero videns se sede pulsum, pallium quod habuit, imperatoribus reddidit, et discessit, ubi eum Augusta suo patrocinio tueretur.

Tunc papa principis favore Mennam pro eo ordinavit antistitem, consecrans eum manu sua in basilica Sanctæ Mariæ. Fuit iste Mennas præpositus Xenodochii majoris, quod vocatur Samson, genere Alexandrinus, suscipiens Chalcedonensem synodum.

[*Ut destinatum exercitum suum.*] Qui duce Belisario Siciliam insulam ceperat, eratque in Italiam post hiemem deportandus. Vide Procopium, lib. 1 de Bello Gothico.

[*Pallium.*] Quod fuit insigne patriarchalis dignitatis. Idem postea refertur de Paulo Alexandrino, extitum nempe esse pallio, cum deponeretur.

[*Tunc papa, etc.*] Vide Evagrium, lib. iv, cap. 35, ubi de Anthimi dejectione ab Agapeto silet, inseritque Anthimum inter Mennam et Epiphanium, quæ est allucinatio ab omnibus rejecta; neque enim Epiphanium præcessit Anthimus, sed secutus est.

CAPUT XXII.

De Silverio et Vigilio.

His peractis, constituens papa apud imperatorem apocrisiarium Ecclesiæ suæ Pelagium diaconum suum, dum in Italiam reverti disponit, Constantinopoli obiit. De ejus decessu audiens Romana civitas, Silverium subdiaconum, Hormisdæ quondam papæ filium, elegit ordinandum.

Augusta vero vocans Vigilium Agapeti diaconum, profiteri sibi secreto ab eo flagitavit, ut si papa fieret, tolleretur synodum, et scriberetur Theodosio, Anthimo et Severo, et per epistolam suam eorum firmaret fidem; promittens dare ei præceptum ad Belisarium, ut papa ordinaretur, et dari centenaria

septem. Lubenter ergo suscepit Vigilium promissum ejus, amore episcopatus et auri, et facta professione, Romam profectus est: ubi veniens, invenit Silverium papam ordinatum.

Quin et Ravennæ reperit Belisarium in eadem urbe sedentem, eamque obtinentem: cui tradens præceptum Augustæ, promisit ei duo auri centenaria, si, Silverio remoto, ordinaretur ipse pro eo.

Belisarius vero Romam reversus, evocans Silverium ad palatium, intentabat ei calumniam, quasi Gothis scripisset, ut Romam introirent.

Fertur autem Marcum quemdam scholasticum et Julianum quemdam prætorianum fictas de nomine Silverii composuisse litteras regi Gothorum scriptas, ex quibus convinceretur Silverius Romanam velle prodere civitatem.

Secreto autem Belisarius et ejus conjux persuadebant Silverio implere præceptum Augustæ, ut tolleretur Chalcedonensis synodus, et per epistolam suam hæreticorum firmaret fidem.

Qui mox de palatio egressus, quid de eo fieret, consiliariis suis locutus est: et veniens contulit se in basilicam beatæ martyris Sabinæ, ibique manebat: ubi et directus est ad eum Photius filius Antoninæ patriciæ, et, præstito sacramento, invitabat eum venire ad palatium. Qui autem Silverio astabant, persuadebant ei ne Græcorum crederet juramenti: ille tamen exiit et ad palatium venit.

Et illa quidem die pro juramento ad ecclesiam redire permisus est: ad quem rursus mandavit Belisarius ut ad palatium veniret; qui de ecclesia exire nolebat, dolos sibi præparatos agnoscentes. Sed postea orans, et causam suam Domino commendans, exiit et ad palatium venit: qui solus ingressus, a suis ulterius non est visus.

Et alia die Belisarius, convocatis presbyteris, et diaconibus, et clericis omnibus, mandavit eis ut alium sibi papam eligerent: quibus dubitantibus, et nonnullis remitentibus, favore Belisarii ordinatus est Vigilius. Silverius autem in exilium missus est in civitatem provinciæ Lyciæ, quæ Patara dicitur.

Post ordinationem ergo suam compellebatur Vigilius a Belisario implere promissionem suam, quam Auguste promiserat, et ut sibi redderet duo auri centenaria promissa. Vigilium autem timore Romanorum, et avaritia patrocinante, volebat sponsiones suas implere.

Sed Silverio veniente Pataram, venerabilis episcopus civitatis ipsius venit ad imperatorem, et iudicium Dei contestatus est de tantæ sedis episcopi expulsiōne, multos esse dicens in hoc mundo reges, et non esse unum, sicut ille papa est super Ecclesiam mundi totius, a sua sede expulsus. Quem audiens imperator, revocari Romam Silverium jussit, et de litteris illis iudicium fieri, ut si probaretur ab ipso fuisse scriptas, in quacunque civitate episcopus diceretur; si autem falsæ fuissent probatæ, restitueretur sed: suæ.

* Codex Tellerii, ordinatur per in regulis.

Pelagius vero currens cum voluntate Augustæ, volebat irritum scire imperatoris præceptum, ne Silverius Romam reverteretur; sed prævalente imperatoris jussione, Silverius ad Italiam reductus est.

Cujus adventu territus Vigilus, ne sede pellatur, Belisario mandavit: « Trade mihi Silverium, alioqui non possum facere quod a me exigis. » Ita Silverius traditus est duobus Vigilii defensoribus et servis ejus; qui in Palmariam insulam adductus, sub eorum custodia defecit inedia.

Vigilius autem per Antoninam Belisarii conjugem implens professionem suam, quam Augustæ fecerat, talem scripsit epistolam:

« Dominis et in Christo Dei Salvatoris nostri charitate conjunctis fratribus Theodosio, Anthimo et Severo episcopis, Vigilus episcopus.

« Scio quidem, quia ad sanctitatem vestram antea fidei meæ credulitas, Deo adjuvante, pervenit: sed quia modo gloriosa filia mea patricia Antonina Christianissima desideria mea fecit impleri, quod fraternitati vestræ præsentia scripta transmitterem. Salutans ergo vos gratia, qua nos Deo nostro Christo Salvatore conjungimur, me eam fidem, quam tenetis, Deo adjuvante, et tenuisse, et tenere significo; sciens quia illud inter vos prædicamus et legimus, ut et anima una sit et cor unum in Deo. Profectus mei, qui vester est, Deo adjuvante, nuntiare vobis gaudia maturavi ex meo animo, sciens fraternitatem vestram, quæ optabat, libenter amplecti. Oportet ergo ut hæc, quæ vobis scribo, nullus agnoscat; sed magis tanquam suspectum me sapientia vestra ante alios existimet habere, ut facilius possim hæc quæ cæpi operari et perficere. » Et subscriptio: « Orate pro nobis Deum, mihi fratres in Christo Domino nostro charitate conjuncti. »

Sub hac epistola Vigilus fidem suam scripsit, in qua duas in Christo damnavit naturas; et resolvens totam papæ Leonis, sic dixit: « Non duas Christum confitemur naturas, sed ex duabus naturis compositum unum Filium, unum Christum, unum Dominum. » Et iterum:

« Qui dicit in Christo duas formas, unaquaque agnate cum alterius comunione, et non confitetur unam personam, unam essentiam, anathema.

« Qui dicit quia hoc quidem miracula faciebat, hoc vero passionibus succumbebat, et non confitetur miracula et passiones unius ejusdemque, quas sponte sua sustinuit, carne nobis consubstantiali, anathema sit.

« Qui dicit quod Christus velut homo misericordia dignatus est, et non dicit ipsum Deum Verbum et crucifixum esse, ut misereatur nobis, anathema sit.

« Anathematizamus ergo Paulum Samosatenum, Dioscorum, Theodorum, Theodoritum et omnes qui eorum statuta coluerint vel colunt. »

Et hæc Vigilus scribens hæreticis occulte, permansit sedens. In quo implevit est illud testimonium, quod Salomon in Proverbiis dicit: *Edent viæ suæ fructus, et consilii suis saturabuntur* (Prov. 1, 31).

Ab ipsa hæresi afflictus Vigilus, nec coronatus, qualem vitæ terminum suscepit, notum est omnibus; sed reletamus ad causam Alexandrinorum.

De Silverio et Vigilio. Luctuosam historiam singulari capite amat referre, ut Vigilio trium capitum damnatori tanto majorem faciat invidiam, quanto iniquiorem ejus primam ordinationem ostendit.

Pelagium diaconum suum.] Trium pontificum apocrisiarius fuit, Agapeti, Silverii et Vigilii; quæ obrem in concilio Constantinopolitano ann. 536, sub Menna, sæpe dicitur se his apostolicæ, Ecclesiæ Romanæ diaconus, perinde ac Theophanes. Dicuntur etiam ibidem ambo diaconi Vigilii, sed per anticipationem, quoniam a Vigilio Romam properante, certaque adipiscendæ sedis apostolicæ, relictus sunt. Venit Pelagius primum Constantinopolim, ab Agapeto legatus ad Justinianum anno 535, remissus Romanam a Justiniano anno 540, rursus Totilæ ad Justinianum legatione functus est, Romamque rediit rationem legationis redditurus, unde iterum ad Vigilium Constantinopoli positum reversus est, crediturque ipsum tandiu retinuisse in sententia de non damnandis tribus capitulis, quandiu per Ecclesiæ pacem licuit; tandem successit Vigilio in sedem apostolicam ann. 555.

Constantinopoli obiit.] Idem tradit Victor Tunonensis: sunt tamen qui defunctum in via scribant: an non forte viam pro ipso ad viam procinetu dixerunt?

Silverium.] Ope Theodati Gothorum regis, aut etiam vi ordinatum scribit Anastasius, unde species addita postmodum calumniis, quasi faveret Gothicis. Non desunt qui sancto viro simoniacam labem iurare conati sint, quasi auro gratiam Theodati redemerit; id temere ab Anastasio dictum maligne quidam defensores tenent.

Vigilium.] Erat ille tunc temporis Agapeti non diaconus tantum, sed etiam apocrisiarius una cum Pelagio, atque etiam Theophane. Irreperat autem vir ambitiosus in gratiam Augustæ Acephalæ, ejus operatus se posse eadem apostolicam occupare: imo credibile est, quo apertius adlaretur, se Acephalis, et præsertim Anthimo, æquiorum fluxisse, iudiciumque Agapeti de Anthimo quasi durius carpsisse.

Et per epistolam.] Utique communicaforiam, cujusmodi postea referunt.

Centenaria septem.] Id est septies centum pondus auri, quæ si revocentur ad monetæ Gallicæ valorem, efficitur sexcenta et amplius librarum Francicarum millia.

Facta professione.] Professionis vox loco promissionis, vel a Liberato posita est, vel a librariis inducta, quod magis reor, profliteri enim apud Ciceronem promittere est: hæc autem promissio a Vigilio non verbo tantum, sed dato chirographo facta est.

Ravennæ reperit Belisarium.] Memoria fallitur, Ravennam posuit pro Neapoli, quam Belisarius recens ceperat; neque enim potuit est Ravenna, nisi post triennium. Vide Procopium, lib. 1 de Bello Gotico.

Romam reversus.] Quo tempore Vitiges obsidionem Romæ, ann. 538, Martio mense inceptam urgebat. Vide Procopium, lib. 1 de Bello Gotico, et Anastasium in Silverio.

Regi Gothorum scriptas.] Vitigi, qui a Gothicis vocatus ad regnum, peremerat Theodatum Silverio faventem. Sunt qui inde refellant illam Silverio de prodicione calumniam; quomodo enim Silverius, ut erat generoso animo, cum sui amici carnifera de re tanta egisset? quid si humani quiddam passus sit, cum Belisarium, cui se urbs die 10 Decembris dederat, videret Vigilii pontificatum affectantis negotium promovere?

Secreto autem Belisarius.] Vide totam hanc tragediam apud Anastasium in Silverii Vita, et mirare duas feminas Theodoram, Justiniani, et Ant-

nam Belisarii uxorem, potuisse totam Ecclesiam A perturbare, religionemque convellere: quid non ausit muliebris animus, ubi spiritu sive religionis sive ambitionis illuditur?

Qui solus ingressus.] Vigilium facit comitem Anastasius; reum enim a Liberato perstrictam explicatius ita refert: « Ingressus itaque Silverio et Vigilio solus in mausoleo Antoninae patriciae aebat in lecto, et Belisarius sedebat ad pedes ejus. Et dum eum vidisset Antonina patricia, dixit ad eum: Dic, domine Silverii papa, quid fecimus tibi, et Romanis, ut tu velis nos in manu Gothorum tradere? Adhuc ea loquente, ingressus Joannes subdiaconus, regionarius prima regionis, tulit pallium de collo ejus, et duxit in cubiculum, et exspoliens eum, induit eum veste monachica, et abscondit eum. Tunc Sixtus subdiaconus regionarius regionis sextae, videns eum jam monachum, egressus foras, nuntiavit ad clerum dicens quia dominus papa depositus est, et factus est monachus, qui etiam audientes fugerunt omnes. » Verum Anastasius confudit duos Silverii cum Belisario congressus, duasque res quas Liberatus distinguit, addit enim: « Quem suscipiens Vigilus archidiaconus in sua quasi fide, et misit eum in exsilium in Pontias, et sustentavit eum pane tribulationis et aqua amaritatis, » quae longe postea contingerunt, nempe post reditum Silverii ex Patarensi exsilio.

In exsilium missus est.] De exsilio Silverii in Lyciam silet Anastasius, loquitur vero Procopius in haec verba, lib. 1 de Bello Gothico, cap. 25: « Deinde oborta suspicione, Silverium urbis Romae pontificem eum defecturum ad Gothos, hunc quidem confectum transiit in Graciam, alterum vero quempiam illi suffecit, Vigilium nomine, non secus et alios quosdam, et hos senatorios viros. »

Venerabilis episcopus.] Ille ipse est, mea quidem sententia, Licinius sive Lucianus qui in concilio Constantinopolitano sub Meuna, annis abhinc duobus, subscripsisse legitur.

In quacunq; civitate.] Id est, in aliqua una civitate episcopus viveret, utique jam non Romanae, sed civitatis illius. Baronius aliter interpretatur, veror ut probabiliter, quasi nimirum imperator Silverium juberet, si reus probaretur, Romam non redire, sed retinere tamen summum pontificatum, quem in alia quacunq; civitate gereret.

Pelagius vero occurrens.] Hinc perspicitur Pelagii cum Vigilio et Augusta conspiratio; intelligitur etiam quomodo Pelagius jam tum ageret res Vigilii, fungere-turque apocrisiarii munere.

In Palmariam insulam.] Palmariam posuit pro Pontia insula vicina, cujus meminit Martyrologium Romanum.

Defecit inedia.] De martyrio Silverii paulo aliter quam Liberatus Martyrologium; nam ut parceret Vigilii nomini, haec habet ad diem 20 Junii: « Natalis sancti Silverii papae et martyris, qui cum Anthimus episcopus haereticum ab Agapeto praedecessore suo depositum restituere noluisse, agente impia Theodora Augusta a Belisario in exsilium pulsus ad insulam Pontiam, ibidem pro fide catholica multis perumnis confectus defecit. »

Per Antoninam.] De hac femina omnium et impuri sima, et audacissima, et crudelissima, vide historiam arcanam Procopii.

Domini. etc.] In libris editis legitur, *Domini et christi*, titulum restitutum ex Victore Tunonensi, qui quidem epistolam refert ita inscriptam: « Domini et in Christi Dei Salvatoris nostri charitate conjunctis fratribus Theodosio, Anthemio et Severo episcopis, Vigilus episcopus. » Qua ex inscriptione infringitur vis argumentorum quibus commentitiam esse epistolam Baronius probat; neque enim inscripta est Justiniano et Theodora, quod Baronius credidit; evanescit etiam quod ex synodo vi affertur, anathema dictum fuisse libellis qui dicuntur facti a

Vigilio ad Justinianum et Theodoram: evanescit pariter ratio petita ex insolentia inscriptionis, quae longe alia est quam quae apud Liberatum corrupta vulgo legitur.

Sub hac epistola.] Epistolae subjuncta fuit fidei professio, cum anathematismis quinque: fidei nihil, praeter unam pericopen, Liberatus refert, quae continebatur venenum. Anathematismi priores quatuor in totidem sententias Leonis Magni a concilio Chalcedonensi receptas, sed perperam intellectas, intorquentur; quintus vitiose legitur, pro Dioscoreo enim Nestorius restituendus est: sententias Leonis dixi perperam intellectas, quasi duarum naturarum confessione excluderetur una persona: quare anathematismi priores quatuor videntur callide compositi, ad fallendos ipsos, quibus scribebatur, haereticos, ut cum laborarent praedilicio, suam in sententiam traherent, quod revera tamen catholice diceretur. Verum nec inde potest excusari Vigilus, quemadmodum nec postea Honorius, cum per indignam sede apostolica oeconomiam non aperte docuit veritatem, quamvis sederet in cathedra doctoris Ecclesiae.

Nota vero jam iude ab his primis temporibus cogitatum fuisse de damnandis tribus capitulis, idque pactum esse Vigilium, si Theodora potentia sedem apostolicam occuparet. Testis Victor Tunonensis: « Post consulatum » non Basilii, ut legitur, sed Belisarii, anno secundo, » id est, ann. 437, « Theodora factione Augustae, » quae « occulta esse synodi Chalcedonensis nunquam destitit inimica, ex quo regnare coepit, proscriptio una insidiae praeparatur. Silverius Romanus episcopus exsilio mittitur, et pro eo Vigilus ordinatur, a quo Theodora memorata Augusta, priusquam ordinaretur, occulte chirographo elicit, ut papa effectus in proscriptioe synodi Chalcedonensis tria capitula condemnaret, id est, epistolam hae Edesseni episcopi ad Marim Persam, quae judicio synodi Chalcedonensis approbata et orthodoxa judicata est, et gestus synodalis sociata: Theodorum dein Mopsuestenum e, iscopum, synodaliter similiter gestis apud Antiochiam, sub Joanne episcopo ejusdem Ecclesiae et Chalcedone laudatum, et Theodoretum Cyri episcopi dicta cum eodem Theodoro synodi Chalcedonensis vocibus corroborata. » Si haec vera sunt, damnatio Origenis non fuit in causa cur cogitaretur de damnandis tribus capitulis, sed cur damnatio urgeretur: verum suspecta potest esse merito schismaticorum duorum hic in parte fides.

Afflicto Vigilus.] Quid passus sit Constantiopolitane atque Chalcedone ab imperatore, cum narrat ipse, tum clerus Italiae miserabiliter defest in litteris ad legatos regis Galliarum; an vero missus sit in exsilium, in eoque plures annos manserit, disputant ecclesiasticae historiae tractatores, et mea quidem sententia, de voce sola litem movent; absentia enim ab Urbe exsiliis nomine appellata est, nec immerito, cum violenta esset.

Qualem vitam terminum susceperit.] Hinc sciunt Breviarium istud post mortem Vigilii scriptum esse, id est, post annum 555, quo anno configit mors Vigilii.

CAPUT XXII.

De Paulo Alexandrino archiepiscopo, et monachis Hierosolymorum.

Postquam ergo Theodosius Alexandrinus in exsilium missus est, Paulus quidam, unus abbatum Tabennensium monachorum, ad Alexandriam sedem ordinatur episcopus, Pelagio interveniente apocrisiario Romano, plane orthodoxus, suscipiens Chalcedonensem synodum. Ordinatus est a Meuna Constantinopoli, praesente eodem Pelagio responsario Vigilii, et apocrisiariis Euphrasii Antiocheni, et apocrisiariis Petri Hierosolymorum.

Seterus autem Antiochenus jam fuerat condemnatus, et Anthimus Constantinopolitanus ab Agapeto papa Romano, et Menna Constantinopolitano, ex libellis datis adversus eos Imperatori Justiniano a præsulis monasteriorum, præsulisque primæ ac secundæ Syriæ, et præsulis monasteriorum Hierosolymorum et Eremi; hoc ergo modo unitas facta est Ecclesiarum, anno decimo imperii gloriosi Justiniani Augusti (*Vide notas*).

Iste Paulus spretus erat Constantinopoli, ut dicitur, ab aliquibus monachis suis, et venerat Constantinopolim pro se agere apud imperatorem. Qui divino nutu cathedram vacantem inventiens, meruit per Pelagium diaconum Alexandriae episcopatum; accepitque ab imperatore potestatem super ordinatorem ducum et tribunorum, ut removeret hæreticos, et pro eis orthodoxos ordinaret; per illos enim populi invalecebant.

In Alexandriam descendens timore sui suaque industria omnem civitatem et omnia monasteria adduxerat suscipere Chalcedonensem synodum, nisi interventu diaboli talis emergeret causa.

Cogitante Paulo episcopo removeere Eliam magistrum militum, Psouis quidam diaconus et oconomus Ecclesie, amicus Elie, per portitores litterarum velocissimos pedestres, quos Ægyptii Symmachos vocant, omnia molimina Pauli Elie scribebat.

Contigit autem Paulum invenire litteras ejus Ægyptiæ scriptas, et legere: et timens quod de Proterio contigerat, sollicitus de eo factus est, et cepit Psoum compellere facere rationes Ecclesie: quem tradidit judici, et imperatori de eo retulit.

Eo tempore apud Alexandriam Rhodo erat augustus, qui eum accipiens custodiendum usque ad imperatoris præceptum, consilio cujusdam prioris civitatis, nomine Arsenii, acceptis muneribus, inscio, ut fertur, episcopo, clam nocte totis viribus eum magno cruciatu occidit.

Hujus filii et affines imperatorem interpellantes, suggererunt ei qua vi eorum parens debitum noctis persequisset. Quod audiens imperator, vocavit Liberium, et fecit augustalem, misitque eum Alexandriam inquirere causam. Ad quam urbem Liberius cum venisset, Rhodensem ad se venire jussit, et ab eo requirebat quomodo occidisset diaconum. Ille vero respondit jussione episcopi factum fuisse: habere se imperatoris delegationem aiebat, ut quid juberet episcopus, modis omnibus impleret.

Sed negante Paulo episcopo, et se nescire clamitante, prior ille civitatis Arsenius, homicidii illius auctor inventus, morte multatus est.

Porro episcopo Paulo Gazam in exilium misso, Rhodo cum gestis de eo actis directus est Constantinopolim: cujus gesta cum intra palatium legerentur principi, jussit eum ab scurrone duci et foras regiam civitatem occidi.

Et post hæc misit imperator Pelagium diaconum et apocrisarium primæ sedis, Romanæ Antiochiam cum sacris suis, quibus præcepit ut cum Euphrasimio ejusdem urbis episcopo, et Petrus Hieronymita, et Hypatius Ephesinus venirent Gazam, et Paulo episcopo pallium auferrent, eumque deponerent.

Pelagius ergo profectus Antiochiam, et inde Hierosolytam, cum memoratis patriarchis et aliquantis epis opus venit Gazam. Et auferentes Paulo pallium deposuerunt eum, et ordinaverunt pro illo Zoilum, quem postea apud Constantinopolim imperator deposuit, et Apollinarem ordinavit, qui nunc est præsul ipsius Alexandriae Ecclesie.

Sed redeunte Pelagio Constantinopolim, monachi quidam ab Hierosolymis, per quos Pelagius in Gazam transitum habuit, venerunt cum eo ad comitatum, portantes capitula de libris Origenis excerpta, volentes agere apud imperatorem, ut Origenes damnaretur cum illis capitula.

Igitur Pelagius æmulus existens Theodoro Cæsarea Cappadociae episcopo, volens ei nocere eo quod esset Origenis defensor, una cum Menna archiepiscopo Constantinopolitano, flagitabat a principe ut juberet fieri, quod illi monachi supplicabant, ut Origenes damnaretur, ipsaque capitula talia doctentia. Annuit imperator facillime, gaudens se de talibus causis judicium ferre: jubente eo dictata est in Origenem et illa capitula anathematis damnatio, quam subscriperunt, una cum Menna archiepiscopo, episcopi apud Constantinopolim reperti.

Deinde directa est Vigilio Romano episcopo, Zoilo Alexandrino, Euphrasimio Antiocheno, et Petro Hierosolymitano, quibus eam accipientibus et subscribentibus, Origenes damnatus est mortuus, qui vivens olim fuerat ante damnatus.

Præsulis monasteriorum.] Vide omnium supplicationes in concilio Constantinopolitano sub Menna.

Anno decimo imperii.] Facta est pax, omnibus patriarchis in unam Chalcedonensis concilii fidem conspirantibus. Sed quomodo id contigit decimo anno Justiniani, cum unus patriarcharum Paulus ordinatus sit, præsentem Pelagio Vigilii responsario, et Vigilium non dicatur ordinatus, nisi anno sequente, die 22 Novembris? An Vigilium Constantinopoli discens, certusque adipisci sedem apostolicam, Pelagium ibidem reliquit suum, ut fuerat Agapeti, responsarium futurum; hunc enim Agapetus eodem ibi munere fungi jusserat, imo ann. 535 Constantinopolim cum Theophane, altero sedis apostolicæ diacono, miserat, ut constat ex concilio Constantinopolitano sub Menna, ubi videntur archidiaconi? An ipse Vigilium non anno sequente, sed isto ordinatus est, cum Silverius die 17 Maii suffectus fuisset in locum Agapeti die 22 Aprilis vita functi?

Spretus erat.] Id est accusatus, velut minus ad gubernandum idoneus, non propter simplicitatem, quod visum non nemini; sed partim ob defensionem synodi et impugnationem Origenis, adversus Tabennesiotes in Dioscorum et Origenem propensos, partim ob imperiosam gubernandi rationem atque cathedræ maximæ cupiditatem, unde contemptor monachorum a monachis vicissim contemnebatur.

* Codex Teheris, Obscurus e duci.

Divino nutu.] Factum sit sane d'vino nutu, ut A primum crearetur episcopus, propter fidei meritum, at cum depositus fuisset aliquando, propter homicidii conscientiam, pecunia data Justiniano eaque gra di, redimere voluit restitutionem, sicut tradit Procopius in Hist. Arc. cap. 27. Paulusque idcirco restituendus fuisset, nisi Vigilus pontifex Constantinopoli existens obstasset.

Populi invalescebant.] Dubia lectio, si non falsa, probabilior sensus existeret, si legeretur, *haeretici invalescebant.*

Pelagius igitur.] Habitu fuisse concilium Victor tradit, « qui Dioscori haeretici praedecessoris sui depositionem celebrans, Palæstino concilio deponitur, et pro eo Zoilus ordinatur. » Quo anno contigerit, non ita facile potest defuiri, tum quia scriptores inter se pugnant, et singuli obscure loquuntur; et quamvis aperte dicentur sententiam, non magnam tamen mererentur fidem, quoniam falsa plura in hanc rem afferunt. Scriptorum alii ad B ann. 537 referunt, ut Baronius; alii ad 543, ut Panvinius; alii ad ann. 539, aut 50, ut Victor Tunonensis (si tamen defuisti quidquam ex ipsis verbis non parum implicatis inferri potest), eodem quippe anno Silverius Agapoto successisse, et Paulum Ecclesiam Alexandrinam capessivisse tradit: atqui Paulus post duos non totos annos in sede exactos depositus est, Zoilumque habuit successorum. Cum ergo Silverius ordinatus sit anno 536, die 17 Maii aut 20 Junii, fatendum est, si Victorem audimus, Paulum Ecclesiam Alexandrinam capessivisse, vel sub finem anni 536, vel sequentis initio, ante diem 17 Maii, atque ita depositum fuisse vel anno 539, vel sequentis initio. Verum ea de questione prolixius in dissertatione.

Arsenius.] Procopius tradit fuisse Palæstinum genere, secta Samaritanum: hic Theodoræ primum gratia senator factus est, tum propter totam Samaritarum rebellionem palatio expulsus, mox in Augustæ odium incurrit, propterea quod cum Paulo Ecclesiae Alexandrinæ episcopo catholico, post ejectum Theodosium, quem Augusta praefecerat, Alexandriam venisset, eique populi gratiam conciliasset; denique cum occisi diaconi convictus foret, jussu Theodoræ actus est in crucem ab augustali Liberio, publicatis etiam bonis quæ ampla malis artibus coegerat: fertur Christianum bis ementitus.

Imperator depositus.] De Zoili depositione Liberato Victor consentit, sive ad post consulatum Basilii XI: « Apollinarius Zoilo tri memoratis capitula damnare nolenti episcopus Alexandrinæ Ecclesiae subrogatur, » sive cum « Apollinarem » scribit « vivente Zoilo promotum. » Evagrius dissentit: « Zoilo mortuo Apollinarius sedem Alexandrinam capessivit. » Vigilus in sententia damnationis adversus Theodorum Cappadocem, cum obijcit ab eo sine auctoritate erasum de sacris diptychis Zoili nomen, et aliud perversoris atque adulteri Apollinaris scriptum, non tantum Liberato favet, siquidem adulter dicatur qui vivente sponso Ecclesiam accipit; sed etiam ostendit depositum Zoilum anno 551, mense Julio; sententiam enim adversus Theodorum tulit Vigilus eo ipso anno, XIX cal. Septemb.

Qui nunc est praesul.] Inde nemo collegerit quo tempore Liberatus scripsit; vixit enim Apollinarius in episcopatu plures annos, sed consecerit duntaxat scripsisse post annum 551, quo Apollinarius dicitur Zoilo successisse.

Emulus existens.] Uterque enim animo imperatoris insidiabatur, gratiamque aucupabatur; uterque erat magnæ in aula auctoritatis, Pelagius propter sedem apostolicam, cujus res agebat, Theodorus Ecclesiam suam autocephalæ nomine; uterque doctrina pollebat; uterque rebus agendis industrius; uterque Justiniani doctrinæ opinionem in throno captantis, ineptam vanitatem libris imperiali nomine inscriptis alebat;

uterque Augustæ consiliis serviebat, verum audacior Theodorus, Pelagius æqui retinentior.

Theodoro Cæsareæ Cappadociæ episcopo.] De ipso in Vita sancti Sabæ, num. 105, Cyrillus monachus: « Postquam fuit Ecclesia recens liberata ab hæresibus, et respiravit a longis illis tumultibus et perturbationibus, et fuit in ea quies et tranquillitas, malignus in eam rursus invidum injiciens oculum, movet adversus eam quosdam Nonni assecias, Domitianum, inquam, et Theodorum: qui cum jam olim sentirent ea quæ Origenes, ubi etiam assumpserunt auxilium temporis, et eorum alter quidem Galatarum, Theodorus autem Cæsareæ Cappadociæ, creati sunt antistites, magnam suam ostentantur potestatem. » Factus est, opinor, episcopus sub finem anni 536; neque enim factus erat, quo tempore Mennas habebat concilium Constantinopoli, siquidem in ipso subscriptus legitur: « Sæphanus diaconus et legatus Sotherici sanctissimi episcopi Cæsareæ metropolitani primæ provinciæ Cappadocum. » Habuit vero concilium Mennas ann. 536, mense Maio, die 2, neque etiam diu post Cæsariensem Ecclesiam obtinuit, ut colligitur ex litteris Vigilii. Mansit porro, priusquam episcopatum egresseretur, annos aequo in aula, in quam, opinor, venit cum post mortem Sabæ, tumultu facto in Syria, Constantinopolim petiit, quo imperatoris animum occuparet.

Dictata est in Origenem.] Quo tempore dicta sit, non est una scriptorum sententia. Baronius refert ad annum 537, alii ad decennium forte differunt: pendet quæstio ex tempore quo Zoilus ordinatus est, de quo vide dissertationi nem rejectam in finem.

Fuerat ante damnatus.] Constat ex initio sequentis capitis maligne id positum, ne scilicet Origenis damnatio post mortem præjudicium afferret adversus trium capitulorum homines, post obitum damnatos, quod nefas aiebant capitulorum patroni: loquitur autem Liberatus de concilio Alexandrino, quod adversus Origenem Demetrius circiter ann. 231 coegit, cujusque nemo, quod sciam, meminit ante Hieronymum; qui et ipse diversa pugnantiaque tradidit, prout aliter aliis temporibus animo affectus fuit: nam in libro de Scripturis ecclesiasticis, quem ante dissidium cum Rufino edidit, Demetrium dicit magna insaniam debacclatum in Origene; post dissidium, Demetrium ab Origene laceratum. Ante dissidium tradit Origenem, non propter dogmatum « novitatem, aut hæresim damnatum, quod tunc adversus eum rabidi canes simulant; sed quia gloriam eloquentiæ ejus et scientiæ ferre non poterant, et illo dicente omnes muti putabant. » Post dissidium, eundem Origenem inducit ad Fabianum papam penitentiam libellum scribentem, quod ea litteris mandasset quæ jure damnata sunt.

Monachi quidam ab Hierosolymis.] Horum mentio fit in epistola Justiniani ad Mennam; quatuor appellat nominatim Evagrius lib. IV, cap. 37, Eulogium, Cononem, Cyriacum et Paucratium. Vide dissert. col. 1051.

Deinde directa est.] Videtur Liberatus innere Justinianum Mennæ prius quam Vigilio aliisque patriarchis scripsisse; imo coactum fuisse Menna Constantinopoli concilium, in eoque ab episcopis damnationem Origenis subscriptam, antequam ad cæteros antistites darentur litteræ; reclamat tamen Justinianus ipse in epistola ad Mennam: « Hæc porro eadem, non solum ad sanctitatem tuam, sed etiam ad sanctissimum et beatissimum papam senioris Romæ et patriarcham Vigilium, et ad cæteros omnes, » etc.

Euphrasio Antiochano et Petro Hierosolymitano.] Ista non cohærent cum iis quæ scribit Theophanes; annus enim primus Petri conjungit cum decimo nono Justiniani, qui incidit in annum Christi 545, et cum quarto Zoili; quod longe abesse a vero aperte docet rei totius historia, quamquam Theophanes, dum hæc scriberet, non longe recessit a vero,

conjungens annos Justiniani et Zoili; qui enim decimus novus Justiniani, quartus circiter fuit Zoili.

CAPUT XXIV.

De Pelagio et Theodoro.

Et reserato aditu adversariis Ecclesie, ut mortuus damnaretur, Theodorus Cæsareæ Cappadociæ episcopus dilectus, et familiaris principum, secta Acephalus, Origenis autem defensor acerrimus, et Pelagio æmulus, cognoscens Origenem fuisse damnatum, dolore damnationis ejus, ad Ecclesie conturbationem, damnationem molitus est in Theodorum Mopsuestenum; eo quod Theodorus multa opuscula edidisset contra Origenem, exosusque et accusabilis haberetur ab Origenistis; et maxime quod synodus Chalcedonensis, sicut probatur, laudes ejus susceperit in tribus epistolis: *hujus damnationem memoratus Theodorus tali machinatione perfecti.*

Scribente principe contra Acephalos, in defensione synodi Chalcedonensis, accedens idem Theodorus Cappadox una cum suis satellitibus, qui sub nomine catholico Acephalis studebant, cum Theodoræ Augustæ favore, imperatori suggestit, scribendi laborem non eum debere pati, quando compendio posset Acephalos omnes ad suam communionem adducere: « Siquidem illi, inquit, hoc offenduntur in synodo Chalcedonensi, quod laudes susceperit Theodori Mopsuesteni episcopi, epistolamque libæ, quæ per omnia Nestoriana esse cognoscitur, synodus ipsa judicio suo pronuntiaverit orthodoxam. Quod si Theodorus cum dictis suis et hac epistola anathematizetur, synodus, tanquam retractata atque purgata, suscipiatur ab eis per omnia et in omnibus: eis sine pietatis vestræ labore Ecclesie catholice societas, gaudere universali Ecclesia, clementiæ vestræ laus erit sempiterna. »

Hæc audiens imperator, et dolum dolorum minime prospiciens, suggestionem eorum libenter accepit, et hoc se facere promptissime spondit.

Sed rursus illi callida fraude rogaverunt eum, ut dietaret librum in damnationem trium capitulorum: quo libro ejus edito, et toti mundo manifestato, « dum emendare princeps erubescit, irrevocabilis causa fieret; sciebant enim principem solita levitate, scandalo emergente, sententiam suam posse corrigere, seseque ad periculum pervenire. »

Annuit eis princeps, et hoc se lætus implere promisit, et relinquens operis sui studium, unum in damnationem trium capitulorum condidit librum, pro delictis nostris, nobis omnibus notissimum.

Cætera vero quæ subsequenter in episcopis et catholica Ecclesia ab eodem principe facta sunt, quomodo consentientes episcopi in trium damnationem capitulorum muneribus ditabantur, vel non consentientes depositi in exilium missi sunt, vel aliqui fuga latitantes in angustiis felicem exitum susceperunt, quoniam nota sunt omnibus, puto nunc a me silenda.

Illud liquere omnibus credo, per Pelagium diaco-

* Codex Tellerii, *favebant.*

num, et Theodorum Cæsareæ Cappadociæ episcopum, hoc scandalum in Ecclesiam fuisse ingreutum: quod etiam publice ipse Theodorus clamavit se et Pelagium vivos incendendos, per quos hoc scandalum introivit in mundum.

Dilectus principum.] Justiniani quidem, propter commodatam in libris scribendis mendacem operam; Theodoræ vero, quia Acephalus cum esset, synodo Chalcedonensi detrahebat: utriusque simul, ob assentationem et vulgicam servitutem, ac pene idololatriam: Væ præsulibus aulæ amantibus, pastoribus ovium desertoribus, etc.

Molitus est damnationem.] Id, si qua fides Facundo, lib. 1, cap. 2, confessus est Domitianus Ancyranus: « Domitianus Ancyrensis quidem civitatis episcopus provinciæ primæ Galatiæ, qui fuit ipse Origenianæ hæresis manifestus assertor, per libellum, quem ad beatissimum papam Vigilium scripsit, Deo extorquente confessus est, quod ejus complices, Origeniani, cum viderent non se posse proprium dogma defendere, neque sibi quidquam spei de conflictu restare, ad ultionem eorum quæ contra Origenem gesta sunt, hæc Ecclesie scandala commoverunt. » Mirum vero Theodorum et Domitianum homines Origeni addictos in suspicionem societatis cum Acephalis venisse. Verum ut erant tempora, Acephali vocabantur, saltem ab Afris, quoscunque sibi quisque duarum naturarum defensor adversari crederet. Domitianus porro non perinde ac Theodorus ad synodi tempora pervenit; nam cum enumerantur synodi Patres, tertio decimo loco appellatur Anastasius Tabiæ episcopus vices agens *Dorothei episcopi Ancyræ.*

Eo quod Theodorus.] Constat aperte satis Theodoro Mopsuesteno non defuisse occasionem carpendi identidem Origenem, qui allegoris sui, omnia fere Scripturæ loca corrumpebat; Theodorus enim ita litteralem sensum sequebatur, ut hac fortasse de causa Cantica cantica interpretaretur aliquando profanus quam ut ferre potuerint veteres. Verum quæ opuscula scripsit adversus Origenem, nemo in hunc usque diem explicuit, quod sciam, lateretque adhuc, nisi Hebediesus in Catalogo meminisset tomorum quinque scriptorum a Theodoro contra Allegoricos, quos haberi tradit apud Syros, sed lingua Syriaca, in quam et Græca versi sunt. Allegoricorum nomine Origenem Origenisque sectatores intelligi nemo non videt.

Laudem ejus susceperit in tribus epistolis.] Quas nempe Joannes Antiochenus scripsit, cum ageretur de libris Theodori damnandis, quæque in synodo Chalcedonensi relectæ sunt; his adde epistolam libæ ad Mariam Persam ibidem lectam nec improbatam.

Scribente principe contra Acephalos.] Ad ejusmodi scriptum videri possunt pertinere verba hæc Agathonis papæ in litteris ad imperatores, cum ageret de Justiniani edictis pro fidei recitandis toto orbe diffusis: « Quorum unum, quod ad Zoilum Alexandrinum præsulera adversus Acephalorum hæresim missum est, pro apostolicæ fidei rectitudine satisfacere sufficiens, cum hac nostræ humilitatis suggestionem, vestræ tranquillissimæ christianitati dirigentes per præsentium latores offerimus. » Et ista Victoris Tunonensis: « Post consulatum Belisarii, anno secundo, Justinianus imperator libros de Incarnatione dominica edidit, et Illyricanos episcopos ad subscribendum coegit. » Peccat Chronicum, nam pro Belisario legi debet *Basilius*; quod si non pariter peccet numerus, refellitur auctoritate Victoris Panvini, cum Zoili ordinationem collocat ann. 443, atque etiam dissertator, qui anno 544; nam Victoris more secundus post consulatum annus is ipse est qui consulatum ἀμείωνος sequitur: quare cum Basilii consulatus incidit in annum 541, secundus post

consulatum Basili est 512, quo anno si Justinianus librum scripsit de incarnatione adversus Acephalos, necesse est Zoilum anno 540 ordinatum fuisse; scripsit enim Justinianus post damnatum decreto Origenem: damnatus vero est post reversum in urbem regiam Pelagium ab ordinatione Zohi Gazat celebrata, lectoque et diligenter ad examen vocatos monachorum Palaestinarum libellos, morasque negotio Theodori artibus injectas, quæ contingere non poterant, nisi idoneo temporis spatio.

Sciebant enim, etc.] Locos erat obscurus in editis codicibus, in quibus pro *levitate pietas* legebatur; fuit vero restituendus ita ut legeretur: « Sciebant enim principem solita levitate, scandalo emergente, sententiam suam posse corrigere, seseque ad periculum pervenire, » quasi diceret Liberatus: Sciebant Acephali principem scripto vulgatoque libro esse retinendum in sententia, ne solita levitate, ubi emergeret scandalum, sententiam mutaret, ipsique Acephali in discrimen venirent.

Condidit librum.] De ipso, ut sibi bene noto, plura Facundus, quippe quem duodecim libris refellit acrisæpe et incensa oratione, quod at licentius præstaret, præfatus est non esse Justiniani, cuius fidem egregie laudat, sed aliorum imperatoris nomen mentientium. « Egerunt, » inquit lib. II, cap. 2, « callide per suos complices, sicut solent adversarii veritatis, at ea ipsi quæ scribi fecerunt, etiam titulo nominis tui prænotarentur: existimantes quod proposito errore tuæ personæ, condemnationem vel etiam convictionem suæ temeritatis et falsitatis effugerent. Verum nos illa scripta nolumus tua dici, quæ scimus cognitæ nobis tuæ fidei contraria. » Idem postea susus, lib. IV, cap. 4.

Muneribus ditabantur.] De suis Africanis loquitur, Reparato Carthaginiensis, Firino Namidici, Primasid Byzaceni concilii primatæ, Verecundo Nicensi et

Victore Tunonensi episcopo. Horum primus depositus est ac in exilium missus Echaïdam. Tertius ad suam sedem cum muneribus remissus, post damnationem trium capitulorum subscripam. Firmus post decem annos in exilio interit, pertinaciter renuens synodo v assentiri. Verecundus et Victor et carcere in carcere traducti, et tandem in monasteria detrusæ sunt.

Aliqui fuga latitantes.] Latuit Facundus, ut ipse scribit in præfatione libri ad Moecianum.

Puto nunc a me silenda.] Et merito quidem; quid enim Afri non ausi sunt, aut quas pœnas auis pares non meruerunt? Audiatur unus ipsorum: « Ad ann. 11 post consul. Basili Africani notissimos Vigilium Romanum episcopum damnatorem trium capitulorum synodaliter a catholica communione, reservato ei pœnitentiæ loco, recludunt, et pro defensione memoratorum trium capitulorum litteras satis idoneas Justiniano principi, per Olympium magistratum, mittunt. Eo tempore septem libri Facundi Hermitensis Ecclesiæ episcopi refulsere, quibus evidentissime declaravit tria sæpe lata capitula, in præscriptione fidei catholice et apostolice Chalcedonensis concilii, fuisse damnata. »

Theodorus clamitavit.] Fides sit penes auctorem iracundius scribentem: quanquam Theodorus alimde satis, vel eo maxime, dignus est, cuius notitia sit infame, quod aulæ potentia abusus Ecclesiæ mala intulit remediis pene majora. Et si porro negotium hoc vesano partium studio infensisque incredibiliter animis susceptum est, fecit tamen, quod observat Evagrius, admirabilis Dei sapientia, quæ ipsa quoque mala convertit in bonum, ut in bonum Ecclesiæ odia tanta cederent, et Origenis atque Theodori Mopsuesteni damnarentur errores, eo modestiores quo majoribus nominibus se efficerent.

DISSERTATIO AD LIBERATUM

DE QUINTA SYNODO ET QUÆ EAM PRÆCESSERUNT.

Opæ pretium est dissertatione complecti ea quæ nec commode tractari poterunt in notis ob brevitatem, nec debent tamen omitti propter necessitatem. Interest enim studiosi lectoris explicatius tradi ea quæ Liberatus posterioribus quatuor Breviarii sui capitibus perstrinxit, et, ut ego quidem reor, non sine causa, eaque honesta. Nam cum eo fere pervenisset quo tendebat, nempe ad synodum v, hæsisse de industria videtur, ac siluisse quæ ad ipsam plurima scitu digna pertinent, veritute, ut par est credere, ne cum indulgeret affectui, id pateretur quod gentiles sui Facundus et Victor, quos animi impotentia adegit in summum pontificem Ecclesiæ catholicæ calumniose debacchari.

Et vero quæ exponenda puto, revocari posse facile ad sapientem capita, inde liquet quod cum famosa illa tria capitula quæ causam synodo v dederunt Justinianus edicto primum proscripisset, deinde ab omnibus patriarchis damnari voluisset, nec tamen, quod ardentissime cupiebat, a Vigilio summo pontifice, perinde atque a suis Orientalibus, obtinuerat, cogendam duxit œumenicam synodum, quæ suis voluntatibus serviens id, vel invito Vigilio, ecclesiastica auctoritate perficeret, quod ipse prius imperatoria tentasset.

Venerat imperator ad tria capitula edicto proscribenda, eorum artibus inductus qui damnatum edicto prius Origenem dolerent, vellentque per pari referre damnationis auctoribus, quo vicissim dolerent gratius apud principem amuli, et trium capitulorum patroni. Ita sibi mutuo negotium creabant, Theodorus Origenis, Pelagius trium capitulorum defensor; nam damnaverat Justinianus Origenem impulsu Pelagii, qui

Mennam urbis regię episcopum traxerat in suas partes: Pelagius autem, cum Gaza Constantinopolim rediret, post depositum ex Alexandrina sede Pantum, et Zoilum substitutum, adduxit secum e Palaestina monachos Theodoro infensos, qui adversus Origenem libellos deferrent gratissimos Justiniano futuros; res enim ecclesiasticas, permissis uxori politicis, tractare ardebat.

Neutrum imperatoris edictum, sive quo Origenes, sive quo tria capitula damnantur, ullam habet inscriptam temporis notam: unde non satis constat, dissentientibus scriptoribus, quo utrumque datum sit. Id tamen scire, ad historiam ecclesiasticam non mediocriter conducit.

Quare inquirendum puto quo primum tempore Origenem imperator damnavit, quo deinde tria capitula; sed tria inde apta conexaque simul discedenda sunt, de concilio Mennæ adversus Origenistas, de concilio ejusdem adversus tria capitula, et de Origene ipso, an revera damnatus sit in synodo v, hoc est de lite quæ eruditum Halloixium nuperumque aliquem scriptorem exercuit. His quinque capitibus addenda videntur duo, alterum quo comprehendantur observationes ad singulas synodi collationes, alterum de synodi ejusdem a summis pontificibus approbatione.

CAPUT PRIMUM.

De tempore quo Justinianus imperator adversus Origenem sanctionem edidit.

Lib. ratus, cap. 23, tradit Pelagium Eccl. sic: Ro-